

„Mert mindennek ragyogó koronája mégiscsak az üdvözítő Istennel való boldog találkozás, ezért nevezték a régiek az elhunytakat *megboldogultaknak*. Kevés figyelmet szentelünk annak a csodálatos kilátásnak, amely a mennyországban, azaz az Ómegában, a végső célban, helyesebben a beteljesedésben várhat ránk.”

Kezdetől a beteljesedésig... ▶ 2. oldal

„»Komplex segítség az önálló élet kezdéséhez« – ezt a címet viseli a projekt, melyet az Európai Unió csaknem negyvennégy millió forinttal támogat. Ez huszonöt nyíregyházi hajléktalannak teremt esélyt. A kérdés az, vajon tudnak-e élni vele.”

Új esély a nyíregyházi hajléktalanknak ▶ 4. oldal

Hány hívó érte el az égi célt ▶ 2. oldal
Veszprémi toronyélmény ▶ 3. oldal
Budapesten a Krisztus-trilógia! ▶ 6. oldal
Kapusztnyik kavalkád Bényén ▶ 6. oldal
Beszélgés a gyászról ▶ 10. oldal
Kivel töltöd az örökkévalóságot? ▶ 11. oldal

SEMPER REFORMANDA

„Abból, hogy maga Isten nevezi ezt az országot új országnak, megérthetjük, hogy ennek a réginel százszor pompásabbnak kell lennie, és Istennek az volt a szándéka, hogy sokkal jobbat alkosson, mint amaz. S nem is volna más gyönyörűség benne, elég dicsősége egyedül az, hogy örök birodalom lesz, amely fennmarad az idők végezetéig, ellentétben a régi, világi birodalommal. Ezenfelül mérhetetlen és csodálatos kincseként, íme, ezeket leled benne: a bűnök bocsánatát, Istennel való békeséget, az örökké tartó halál és minden rossz elleni oltalmat, az isteni Fenséggel, az összes angyalokkal és szentekkel való közösséget, örömet és kedvtelést minden teremtményben, akár test szerint is. Mert ez a mostani test minden teremtményekkel együtt megújul, amint a lélek is újulni kezdett a hit által.”

▶ *Luther Márton:*

Második előszó Ezékiel próféta könyvéhez
(*Szita Szilvia fordítása*)

FOTO: LUKÁCS GÁBI

„Jöjjön el a te országod!”

■ VÉGHELYI ANTAL

Örök élet vasárnapján Isten eljövendő országára tekintünk. Nem a mulandó világ végét várjuk rettegéssel, nem a mostani ég és föld, és benne életünk halandó voltán keserünk, hanem örömmel tekintünk az eljövendő új világ felé, ahol többé nincs bűn és halál, ahol az élet többé nincs alávetve a mulandóság átkának.

„Jöjjön el a te országod, legyen meg a te akaratod!” – imádkozzuk mindennap az Úrtól tanult imádságban – hiszen ez a kettő összetartozik, sőt egy és ugyanaz. Ahogy a mennyben Isten akarata közvetlenül és akadály nélkül érvényesül, az eljövendő világban így lesz meg Isten akarata a földön is. Késedelem nélkül, azonnal. Mert nincs ellenállás. Mert nincs többé bűn.

Az Írás tanúsága szerint az új világ eljövetelét nem lehet siettetni vagy késleltetni. Amikor betelik az idő, Isten elhozza. Ez nem kérdés. A kérdés az, hogy nekünk részünk lehet-e benne.

Az evangéliumokban Jézus világosan beszél arról, hogy ez nem az ember teljesítményén, hanem Isten kegyelmen alapuló választásán múlik: „...az egyik felvételik, a másik otthagytik” – mondja. Fölkapaszkodni nem lehet! Teljesítményorientált világunkban ez meghökkentően hangzik. Kicsúszik az ember kezéből minden kontroll!

Jézus mégsem hagy bennünket teljes tanácstalanságban. Egyházi fórumainkon sok vita folyt már az ó szövegség és az új szövegség, a törvény és az evangélium egymáshoz való viszonyáról. A különbség a végkifejlet felől nézve lesz világossá. Az ó szövegségben a törvény teljesíthetetlen követelményeket állít az ember elé. „Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből.” Ez a törvény summája, és ez nem tiltás, hanem követelés!

De ki tud ennek eleget tenni? Ki az, akinek Istenen kívül soha semmi más nem csüng a szíve? És ki az, aki kivétel nélkül minden embertársát a szívet betöltő Istenre tekintettel, az ő kedvéért, az ő szeretetével szereti – ahogy a kettős nagy parancsolat második része követeli: „Szeresd felebarátodat, mint magadat.”? Ki az, aki mindig minden éhezőnek enni ad, minden szomjazó felé italt nyújt, minden mezítelent felruház, minden hajléktalant befogad, és mindig, minden beteget és foglyot meglátogat? És az irgalmas samaritánus példázatából tudjuk, hogy nincs helye a kérdésnek: „Ki az én felebarátom?” De ki tud mindig, minden alkalommal, minden eléje kerülő ember irgalmas felebarátjává lenni? Pedig a törvényt ezt parancsolja!

Ha csak törvény lenne, az örökkévalóság új ege alatt megjelenő új

föld lakatlan sivatag lenne! De szerencsére nem csak törvény van. Van evangélium is!

Az evangélium nem követel, hanem kegyelmet ígér, ingyen, minden teljesítmény nélkül. A kegyelemből nem az zárja ki magát, aki nem tesz meg valamit, hanem aki nem tud és nem akar feladni és elengedni semmit, aki nem tud semmiről lemondani, hanem kegyetlenül és kíméletlenül magának akar megszerezni min-

Ha csak törvény lenne, az örökkévalóság új ege alatt megjelenő új föld lakatlan sivatag lenne!
De szerencsére nem csak törvény van. Van evangélium is!

dent, aki könyörtelenül átgázol mindenkin, és legázol bárkit, aki az útjába kerül. Aki mindent csak magának akar, az veszít el végül mindent.

Aki – mint egy másik beszédben mondja Jézus – még a végső pillanatban is vissza akar menni a mezőről vagy akár csak a tetőteraszról a házba a vagyonáért, azt a választottakat a négy égtáj felől összegyűjtő angyalok otthagyták. Mert a kegyelem – szemben a törvénnyel – nem tettekre kötelez, hanem elengedésre. Jézus úgy is mondja, hogy önmagunk megtagadására, hogy rá tudjunk hagyni Isten mentő szeretetére, és meg tudjuk ragadni az ő felénk nyújtott kezét, amely fel akar venni a halált nem ismerő, soha el nem múltó élet örökkévalóságába. Hogy Isten mentő kezét megragadhassuk, minden mást el kell engednünk.

Ez nem mulandó javaink herdálását jelenti, hanem lélekben való szabadságot tőlük. Szabadságot arra, hogy bárminek a birtoklásáról bármikor le tudjunk mondani azért, hogy a szeretetből fakadó könyörület, az irgalmasság eszközévé tegyük. És akkor a végső ítéletre gondolva Jézus *Hegyi beszédben* tett ígéretével bátoríthatjuk a szívünket: „Boldogok az irgalmasok, mert irgalmasságot nyernek.”

Az irgalom gyakorlása nem teljesítmény. Az irgalom lemondás, az irgalom elengedés, az irgalom szeretetből hozott áldozat, amely soha nem fájdalmat okoz, hanem örömet szerez. Ez az öröm ázó és ízeltő abból, amiben azoknak lesz részük, akik a végső ítélet napján „felvételnek”, akiknek részük lesz az új ég és új föld elmúlást nem ismerő csodájában.

A szerző lelkész, az *Evangelikus Élet* A vasárnap ígéje című rovatának vezetője

EGYHÁZKERÜLETI KÖZGYŰLÉS ÉSZAKON, DÉLEN ÉS NYUGATON

Vészesen fogyunk, lelkesen beruházunk, óvatosan, de újítunk

▶ Az Északi Egyházkerület őszi közgyűlését november 12-én tartották a budahegyvidéki evangélikus templomban. *Laborci Géza* lelkész formabontó – meditációs kisfilmmel színesített nyitóáhitata után *Benczúr László* kerületi felügyelő nyitotta meg a négyórás együttlétet. A megszokott rendet követve először a püspöki és a felügyelői jelentések hangoztak el.

Dr. Fabiny Tamás püspök Az integráció igényével címmel az egyházkerületet és az egyház egészét érintő elvi kérdéseket vetett fel.

Benczúr László egyházkerületi felügyelő jelentésében az egyház megújulásának fontosságát emelte ki, majd hozzátette: „Aggodalommal tölt el bennünket a negatív demográfiai adatokhoz viszonyítva is nagyobb mértékű fogyás több helyen a gyülekezetekben.”

▶ *Folytatás a 13. oldalon*

Macskakő és statisztika

▶ A Déli Egyházkerület vezetése november 12-én 10 órára hívta össze a kerület közgyűlését. Az eseményre a Budapest-Angyal-földi Evangélikus Egyházközség templomában került sor.

A közgyűlést megelőző nap estéjén az egyházkerület és az egyházmegegyeztetői – az elmúlt évek gyakorlata szerint – a püspöki hivatalban előkészítő munkavacsorán vettek részt. A kötetlen együttléten *Gáncs Péter* püspök, *Lengyel Anna* egyházkerületi felügyelő, az esperesek és felügyelők meghallgatták és megbeszélték a kerület és a megyék helyzetét, problémáit, gondjait, a tennivalóikat, majd áttekintették a 2011. évi munkatervet.

Másnap délelőtt az angyalföldi gyülekezet tagjai kedves szóval, harapnivalóval és frissítővel várták a közgyűlésen megjelent tagokat és érdeklődőket, akiket – a megbetegedett *Grendorf Péter* gyülekezeti lelkészt helyettesítve – *Grendorf-Balogh Melinda* üdvözölt. A lelkész Zolt 90,12 – „Taníts úgy számlálni napjainkat, hogy bölcs szívhez jussunk” – alapján tartott áhitatot.

▶ *Folytatás a 13. oldalon*

Elindult a püspökjelölés

▶ Az elmúlt hét szombatjára hívta össze a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület elnöksége a rendes őszi kerületi közgyűlést Győrbe, az egyházkerület székházának tanácstermébe. A különböző tájékoztatók, gyülekezeti kérvények tárgyalása mellett a tárgysorozatban helyet kapott az egyházkerületi jelölőbizottság tájékoztatása a november elsejével megindult püspökjelölési folyamatról.

A tavaszi közgyűlés óta történt jelentősebb eseményekről *Ittész János* püspök és *Szabó György* egyházkerületi felügyelő adott tájékoztatást. Őket *Szarka István* és *Gimesi Szabolcs* zsinati alelnökök követték, akik részletesen beszámoltak a zsinat előtt álló aktuális és távlati feladatokról.

A közgyűlés tagjai ezután az egyházkerületi jelölőbizottsági elnököt hallgatták meg. *Kissné Kárász Rózsa* elmondta, hogy a bizottság a törvényi előírásoknak megfelelően november elsején megkezdte a püspök-választási eljárást, az ajánlásra vonatkozó felhívás kiküldésével.

▶ *Folytatás a 13. oldalon*

Oratio œcumenica

Örökkévaló Istenünk! Aki hajlékunk voltál és vagy nemzedékről nemzedékre, hozzád száll dicsőítő és magasztaló szavunk örök élet vasárnapján. Köszönjük, hogy megtartottál és megoltalmaztál bennünket életünk eddigi ideje alatt.

Köszönjük, hogy emlékezhetünk azokra, akik már nem lehetnek velünk. Jó nekünk tudni, hogy szeretneink már részesei az örök életnek! Az örök életnek – amelyről nekünk most még csak sejtéseink vannak. Mert most – mi még – tükör által homályosan látunk, akkor pedig színről színre...

Uram! Vezess minket a halálból az életre, a hazugságból az igazságra. Vezess minket a kétségbeesésből a reménységre, a félelemből a bizalomra. Vezess minket a gyűlölethől a szeretetre, a háborúból a békére. Engedd, hogy béke töltse be szívünket, világunkat és az egész világmindenséget!

Adj nekünk alázatot és bátorságot ahhoz, hogy komolyan vegyük, amit te komolyan mondasz. Add nekünk Szentlelkedet, hogy kinyíljon előttünk az ige. Hogy világos, érthető, követhető legyen mindaz, amit te az érdeklünkben mondasz nekünk. Hogy ne abban fáradszunk el, hogy tiltakozunk parancsaid ellen, hanem abban legyünk boldogok, hogy cselekedjünk azokat. A magunk erejéből erre is képtelenek vagyunk, Urunk. Kérünk, hogy Szentlelked tegyen képekké és készkékké erre.

Könyörgünk hozzád azokért, akiknek különösen szükségük van a te gyengéd szeretetedre, gondviselő oltalmazásra, bűnbocsátó kegyelmedre.

Könyörgünk az iszapkárosultakért, az áldozatok rokonaiért, a gyászolókért, a sérültekért, a közöttük és értük fáradozókért. Könyörgünk a munkanélküliekért, a gyűlölködőkért, a félelmek közt szenvedőkért. Mindazokért, akik még nem tudnak hozzád kiáltani. Istenünk, légy irgalmas hozzád!

Kérünk, hogy a nyomorúság is hozzád fordítsa minél többünk szívét. Engedd megtapasztalunk, Jézus Krisztus, hogy amire a te neved utal, az igaz: te ma is Szabadító vagy.

Segíts, hogy higgyük: bűnön, poklon, síron egyedüli győztes vagy. Tégy készkékké minket arra, hogy mindent vállaljunk érted és azokért, akik között élünk. Oltsd a szívünkbe mentő szeretetedet. Megszentelődő életünk hadd tanúskodjon hitelesen amellel, amit hiszünk és mondunk – míg elvezetsz bennünket is azon az úton, amelyet megnyitottál halálod és feltámadásod által az örök élet felé. Amen.

HIRDETÉS

Meghívó elnök-püspöki iktatásra

A Magyarországi Evangélikus Egyház Zsinata 2010. november 26-án tartandó ülészakán választja meg egyházunk új elnök-püspökét, akinek ünnepélyes beiktatása ugyanazon a napon 17 órakor lesz a budapest-fasori evangélikus templomban. Erre az ünnepi alkalomra tisztelettel hívjuk egyházunk tagjait.
A zsinat elnöksége

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN UTOLSÓ VASÁRNAP – JEL 21,6-7(8)

Kezdetől a beteljesedésig – élő vízzel

A Szentírás utolsó könyvének is a vége felé járunk, amikor fellapozzuk a *Jelenések könyvének* 21. fejezetét, és ezt a két kijelölt verset elolvassuk. Figyelmes tekintetünk akaratlanul is továbbhalad a következő versre, a zárójelbe tette. De máris inkább visszariadunk az ígéretes és bátorító szakaszra, hogy lelkünk inkább épüljön és béküljön, és ne riogassuk magunkat olyan szögletes fogalmakkal, mint a *gyávák, hitetlenek, utálatosak, gyilkosok, paráznák, varázslók, bálványimádók*. Ha már zárójelben van ez a vers, tulajdonképpen utalni sem kellene rá, hogy megmaradjon a lelki békénk. Ne mondhasd rólunk, hogy agresszívek vagyunk, hanem legyünk inkább elnézőek, megértők, szelídebb szavunkra hát-ha jobban megnyílik a szív ajtaja.

Így a fel- és elolvasandó két vers igei hármast tesz elénk alapvetően meghatározó keretben: mindaz, ami az üdvösség dolgában történhetett, eddigre, ennek a szent könyvnek a papiruszra kerüléséig megtörtént. Megtörtént a betlehemi esemény sorozat, a tanító, gyógyító és prédikáló Messiás Isten fiaként történő bemutatkozása, és megtörtént a passióesemény drámája is, majd a feltámadás és a mennybemenetel.

Megtörtént minden. Már „csak” hirdetniük kell a tanítványoknak. Már „csak” tovább kell adni lélektől lélekig a mulandó élet megoldását, a kulcsok hatalmát, azt, hogy az egyik kulcs a bűn bilincset oldja meg, a másik a halál és pokol kapujának zárjában fordítható el sikerrel, Jézus akaratára szerint.

Megtörtént! Mintegy emlékeztet ez a technikai kulcsszó a kereszten el-

hangzott „*Elvégeztetett*” kifejezésre, amikor Jézus utolsó lehelete előtt ezt mondta a keresztfán. Elvégeztetett, megtörtént!

Mi végeztetett el, és mi történt meg? Hát „csak” annyi, hogy perfekt a megváltásunk, most már csak megváltottságunknak kellene perfektté válnia. Tökéletes Megváltónk tökéletes megváltást nyújt nekünk, de még hiya van a megváltottságunk tudatosításának. Pedig elvégeztetett és megtörtént!

Három nagyon fontos szellemi felépítmény emelkedhet ezen a pazar és mennyei alapon, amely *praesens* és *perfect*! *Praesens* azt jelenti, hogy „jelen idő”. *Perfect* azt jelenti, hogy „perfekt, tökéletes, teljes, befejezett”, se hozzátenni, se elvenni belőle nem kell. A görög szöveg „*megtörtént*” szava *praesens* és *perfect*. S erre épülhet lelki életünk három nagyon fontos eleme.

Az első az, hogy szilárd kerete van emberi létünknek, sőt az egész történelemnek, mint ahogy medre van a folyónak, szükséges kerete a festménynek. Dolgainknak megtartó velejárója ez: a kezdet és a végcél.

A második lelki elemet egy testi érzés asszociációja segítségével érzékelhetjük a legbensőségesebben, hiszen tudjuk, hogy a sok hiányérzet közül az egyik legkínzóbb a szomjúság. Étel nélkül sokáig bírjuk, de a szomjúság rövid időn belül halálos, a kiszáradás veszélye fenyeget.

A harmadik lelki elem pedig: tartozni véglegesen valahová, valakihez, aki öröklétével felöleli a mi sáros és poros, mulandó életünket. Itt az ige küzdelemre biztat (aki győz!), talán önmagunkkal vagy talán a korszellemmel. S

így leszünk Isten gyermekei az örökkévalóságban, és az örökségünk sem csekélyebb. Sőt Isten fiai leszünk.

Ismételjük át még egyszer, de újrafogalmazva a szent ige hármast üzenetét a szent keretről, az élő víztől és örökölhető örökségünkről.

Emberi létünk nem falevélsors. A fonnyadó falevél sorsának lényege: ki tudja, honnan, merről és merre fújja a szeszélyes szél, s hol fog elkorhadni, porrá, nullává válni. Nem semmi, csak nullává. Sokkal inkább létkezetet adó kijelentés a jézusi: én vagyok az Alfa (mint magban, benne a teljesség), s ebből bontakozik ki a létünk, világ- és emberlétünk. De nem kókadó bomlás következik a vélelmhez vezető gyümölcsstermés után, és még csak nem is a vég (amit feledni szeretne *Madách* is), hanem beteljesülés, mert az Ómega is ő. Célba érkezés, ahogy azt világosan elénk adja a görög szó, a *telosz* (amit a „vég” szóval fordítunk), de értelmes beteljesedést jelent. Jézustól jöttünk, és hozzá érkezünk, a beteljesedésbe. Kerekdeddé, teljessé válik a létünk Jézusnál. S ez a szent és isteni keret össze- és megtart, mint folyót a medre, hogy ne folyjon szét a semmiségbe a létünk.

Földi életünkben sokféle küzdelmet vívunk. Miután kijártuk az iskolákat, küzdünk a megélhetéssel, az előrejutással, beteljesedéssel, majd a mulandósággal, betegséggel, gyászal, halállal. Ebben a küzdelmünkben rettenetesen megsomjazhatunk, lassan kiszárad és elfonnyad az életünk. Hacsak nem az történik, hogy boldogan felismerjük a felénk közeledő Urat az élő vízzel, amelyet ingyen kínál nekünk a legnagyobb létszárság idején is. Ha ebből kortyoltunk, máris győzzük

A VASÁRNAP IGÉJE

tovább a küzdelmet, és nem végső vereségre, hanem beteljesedő győzelemre teljesülünk ki, Jézus segítségével.

Mert mindennek ragyogó koronája mégiscsak az üdvözítő Istennel való boldog találkozás, ezért nevezték a régiak az elhunytakat *megboldogultaknak*. Kevés figyelmet szentelünk annak a csodálatos kilátásnak, amely a mennyországban, azaz az Ómegában, a végső célban, helyesebben a beteljesedésben várhat ránk.

Lehet, hogy nagyobb lenne a visszahatása földi küzdelmeinkre, ha előzetesen tudatosítanánk a mennyországot, az üdvösség valóságát; ha ennek a szent lehetőségnek az elemeit úgy forgatnánk szívünkben, mint Mária tette ezt a kisdéd Jézus közelében az isteni szóval. Lehet, hogy frissítően hatna hitéletünkre, ha időnként, legalább az egyházi esztendő utolsó vasárnapján, a ránk váró boldogságot merészelnénk önmagunk számára ecsetelni.

Talán ott akad el ez a foglalatosság, hogy kevés a fantáziánk, szegényes a képanyagunk, mérsékelt a kifejezőképességünk, amikor pozitív lehetőségekről van szó. Pedig ha tudjuk, hogy az örök örökség, a végtelen és teljes szeretet, továbbá örök öröm, hiánytalan béke, ragyogó harmónia, boldogító egyensúly, álmódni sem mert álmaink várnak ránk, talán kevesebb lenne a szorongásos félelmünk a végső távozástól, mint ahogy még hitünk keretei között is megszokott.

Így hát a mi programunk: kezdetől a beteljesedésig Jézustól kapható élő vízzel!

■ RIBÁR JÁNOS

Hány hívő érte el az égi célt

► **Az egyházi esztendő legvégén, az örök élet vasárnapot követően heti énekünk, a *Hány hívő érte el az égi célt* (EÉ 454) a szentek közösségéről énekel. Mert az egyház hite szerint a földön küzdők és a mennybe tértek egyetlen közösségként dicsőíthetik az Örökkévalót.**

A szöveg gondolati íve a mennyei gyülekezettől viszi tekintetünket önmagunk felé, akik *példaként* nézhetünk az előttünk járt szentekre, és reményünk erős, hogy egy gyülekezetté válhatunk majd velük a múlhatatlanságban. A költemény lényegét megszólaltató versszak talán az ötödik: „Ó, áldott egység! Boldog szent sereg! / Még mi itt küzdünk, ők ott fénylenek. / Mind egyik mégis benned és veled, / Hallelujal!”

Az énekszerzők neveit olvasva furcsállhatjuk: 20. századi finn dal- lam egy századdal korábbi angol szöveghez?

William Walsham How (1823, Shrewsbury, Anglia – 1897, Leenane, Írország) anglikán püspök ismert személyisége volt a 19. századi egyházi költészetnek. Több kötetet írt, szerkesztett, amelyekkel az angol nyelvű éneklést segítette megújítani (*Psalms and Hymns*, 1854; *Church Hymns*, 1871; *Poems and Hymns*, 1886). De még inkább papi hivatásában, önfeláldozó életével szerzett megbecsülést; a „szegények püspöként” emlegették.

Verse eredetileg tizenegy vers-

szakból állt, melyek közül angol nyelvterületen nyolcat használnak. A kimaradt versszakok a *Te Deum* himnusz logikáját követve sorolták fel a „szentek seregének tagjait”: az apostolokat, az evangélistákat és a mártírokat. A finn fordítás elhagyja az összefoglaló záró versszakot is, így került a mi énekeskönyvünkbe a versből hét gyönyörű szakasz *Türmezei Erzsébet* fordításában.

Már az ezernyolcszázados években több dallam kapcsolódott How verséhez. Magam öt különböző változatot találtam a négyszólamú recitált énekmódtól kezdve *Sir Joseph Barnby* 1869-es, „Sarum” dallamán keresztül a nagy angol folklorista zeneszerző, *R. Vaughan Williams* igényes feldolgozásáig (1906).

Talán nem elfogultság megállapítani, hogy mindegyik szerzeménynél igényesebb, érzékenyebb és kifejezőbb Madetoja dallama. *Leevi Madetoja* (1887, Oulu – 1947, Helsinki) a *Sibeliust* követő nemzedék legjelentősebb szimfonikus zeneszerzője Finnországban. Tanulmányai lezárásaként többek közt Párizsban, *Debussy*tól tanult.

Éneke magán hordozza a francia századfordulós zene jellegzetességeit: hangrendszerre lebegtetni a h-e-ol és a e-moll tonalitást, az egyszerű négysoros dallam harmadik és negyedik sora ügyes belső bővítésekkel feloldja a tíz szótagos alapritmusképletet, s a dallam végül a hangkészlet szinte legmagasabb pontján zárul. A kompozíció maga harmonikus gondolkodású ugyan, de kísérlet nélküli éneklésekor sem támad hiányérze-

tünk. 20. századi dallamkincsünk különleges értéke ez az ének.

■ BENCE GÁBOR

Céltudatos élet

Ha valakiről azt állítjuk: céltudatos, akkor elsősorban arra gondolunk, úgy jár- kel ebben a világban, hogy tudja, mit akar, s mindent ennek érdekében alakít. A keresztyén ember számára a céltudatos élet is az örök élet távlatába tekint. Nem azt jelenti ez, hogy nincsenek napi vagy középtávú céljaink, hanem azt, hogy mindent az örökkévalóság fényében értelmezzünk, mindent a végső célhoz igazítunk.

Ugyanakkor tudjuk, hogy a nagy célt, az üdvösséget önerőből elérni nem vagyunk képesek. „*Nem azé, aki akarja, és nem is azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené*” – írja Pál apostol. Jézus Krisztus azonban „előrement”, hogy helyet készítsen nekünk. Amit itt értünk tett, azzal megnyitotta a lehetőséget arra, hogy ne céltalanul bolyongjunk ideát, s ne a temető legyen a végső cél, hanem az örökkévalóság odaát, az Isten országa. Isten gyermekei már így futhatják földi pályájukat.

Itt és odaát – ez énekünk témája. Sokáig úgy gondoltam, ez olyan ének, amely kicsit kiszínezi azt, amit elmondani, emberi eszközökkel kifejezni nem lehet, hiszen „*amit szem nem látott, fül nem hallott, azt készítette el az Isten az öt szeretőknek*”. Ma már máshogy veszem kézbe és szájra ezt az éneket. Hatalmas biztatás mind a hét verse. Megerősít abban, hogy az itt és az odaát szorosan összetartozik. Tudatosítja azt, hogy az Isten országa nem valami halálon

CANTATE

túli valóság csupán, hanem már itt elkezdődik: körülöttünk és bennünk. Bátorít, hogy legyen erőm a küzdelemre azok ellen az erők ellen, amelyek ki akarják venni a kezemből azt, ami már az enyém, amit Krisztus nekem a kereszten megszerzett. Segít egységben látni az egyházat: Isten vándorló népét és már hazaérkezett csapatát. S közben felkelti bennem a mély vágyat az Istennel való nagy találkozás pillanatára és a már nála levők „viszontlátására”.

A gyönyörű ívű szöveg minden egyes szakasza *hallelujával* végződik. Ez nem valamiféle „szótagkítőltő” költői fogás, hanem az irány és a csúcspont. Errefelé tart minden mozdulat és minden gondolat a keresztyén ember életében, hiszen életünk titka, értelme és kiteljesedése az Isten dicsérete. Együtt énekeljük a halleluját a nagy mennyei kórossal: Isten egykori, mai és örökkévalósága. Zeng a halleluja mindazért, amit Isten tett, mindazért, amiben részünk van, és mindazért, ami jóvoltából ránk vár.

Nem valamiféle rózsaszínre színezett romantikus énekről van szó. A harcokról, küzdelmekről realitáns szó. Az út sötét szakaszait nem titkolja. De abban a boldog tudatban sodor megfogalmazásaival, dallamával, hogy mi nem a halál vesztes csapatában, hanem az élő Isten győztes csapatában küzdve élhetünk, s reménységünk szerint megérkezünk.

■ HAFENSCHER KÁROLY

Vulkánok és világvallások az EvÉlet-esten

► **Annak idején a hetilapunk terjedelmi korlátai feletti keserűség szülte az ötletet, hogy – az evangélikus Élet is teremtsen lehetőséget egy-egy téma bővebb kifejtésére, megvitatására. Néhány, az Evangélikus Hit Tudományi Egyetem dísztermében rendezett emlékezőes vita fórum után irányt váltottunk, és szerkesztőségünk közelébe invitáltunk – új utakra. Az EvÉlet-estek korábbi alkalmain Erdély keleti csücskébe, a gyimesi csángók földjére, Spanyolországba, a Szent Jakab-zarándokútra, majd Észak-Írországba és a Szentföldre kalauzoltuk olvasóinkat. Legutóbb, november 11-én – Aradi György jóvoltából – egy még távolibb, egzotikusabb vidékre, az indonéz szigetvilágba szolt a meghívó...**

Szumátrán járva Aradi György természetesen a sziget északi részén fekvő Pematangsiantarba, a Batak Pro-

ezer embert segített Krisztus-hitre jutni. A batak evangélikus egyház ma négy milliós tagot számlál.

Fal Beáta tolmácsolja az EvÉlet-est díszvendégének, Mangasi Sihombing nyugalmazott nagykövetnek a szavait. Képünk jobb szélén Aradi György lelkész.

A fásori evangélikus lelkész 2009 nyarán – baráti kapcsolatok révén – két hetet töltött hitvesével a kétszáznegyvenmillió lakosú, tizen-nyolcezer szigeten elterülő ország egyes vidékein. Nem trópusi üdülésre vágyott: a különböző vallások és kultúrák egymás mellett élésébe kívánt bepillantást nyerni. Így Balin a hindu, Jáván a buddhista, Szumátrán pedig az iszlám világgal ismerkedett.

A múlt csütörtöki EvÉlet-esten tartott vetített képes előadásának is ezért adta az *Ezerarcú Indonézia – világvallások a vulkánok földjén* címet.

testáns Egyház teológiai akadémia-jára is ellátogatott, és egy evangélikus gyülekezetet is felkeresett.

Indonézia összlakosságának nyolcvannal százaléka mohamedán, a keresztények aránya nyolc-kilenc százalék körül van. A világ legnagyobb vulkáni tava, a Toba-tó környékén élő batakok a 19. század második felében, *Ingwer Ludwig Nommensen* német evangélikus misszionárius munkája révén „találkoztak” a kereszténységgel. Nommensen – aki az *Újszövetséget* is lefordította az őslakosok nyelvére – száznyolcvan-

Mindezekkel kapcsolatban *Mangasi Sihombing*, az Indonéz Köztársaság volt magyarországi nagykövete egészítette ki további információkkal Aradi György beszámolóját. „Kicsik vagyunk, de nem gyengék” – fogalmazott az EvÉlet-est díszvendége, akit felesége, *Parodang* asszony is elkísért szerkesztőségünk rendezvényére, a tolmácsolásban pedig követségi munkatársa, *Fal Beáta* segédkezett a Fehér Páva zárandokszálló éttermének pinchehelyiségében megtartott, családias légkörű alkalmon.

■ V. J.

Veszprémi toronyélmény

► **A veszprémi evangélikus gyülekezet az elmúlt vasárnap hálaadó istentisztelet keretében emlékezett meg templomtornya felépítésének századik évfordulójáról. Az ünnepi eseményre Ittész Jánost, a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület püspökét hívták meg igehirdetőnek. A centenáriumba az „ünnepelet” új festékreteget kapott.**

A templom 1798-ban a türelmi rendelet értelmében torony nélkül épült. Hetven évvel később indult gyűjtés a gyülekezetben a torony felépítésére, az összegyűlt összeget azonban az 1893-ban bekövetkezett tűz utáni helyreállítás felemészítette. Ez után 1905-ben, *Horváth Dezső* lelkész idején vetődött fel újra, hogy a templomhoz tornyot építsenek. Alapot hoztak létre, nagy volt az összefogás, széles körben folyt a gyűjtés, sőt „kérő szóval” fordultak támogatásért az akkori Magyarország összes gyülekezetéhez.

Ennek nyomán 1910-ben *Csomy Kálmán* tervei alapján elkészült a torony, a történelmi Magyarországon elsőként – vasbetonból. A maradék pénzből még három harangot is vásárolt a gyülekezet. Közülük kettőt 1915-ben, az első világháborúban – hadicélra – elvittek. A felépített torony felszentelése 1910. november 13-án volt; belső falára ezt megőrkítő tábla is került. 1998-ban – a *Schisler* és a *Weltler* család adományaként – nyolcvanhárom év után, a templom kétszázadik születésnapjára társat kapott az árválkodó harang.

A november 14-i ünnepi úrvacsorás istentiszteleten Ittész János

püspök Róm 14,7–9 alapján emlékeztetett arra, hogy *Luther Mártonnak* is volt toronyélménye, amikor rádöbent, hogy az Úri vagyunk. Ha ezt megértjük Isten teremtő hatalma, megváltó irgalma és a Szentlélek megszentelő munkája nyomán, akkor mi is részesülünk ebben a „toronyélményben”.

Az istentisztelet liturgiájában részt vettek *Isó Dorottya* és *Isó Zoltán* veszprémi lelkészek. Az alkalmat megtisztelte jelenlétével *Csomy Zsófia*, a tornyot tervező építész unokája, valamint – feleségével – *Gyarmati Béla*, az építő lelkész, *Horváth Dezső* dédunokája.

Az istentisztelet után *Szalontai Árpád* presbiter vetített képes beszámolója hangzott el az építés körülményeiről, majd *Balla Emőke* másodfelügyelő és *Szamosi Attila* kószorút helyezte el – miként reggel a temetőben a templomot megálmoldó sírján is – a torony alatt található emléktáblán.

■ MENYES GYULA

A rágós puding próbája

Mondják, hogy a puding próbája az evés. Hogy milyen pudingról is lenne szó? Semmiképpen sem arra az öt perc alatt kutyult, porból készült, zselés valamire gondoltam, amely legfeljebb a valódi karikatúrájának tekinthető. De még arra a főzött, puncsos vagy mogyorós, fenséges finomságra sem, amelyet annak idején nagyanyám tálalgatott fel az ünnepi fogások megkoronázásaként.

Miről is van tehát szó? A jobboldalinak titulált romániai Liberális Demokrata Párt és a Romániai Magyar Demokrata Szövetség „koalíciós kormányzati pudingjának” emésztettségéről. A legutóbbi politikai fejlemények tükrében úgy néz ki, hogy a kinnal-keserűvel megfőzött, összevissza ízesített, tanügyitörvény-féle puding nagyon rágósra sikeredett. Csont is kerülhetett az alapanyagokba, mert főzés után, kóstoltatás közben többeknek a torokán akadt.

Szóval, az egyévesnél valamivel hosszabb, sikertelen közös kormányzás után kitört a botrány a készülő tanügyi törvény körül is. Amit ezzel kapcsolatban tudni kell: elméletileg éppen ezért az új tanügyi törvényért vállalta az örökös „különös házasságot”, ha úgy tetszik, az „örökös paktumot” mindenféle párttal a mi drága érdekképviseletünk; azért, hogy az erdélyi magyarság oktatásügyének szekerét előbbre tolja. Látszólag ezt szolgálta volna az új tanügyi törvény is, amelyet – alku ide, alku oda, ígéret, paktum, miegymás – a koalíciós

partner, a nagyobbik kormánypárt, az úgynevezett pártfejelem híján, mégsem tudott keresztülvinni a parlamenten. A várva várt törvénytervezet egy-két balkánias huszárvágással egyelőre elbukott.

Jó, ha az ember nem csalódik, így határozottan kijelenthetem, hogy a romániai politizálásban nem csalódtam. A mindenkor recept egyszerűsége: „ígéret bolondnak öröm”. Most csak az a kérdés, hogy ki lenne a bolond, akivel újra és újra megétegetik a pudingot.

Húsz év után, igaz, nem ártott volna, ha a magyar oktatás – és az ehhez szorosan kapcsolódó felekezeti oktatás – bizonytalan, féltörvényes, amolyan exlex állapota végre megszűnik. Jó lenne, ha az erdélyi magyar iskolaszisztem, a kisebbségi oktatás egésze nem a mindenkor politikai erőviszonyok, alkuk, mutyizások és indulatok függvénye lenne, hanem a törvény, a megnyert és elidegeníthetetlen jog garantálná létét és működését.

Hogy mégis miért nem sikerült a koalíciós kormánynak elfogadtatnia saját „jobbira hangolt” parlamenti többségével az új oktatási törvényt, annak megvan a reális magyarázata. Az ok nyilván elsősorban nem szakmai – hiszen az új törvénytervezet első olvasatban is jobb, komplexebb, tartalmasabb a régi fércmunkáknál, valamint a jelenlegi helyzetre van alkalmazva. Volt benne azonban egy-néhány olyan, kisebbségeket is érintő paragrafus, amely igencsak szúrta egyik-másik nemzetföltő szemét.

ÉGTÁJOLÓ

A vaskos „igazságot” a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem teljhatalmú rektora, *Andrei Marga* mondta ki. Nevezetesen, hogy a törvénytervezet fasiszta, náci ideológiai elemeket tartalmaz, indokolatlan és káros többletjogot biztosít a magyaroknak, és a megosztás veszélyével fenyegeti a román és a magyar oktatást. Nem véletlen, hogy a Magyar Állandó Értekezlet (Máért) november 5-i ülésén *Semjén Zsolt* miniszterelnök-helyettes az egyre erősödő asszimiláció veszélyére hívta fel a figyelmet, amely szerinte lényegesen több, mint egyszerű szociológiai kérdés.

Az sem újság, hogy a Marga-féle többségi elit jelentős része feladatának, hivatásának tekinti az erdélyi magyarság identitásának teljes leépítését. Ennek egyik fő eszköze lenne a tanügyi szájuk íze szerinti „megreformálás”: annyira ragaszkodnának a multikulturális együttéléshez, hogy teljesen eltorvasztanák a magyar oktatást. Újra kijátsszák hát a magyar kártyát – már hiányoltam is az utóbbi hónapokban. Látva ezt a mostani nagy ügybuzgalmat, tiltakozáshullámot, demagóg sárlavinát, hirtelen arra gondoltam, hogy ezek

a kutya magyarok netán kötelezővé akarják tenni a magyar nyelvet, irodalmat, a magyar történelmet és a magyar szakácskönyvet Moldva, Havasalföld és egyéb történelmi tartományok román nyelvű többségi iskoláiban!

Hogy mennyire szívükön viselik egyes többségiek a sorsunkat! Olvasom a sajtóban, hogy egy Isten háta mögötti moldvai helységről, Falticeni kiérdemesült régi káderes tanítónője – aki miként a versbeli török Mehemed tehenet, még nem látott magyar gyereket – azért lépett éhségstrájkba, hogy ne adj Isten, véletlenül is magyarul tanítsák szép hazánk földrajzát és történelmét. Ha netán én is hasonló falticeni bennszülött lennék, biz’ Isten, én is elkezdénem a fogyókúrát.

Ez tréfának jó, a valóság azonban ennél sokkal prózaibb és lehangozóbb. Na nem, távolról sem az a gond, hogy valamiféle magyar nyelvet, irodalmat, konyhaművészetet kellene román iskolákban tanítani. Szó sincs róla. Bennünket, szegény erdélyi magyarokat féltenek a felelősen gondolkodó, minket szerető többségiek. Az aggodalmaskodó honanyák és honatyák csupán azt szeretnék, ha gyerekeink minél több „színvonalas” tantárgyat – az érthetetlen, haszontalan magyar nyelv helyett – ékes román nyelven tanulnának. Mondogadják is: ne feledjük, román kenyeret eszünk – igaz, ez gyakran magyar import lisztből készűl, török pékségben.

A baj ezzel a kenyérral csak az, hogy senkit se kérdeztek anno, kell-e ez a fajta, vagy szívesebben ennénk a magunkét?! Világos, hogy a tanügyi törvény elfogadásának akadálya „a mi ostoba magyar csökönységünk, hogy mi óvodától egyetemig mindent, még a román nyelvet is anyanyelven kívánunk tanulni”. Márpedig a nemzetállamban ezt nem lehet. Tudjon az a csíkdánfalvi székely göbő – aki több medvét, mint románt látott életében –, ha meggebed is, tökéletesen az állam nyelvén, s mint minden született román, legyen ő is költő.

Én pedig érdekvényesítésünk további fortélyaira gondolva dúdolgom *Presser Gábor* dalát: „Hiába hitték anyian, / és hirdették boldogan, mit hoz a holnap, / hiába szép, ha messze van, / messzebb egy életnél. / Hiába él, ki csak remél, / hiába szól, ki mást ígér, / hiába hangzott fényesen, / hiába szolt, hogy »Győzelem«, / ha nem nyert senki sem. (...) Hiába ígérsz lelkesen, / másképp történt minden...”

Adorjáni Dezső Zoltán püspök Erdélyi Egyházkerület

VISSZA AZ ÉLETBE

Új esély a nyíregyházi hajléktalanoknak

Hogy előbb a munkáját veszíti-e el, majd utána a családját vagy fordítva, a végeredmény szempontjából teljesen mindegy. A válás Magyarországon szükségyszerűen együtt jár azzal is, hogy az egyik félnek mennie kell a közös lakásból, s ha nincs hova, hát az utcára. Hogy az alkoholizmus a történetnek melyik pontján válik megkerülhetetlen tényezővé, mennyiben ok, s mennyiben okozat, a tapasztalatok ez ügyben is változatosak, de a gödör alján elég kézenfekvő megoldásnak mutatkozik arra, hogy ne fájjon annyira a kilátástalanság... Vannak, akik önhibájukon kívül, mások nagyon is vétkeken; akadnak, akik hosszú évek alatt, mások villámgyorsan kerülnek a kiszolgáltatottságnak abba az állapotába, amikor már csak a hajléktalanellátó szolgálat intézményeitől remélhetnek egy-egy tál meleg ételt, olykor váltás ruhát, kályhamelegét a megfagyás ellen. Csak ami a pusztán létezéshez kell. S ennek intézményes feltételeit megteremteni sem egyszerű, hát még a társadalomba visszavezető utat kipuhatólni milyen nehéz! A Nyíregyházi Evangélikus Egyházközség az évezred elején vette át a hajléktalanellátást az önkormányzattól.

■ VESZPRÉMI ERZSÉBET

– Az életmentés volt a legfőbb célunk, hogy ha valaki kisodródott minden közösségből, az élete ne kerüljön veszélybe – magyarázza az Oltalom Szeretetszolgálat szakmai igazgatója, Bartolomeu Inácio Dezanove. – Az elmúlt tíz évben megteremtettük ennek az infrastruktúráját, olyan szolgáltatásokat honosítottunk meg, melyek a legkülönbözőbb módon segítenek a hajléktalanoknak.

Hogy a munka, a rendszeres jövedelem milyen fontos, az magától értendő. 2002 óta több olyan, pályázaton nyert támogatásból megvalósult programunk volt, amelyek klienseink munkaerő-piaci reintegrációját készítették elő, s több olyan is, ahol szociális szakembereink szereztek korszerű ismereteket ehhez. Közben a szakma azt is felismerte, hogy az intézményi elhelyezésnél olcsóbb és célravezetőbb megoldás, ha klienseink egyéni lakhatását támogatjuk, s mi ezeken a pályázati kiírásokon is eredményesek voltunk.

Eddig tizenöt olyan klienst tartanak számon az Oltalom Szeretetszolgálatnál, akik véglegesen kikerültek az ellátásból, vagyis visszakapaszkoztak a konszolidált életbe.

– A most induló projekttel jutunk el ahhoz a fordulóponthoz, amikor egyszerre tudunk a foglalkoztatás és a lakhatás gondjain segíteni – ezt már Laborczy Géza, az Oltalom igaz-

nak teremt esélyt. A kérdés az, vajon tudnak-e élni vele. Laborczy Géza bár bizakodó, a sok-sok tapasztalat óvatossá teszi:

– Klienseink között vannak olyanok, akik belefásultak a helyzetükbe, de vannak olyanok is, akik egyszer már elértek egy szintet, és mindent megtennének, hogy újra elérjék...

Nagy Judit foglalkoztatási referens (háttérben a szakmai igazgató)

Nekik kell a hágsót dobnunk, hogy kikapaszkodhassanak a gödör aljáról! Az ember nem gép, sohasem lehetünk biztosak abban, hogy majd minden úgy fog működni, ahogyan mi szeretnénk, mindenesetre sok szakember dolgozik a programba bekerülő hajléktalanok kiválasztásán. S persze a legfontosabb, hogy akiket ebbe bevonunk, motiváltak legyenek, akarjanak változtatni az életükön. Lesz ugyanakkor egy „tartalécsapat” is, ha valaki kiesik, kerül a helyére más, hogy jól kihasználjuk az EU támogatását.

Az Oltalomnál most áll össze a „válogatott”, aztán az előkészítő foglalkozások következnek, mert a sok éve utcán élő nőket és férfiakat nem lehet csak úgy szakmaszerű tanfolyamra küldeni. Készségek, kompetenciák fejlesztése, pszichológiai és addiktológiai tanácsadás, felkészítés az önálló lakhatásra, a felelős gazdálkodásra – mind megelőzi az OKJ-s bizonyítvány megszerzését.

S ha kitanulták a parkgondozó szakmát, munkahelyük lesz. A Nyíregyházi Városüzemeltető és Végkezelő Kft.-nél eddig is dolgoztak hajléktalanok, a cég segítségével nyújtott segítő kezét a projekthez. Mire meglesz az első fizetés, meglesz az albérlet is.

Szerzőnk újságíró, a Magyar Rádió munkatársa

Az átmeneti szálló egyik lakója

gató lelkésze mondja. – A normális emberi élet harmadik feltétele egyébként, hogy legyen egy megtartó, segítő közösség is, s természetesen mi ezt is kínáljuk.

„Komplex segítség az önálló élet kezdéséhez” – ezt a címet viseli a projekt, melyet az Európai Unió csaknem negyvennégy millió forinttal támogat. Ez huszonöt nyíregyházi hajléktalan-

■ CZENTHE MIKLÓS

„Dort, im Gras, dem tränenzarten, Frieden es umschlungen hält...” („Hol a harmatos pázsit tart átölelve békésen...” – Friedrich Lam cipszer költő Bitte című verse)

Miért jellepes számunkra e hely? Az átlagos látogatónak, aki nem ismeri a történelmi hátteret, talán nem is tűnik fel ez a régi temető, talán el is megy mellette, nem is tudja a jelentőségét felmérni. Érdemes tehát felidézni, hogy Lőcsén, a Szepesség központjában, a hajdani nemes és tekintetes Szepes vármegye székhelyén, a cipszer, a szepesi kultúra fő helyén állunk. Olyan fontos, a második világháborúig itt élő és virágzó szepesi kultúra szempontjából szent, szimbolikus hely ez, mint az erdélyiek számára a kolozsvári Házsongárd.

Ha odafigyelünk erre a régi, szép, de elég viharvert temetőre, ha van időnk hallgatni a fák susogását, talán megérezzük, hogy vendégségben vagyunk. Vendégségben öseinknél, régi szepesi polgárcsaládoknál, amelyek – mint a kínai agyag hadsereg – némán őrzik az évszázados múlt hagyományait. Ha odafigyelünk, sok mindent megértünk azokból a titkokból, abból a szellemből, abból az alkotóerőből, amely a századok folyamán létrehozta Lőcse szabad királyi városát, a régi Magyarország egyik legnevesebb helyét. Lőcse kulturális hatása, iskolái, nyomdái, könyvtárai, egyházi, egész szellemisége, mint a kultúra világítótornya, messze vidékre elhatolt. Századok épültek itt egymásra, példás alkotókedvű, szorgalmas polgárnemzedékek adták át egymásnak a stafétát.

Az utolsó lőcsei magyarokról, a cipszer polgárokról *Szalatnai Rezső* neves pozsonyi író, a szlovákiai magyarság kiválósága az 1930-as évek végén, az 1940-es években irodalmi rangú híradásokban számolt be (például a *Lőcsei almák* című írásában; megjelent *Két hazában egy igazsággal* című kötetében, Magvető Kiadó, Budapest, 1982, 337–344. o.). Elmondja, hogy az egyik idős lőcsei magyar szívesen sétált ki a temetőbe, mert ott már több ismerőssel találkozott, mint az utcán...

Lőcsét és a Szepességet a történelem során többször fenyegette vihar elsodrással, de mindig talpra állt, míg aztán a végső vihar, a második világháború és következményei végleg elsodorták őshonos polgárságát. Ma már csak a sírkövek és városbeli alkotásaik emlékeztetnek rájuk.

Ha ezek tudatában járjuk e temetőt, fedezzük fel kincseit, megértjük azok lelkesedését és igyekezetét, akik számára fontos ez a kis földdarab, akik számára jellepes e temető ápolása, gondozása, védelme, dokumentálása. Hála Istennek, az utóbbi években öröndetes módon akadtak ilyenek: legelsőként dr. Astrid Kostelníková, azaz *Zwilling Astrid*, akinek személyében valóságos őrzőangyalt kapott az evangélikus műemlék temető és a lőcsei evangélikus gyülekezet. A kis létszámúra zsugorodott, mára teljesen teljesen szlovák ajkúvá vált lőcsei evangélikus közösségnek nem kis feladat ennek a történelmi múltat hordozó temetőnek a gondozása, ehhez várják a segítséget.

Astrid Kostelníkovának köszönhető a temetőről készült, 2009-ben megjelent színvonalas füzet, amely a három szepesi nyelven – szlovákul,

A régi lőcsei evangélikus temető jelentősége

magyarul és németül – olvasható. Astriddal szorosán együttműködik az egyik legszebb főtéri ház hajdani tulajdonosának, a *Barcs* családnak a le származottja, *Tóthmátyásné Hollóházy Ildikó*, aki a lőcsei evangélikus műemlék temetőről saját kezdeményezésre már több mint egy éve színvonalas, adatokban gazdag internetes honlapot, adatbázist hozott létre, sőt újabban a Szepesség után érdeklődők köréből beszélgető fórumot is indított (<http://www.locseite-meto.eoldal.hu/>).

A temetőben sétálva irodalmi stílusú sírfeliratokkal találkozunk. A jeles *Julius von Fabriczy* sírkövén ez áll: „Wieg und Sarg, so heissen jene Stätten, die den Menschen sanft und ruhig betten, Zwischen ihnen liegt der enge Raum, der bewegte kurze Lebenstraum.” (Saját fordításomban: „Bölcső és koporsó elnevezése azon helyeknek, / Ahol lágy és nyugodt fekvés esik az embernek, / A kettő között, mint fűgőn eltelő kevéske teret, / Álomként töltjük el a röviden zajló életet.”)

A régi, elmúlt szép polgárvilágra emlékeztet a sóhajtással is felérő felirat: „Napsugaras, boldog idők voltak!” Számos síremlék művészi erővel fejezi ki az emberi érzéseket: a szülőjére emlékező gyermekét, a gyermekét és feleségét sirató apát; a feleség múzsa sírján márványkeresztet látunk a feltámadásra utalva.

A sírokat végigjárva szinte a lőcsei történelem elevenedik meg: itt található a Lőcse 17. századi virágkorában épült főtéri nagy Schwab-palota tulajdonosainak címeres sírköve, a 19. század vezető szepesi bányavállalkozóinak, a Probstnereknek a sírkertje, amelyet a Messerschmidt-alapítvány szépen felújított. A régi, romlott síremléket óvó *Marschalkó Gyula* szobrász családjának síremléke helyett új másolat látható a temetőkápolna mellett.

Kissé hátrább a *Pfannschmidt-Zsedényi* család felújításra váró kriptája látható, itt nyugszik *Zsedényi Ede* (1804–1879), az evangélikus egyház országos felügyelője, aki egyháza autonómiáját véde a börtönt is vállalta. De sorban megtalálhatók itt evangélikus lelkészek, gyülekezeti felügyelők, a lőcsei liceum professzorai, evangélikus diakonisszák sírjai. Olyan polgároké, nemeseké, cipszeroké, németeké, magyaroké, akik városukat, egyházukat féltő gondoskodással őrizték, ápolták.

Lőcse városa a magyarországi evangélikusság kiemelkedő helye volt, fontos egyháztörténelmi emlékhelynek számít. A várost és a temetőt egyben végigjárva megelevenedik az evangélikus múlt: a reformáció virágzását követte az ellenreformáció üldözése, mikor a gyászévtizedben királyi parancs és fegyveres erő fosztotta meg az evangélikusokat templomaiktól, iskoláiktól, lelkészeiket, tanítóikat elűzték.

A cipszer polgárok azonban vég-sőkig ragaszkodtak evangélikus hitükhöz: mostoha körülmények között, dacolva a jezsuitákkal, az ellenreformáció zaklatásaival, a városfalon kívül, itt, a temetőhelyen a régi fatemplomot felépítve – először az első, majd a Rákóczi-szabadság-

harc után a másodikot – megőrizték a reformáció hitét. A türelmi rendelet után aztán a főtéri Hain-házban felvirágoztatták a messze földön híres, főiskolai rangú lőcsei evangélikus líceumot, majd 1837-re a főtéren felépítették az evangélikus nagytemplomot, amely a Kárpát-medencében az egyik legnagyobb evangélikus istenháza. Az ő hitük, istenféljük tanúsága is benne van e temetőben.

A lőcsei evangélikus gyülekezet 1917-ben megjelent könyve így ír: „Alig, hogy a tavaszi nap első sugarai végig rezegnek nagyjaink, barátaink, rokonaink, szeretteink sírjain, sűrűn keresik fel e drága hantokat, hogy a gyakran könnyekkel áztatott

A SZERZŐ FELVÉTELE

virágokat újból kiültessék és ápolják a bánatos szülők, szomorú özvegyek, elárvult gyermekek és szerető rokonok. Terebélyes fáival, parkszerű kiképzésével, szépen gondozott utáival [a lőcsei sírkert] nem az enyészett birodalma, hanem a békét, a csendet, a megnyugvást nyújtó, a feltámadás a viszontlátás reményével kecsegtető isten kertje.” (Olvasható *A Lőcsei Evangélikus Egyházközség története a reformáció négy század éves fordulójára alkalmából* című kötetben. Kiadja az egyházközség, Lőcse, Reiss József T. Könyvnyomtató Intézete, 169. o.)

A nagy becsben álló szepesi temetőnek állít emléket *Lám Frigyes* (Friedrich Lam) cipszer költő a későmárki temetőről írt, *Bitte* című verspérsében. (Friedrich Lam: *Unvergessene Heimat. Gedichte aus dem Nachlass*. Auswahl A. E. Emeritz, Stuttgart, 1966, 75–76. o.) Számára ez volt a föld legszebb helye: „Wandle unter Tannen, Flieder meinen teuren Gräbern zu, / Leg mein betend Herz dort nieder, nur bei ihnen hat es Ruh. / Dort, im Gras, dem tränenzarten, Frieden es umschlungen hält, / Dort, in Käsmarks Totengarten, auf dem schönsten Platz der Welt.” (Saját fordításomban: „Tekints fenyők és orgonák alatti drága sírjainkra, / Imádságos szívemet oda helyezd, csak ott lel nyugalomra, / ott, hol a harmatos pázsit tart átölelve békésen, / ott, Késmárk sírkertjében, e világszép helyen.”)

Minderről mesélnek a fák, a sírok azoknak, akik alázattal közelítenek hozzájuk, akik türelemmel figyelik, mit mesél e régi temető. *Illyés Gyula Haza, a magasban* című, 1938-ban írt versének sorait idézzük: „Igy maradok meg hírvivőnek / őrzni kincses temetőket.”

Gondolatban gyűjtünk gyertyát a lőcsei temetőben nyugvók és az elmúlt cipszer polgárvilág emlékére.

A szerző az *Evangélikus Országos Levéltár igazgatója*. Emlékezése november 1-jén a lőcsei temetőben hangzott el, a Szepesség akkor és most című konferencia keretében.

Ázsia lelke

▶ **Először csak ügyes reklámfogásnak véltem a dél-koreai fővárosban sokfelé olvasható angol nyelvű szójátékot: „Seoul – the Soul of Asia”, azaz „Szoul – Ázsia lelke”. Egy hét tapasztalatai, élményei után már csöppet sem érzem szerénytelen túlzásnak ezt a tömör önértékelést. De hogyan is kerültem a távol-keleti metropolisba, ahol többen élnek, mint egész Magyarországon?**

■ GÁNC S PÉTER

Dr. Balla Péterrel, a Károli Gáspár Református Egyetem megbízott rektorával együtt kaptunk meghívást arra a nemzetközi teológiai konferenciára, amelyet az Észak-Anglia York nevű városában működő St. John

nünket a demilitarizált övezetbe. El látogattunk Panmindzsonba, az úgynevezett közös biztonsági zónába (Joint Security Area), ahol farkasszemet néznek egymással az északi és a déli fegyveres erők. Középről szembesültünk az aláaknázott területek, szögesdrót kerítések szívószerű látványával, amelyet hazánkban lassan már kezdünk elfelejteni...

A határlátogatás legdöbbenetesebb élményét az az imaalkalom jelentette, amelyet a két Korea határán felépített Songak-kápolnában tartottunk. A nemzetközi liturgiában én is imádkozhattam a gyertyákkal megvilágított, elsötétített imaházban. Reménykeltő prófétai jelként a szertartás végén szétszakították a szögesdróttal dekorált függönyöket. A beáradó fény elűzte a sötét árnyakat, és az üvegfalon keresztül szemünk elé tárult a ma még hermetikusan elzárt Észak-Korea...

molyan veszik, hogy nem elég csupán érzelmileg, szívvel akarni az egységes Koreát, hanem fejben is előrelátóan és körültekintően kell felkészülni a remélhetőleg nem túl távoli egyesülésre. Többek között ezért hívtak meg minket több mint ötven országból, hogy más régiók, népek és egyházak tapasztalataiból is okuljanak.

Pontosabban fogalmazva, hogy közösen, egymástól tanuljunk, hiszen mi is nap mint nap tapasztaljuk, mennyire hosszú és összetett, mennyire nem fájdalom- és konfliktusmentes az egység, a közösség építése egy-egy ország, egy-egy régió vagy földrész esetében. Az egyházaknak ebben a gyógyulási folyamatban fontos katalizátorszerepük lehet. De természetesen csak akkor, ha az egymás közötti „szögesdrótok” lebontásában is példát mutatunk. Ebből a szempontból kataritikus élményt adott a felekezeti is sokszínű tanácskozás záró úrvacsorai közössége.

A konferencia után még egy napig élvezhettem a helyi evangélikus gyülekezet és teológia vendégszeretétét.

University, valamint Dél-Korea legnagyobb (mintegy hatvanezer fős!) presbiteriánus gyülekezete, a Youngnak Church, az Örökkévaló Öröm Egyháza szervezett a megbékélés, kiengesztelődés témakörében.

Önmagában az a tény, hogy a konferenciát egy ázsiai gyülekezet és egy európai egyetem közösen rendezte, sajátos ízt adott az ötnapos tanácskozásnak. Végig érezhettük, hogy gyülekezet- és életközömben vagyunk. Minden este közös istentiszteleten ünnepeltünk a többezres helyi gyülekezettel, ami valóban ünnepi élményt jelentett százfős énekarokkal, a házigazdák felülmúlhatatlanul pazar vendégszeretetével.

Egy koreai útikalauz nyelvi rokonaink között első helyen minket, magyarokat említ. Ha nyelvi rokonságunkról pár nap alatt nem győződhattünk is meg, hiszen még a koreai betűket sem ismerjük, de igencsak távoli testvéreink nyíltszívű, figyelmes vendégszeretete a legnemesebb magyar hagyományokkal vetekedett.

A konferencia fő témáját a koreai félsziget immár hat évtizedes fájdalom megosztottsága tette aktuálissá. S hogy ne csak elméletileg foglalkozunk a kettészakítottság problémájával, rögtön a konferencia elején egész napos kirándulásra vittek ben-

Az imádságnak különben is óriási a jelentősége a koreai kereszténység életében. Talán éppen ez lehet az egyik titka, magyarázata annak a ténynek, hogy – legalábbis protestáns szempontból – Dél-Korea a kereszténység által leginkább megérintett ország az egész ázsiai kontinensen. A közel ötvenmillió lakosából mintegy nyolcmillió a protestáns, s közel ugyanennyi a katolikus hívők száma. A koreai mindennapos kegyesség szerve, hogy a kora reggeli órákban imaközösséggel alapozzák meg az induló napot.

A legtöbb istentiszteletnek különös, számunkra kissé idegen eleme, hogy a prédikáció után a lelkész közös, hangos imádságra hívja fel a gyülekezetet. Ez a mi esetünkben konkrétan azt jelentette, hogy estéről estére perceként át közel ezres tömeg imádkozott egyszerre, fennhangon. Mindez nem tévesztendő össze a pünkösdi közösségek nyelveken szólásával, valószínűleg mégsem ezt fogjuk legelsőként átvinni koreai testvéreink kegyességéből...

Fontos, hogy a dél-koreai keresztények nemcsak imádkoznak a kettészakadt ország újraegyesítéséért, hanem humanitárius segélyprogramokkal igyekeznek támogatni nehéz sorú északi honfitársaikat. Emellett ko-

Gáncs Péter a Songak-kápolnában

Imponáló volt a „megagyülekezettek” árnyékában élő, mintegy ötezer tagot számláló kicsiny egyház világos identitása, küldetésstudata és élni akarása. Kis létszámuk ellenére már több mint ötven lelkészt állítottak szolgálatba, és évente két-három új gyülekezetet plántálnak. Önálló teológiai egyetemet tartanak fenn, ahol a lelkészképzés mellett szociális munkás, logopédus, színházművészeti, angol nyelvi szakot, valamint felnőttképzést is kínálnak.

Számunkra is bátorítás lehet távol-keleti testvéreink hite, reménye, missziói elkötelezettsége. Isten gazdagon megáldhatja a kicsik, kevesek hűségét is. A Lélek ajándékai nemcsak egy földrészre, egy országra, egy-egy kiválasztott közösségre áradhatnak ki, hanem bárhol bárkire, aki bizalommal kéri az erő, a szeretet és a józanság Lelkét.

A szerző evangélikus lelkész, a Déli Egyházkerület püspöke

KALME-ülés Rómában

▶ **Tisztújító közgyűlést tartott november 10. és 13. között az Európában kisebbségben lévő evangélikus egyházak kommunikációs szövetsége (KALME). Az idei tanácskozás az egyházak internetes közösségi hálózaton való jelenlétének kérdését vizsgálta, ám ismét központi témává vált a nagy múltú szervezet jövője is... Tizenegy egyház képviselőjében mintegy húsz delegátus élvezte a római evangélikus vendégszeretétét. A Magyarországi Evangélikus Egyházat Menyes Gyula, a Dunántúli Harangszó szerkesztője és – az Evangélikus Élet helyettes szerkesztőjeként – e sorok írója képviselte.**

A KALME-t harminchárom évvel ezelőtt hozták létre, hogy segítse a vasfüggöny két oldalán kisebbségben élő evangélikus egyházak közötti

közép- és kelet-európai alelnöke és Norbert Denecke, az LVSZ németországi nemzeti bizottságának ügyvezető titkára vett részt, akik ugyanakkor támogatásukról biztosították a szervezet delegátusait. Így a feszültségektől sem mentes konferencián végül is pozitív irányban dönt el a szervezet sorsa, és a küldöttek három évre új elnökséget választottak, valamint körvonalazták, hogy milyen új vállalásokkal győzhetnek meg a kétkedőket a szervezet létjogosultságáról...

Az evangélikus sajtósok látogatást tettek a Vatikánban, a Társadalmi Kommunikáció Pápai Tanácsának hivatalában, ahol Paul Tighe titkár és Leticia Soberón Latin-Amerikáért felelős koordinátor adott tájékoztatást a pápai állam médiamunkájáról.

A konferencia központi témájának illusztrálásaként a résztvevőknek – internetes kapcsolat és webkamera segítségével – élőben nyílt lehetőségük beszélgetni Árni Svanur Daniéls-sonnal, az Izlandi Evangélikus Egy-

A kerekasztal-beszélgetés

A Vatikán

kommunikációt. A mindig is meglehetősen kis költségvetéssel működő szervezet anyagi háttérét a tagegyházak éves díjai és a Lutheránus Világszövetség (LVSZ) támogatása adja. Létjogosultságát már közvetlenül az 1989–90-es történelmi változások után sokan megkérdőjelezték, ám a küldő országok delegátusai újra és újra megfogalmazták igényüket a KALME által szervezett továbbképzésekre és szemináriumokra. Így az egyházi médiamunkások képviselői – más-más helyszínen – a rendszerváltások óta is évente találkoznak. A háromszázötvenedik esedékes tisztújító közgyűlésnek ez alkalommal az Olaszországi Evangélikus Egyház volt a házigazdája.

Az LVSZ képviselőjében az európai régióért felelős titkár, Eva-Sibylle Vogel-Mfato érkezett Rómába az a hírrel, hogy a világszervezet jövőre minden bizonnyal kénytelen lesz csökkenteni a KALME-nek nyújtott anyagi támogatását. Az általa vezetett csütörtöki kerekasztal-beszélgetésen Fabiny Tamás magyarországi evangélikus püspök, az LVSZ

A római evangélikus templomban

ház kommunikációs igazgatójával, majd a zárónapon „elzarándokoltak” a Római Német Ajkú Evangélikus Egyházközség templomába, ahol Stephan Rost lelkész mutatta be röviden a gyülekezetet és az épület történetét.

■ BODA ZSUZSA

JELEN VOLTUNK A KÉPEK KICSOMAGOLÁSÁNÁL

Budapesten a Krisztus-trilógia!

► **Krisztus Pilátus előtt, Ecce homo és Golgota – Jézus szenvedéstörténetének emblemikus állomásait örökítik meg Munkácsy Mihály trilógiájának darabjai, melyek a Magyar Nemzeti Galéria november 23-ától megtekinthető kiállításán első alkalommal láthatók együtt Budapesten.**

A Krisztus-trilógia Munkácsy legnagyobb vállalkozása. Bár már korábban is ismerték a művész nevét, igazából ezektől a képektől vált közismert, ünnepe, nagy festővé. Karl Se-

meg előttünk Jézus alakjában, nem annyira az isteni, mint inkább az emberi oldalt kihangsúlyozva – fogalmaz Bakó Zsuzsanna. – A képek erős drámaiságot sugároznak; a rajtuk látható figurákon keresztül Munkácsy mindent el tudott mondani az emberi természetről, a gonoszról, a jó és a gonosz harcáról.

A három óriási méretű festményt – melyek a debreceni Déri Múzeum felújításának idejére költöztek a Várba – a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményéből olyan saját kezű kisebb változatok, valamint más olaj- és grafikai vázlatok kísérik, melyek eddig még soha nem szerepeltek a nyilvánosság előtt. A 2011. április 30-ig

FOTO: VITÁLIS JUDIT

delmeyer műgyűjtő-műkereskedőnek köszönhetően csak a *Krisztus Pilátus előtt* címet viselő képet kétféle ember látta 1882 és 1885 között Európában – tudtuk meg Bakó Zsuzsanna művészettörténésztől, a kiállítás kurátorától.

Az inspirációt Ernest Renan *Jézus élete* című könyve, illetve Munkácsy-nak Haynald Lajos kalocsai érsekkel való baráti kapcsolata jelentette. Ez az olvasmányélménye, illetve az érsekkel folytatott beszélgetései voltak az előzményei annak, hogy – eleget téve Sedelmeyer megrendelésének, aki a nagy méretben való kivitelezést szorgalmazta – 1881-ben elkészült a *Krisztus Pilátus előtt*, majd (részben) ennek sikerén felbuzdulva 1884-ben a *Golgota*. Az *Ecce homo* – melyet 1896-ban fejezett be – Kádár Gábor nyomdász, grafikus ösztönzésére festette meg.

– A szenvedő ember jelenik itt

látható tárlaton a *Krisztus Pilátus előtt* és a *Golgota* méretarányos színvázlatát és harminc kompozíciós tanulmány fotóváltozatát is kiállítják.

– Munkácsy vázlatkönyveiben pontosan végig lehet követni az alkotás folyamatát. A *Golgotához* készítette a legtöbb vázlatot; talán azért, mert a tájkép műfaját kevésbé kedvelte, ezért nagyobb feladatot jelentett számára az alakok tájban való elhelyezése. A legkevesebb tanulmány az *Ecce homo*hoz készült. Utóbbinak grafikai változata és olajredukciója (*kicsinyített – feles vagy negyedes – méretben megfestett változata – a szerk.*) sincsen, és festéstechnikailag sem annyira gondos, mint a másik két kép. Ennek oka vélhetően az, hogy a mester ekkor már nagyon beteg volt, és tanítványoknak is be kellett segíteniük utolsó alkotásának elkészítésébe – árulta el Bakó Zsuzsanna.

■ – VITÁLIS –

– 1992-ben, amikor Magyarországra érkezett a *Golgota*, szakértőként én is jelen voltam a tekerics kicsomagolásakor – mondta el lapunknak Szentkirályi Miklós, a trilógia főrestaurátora. – Megdöbbenve láttuk, hogy az alkotás mennyire megsínylette a tengeri hajútát; szinte szétázott, szétpenészedett az egész. Több mint fél évig csak a konzerválásán – a vászon kiszáritásán, a penész eltüntetésén, a kép fertőtlenítésén – dolgoztunk.

Három évvel később automatikusan Szentkirályi Miklós csapata kapta meg a *Krisztus Pilátus előtt* helyreállításának feladatát. Az *Ecce homo* restaurálását tavaly fejezték be.

– A munka során megerősítettük a képek feszítőkereteit és húzószéleit is, hogy le- és felemelésükkor kisebb veszélynek legyenek kitéve. Óriási súlyokat kell ugyanis mozgatni – a körülbelül huszonöt-harmincöt négyzetméteres képek egyenként kilencszáz kilót nyomnak –, a sérülés kockázata ekkor a legnagyobb. A képek fel-, illetve kitekerése ehhez képest jóval veszélytelenebb; hét és félszer fordítunk a hengereken, és már fent is vannak rajtuk a festmények. A trilógia darabjai egyelőre jól viselik az utazással, szállítással járó terhelést – nyugtat meg mindenkit a főrestaurátor.

Ökumenikus kórustalálkozó

A fasori református templom adott otthont november 13-án, szombaton délután a Magyar Egyházzenei Társaság (MET) országos ökumenikus kórustalálkozójának.

A tizennégy – különböző felekezetű, jellegű és létszámú – részt vevő együttes az *Őszi egyházi ünnepek és az egyházi esztendő utolsó vasárnapjai* témának megfelelően választotta műsorát. Halottak napja és reformáció ünnepe, az ítélet, a reménység és az örök élet gondolatköre adta a keretet az elhangzott liturgikus tételeknek és kórusműveknek; az összkar J. S. Bach *Harsány szó kiált az éjbe* korálfeldolgozását szólaltatta meg.

Az alkalom szervezője Kinczler Zsuzsanna és Bódiss Tamás volt, bevezetőt mondott Hafenschner Ká-

rolly, a MET elnöke. Az evangélikusokat az *Evangelikus Hittudományi Egyetem énekkara*, a *PROtestáns Fialok Kamarakórusa*, a *Kelenföldi*

Evangelikus Énekkar és a *Fasori Fiala Öregdiákok Kórusa* (képünkön) képviselte.

■ ECSI ZSUZSA

FOTO: MESZÁROS GÁBOR

ÍZ-LELŐ KÖRÜTON

Kapusztnyik kavalkád a bényei gyülekezetben

Hogy mi is az a kapusztnyik? Egyszerű káposztás kelt tészta? Tartalmas főétel? Egy ízes népdal ropogósra sütve? Vagy a fűszeres bényei múlt? Egészen biztosan ez mind együtt, de leginkább egy hagyományát tisztelő köz(ös)ség olyan értéke, amely – amint november 6-án a bényei evangélikusok által szervezett első *Kapusztnyik kavalkád* alkalmával is bizonyította – maga is közösséget teremt. Közösséget fiatal és idős, bényei és nem bényei, kiváló szakács és lelkes kóstoló, evangélikus és nem evangélikus között. És nem utolsósorban ízes jó hírt visz a kis községnek. A kavalkád alkalmával ugyanis különféle ízekkel találkoztak a faluházba látogatók – és nem csak a káposztás költemény fogyasztása közben...

A Kapusztnyik kavalkád ötletét az idei papnétalálkozón újtárra indított, gyülekezeteink „ízeit”: ünnepi szokásait, alkalmait (mint ez a mostani is), ünnepi énekeit és – nem mellesleg – ékeket bemutató hagyományörző szakácskönyv adta.

Ezen a fényes novemberi szombaton öröm volt látni a népviseletbe öltözött lányokat-asszonyokat, a ropogós szótessel terített, kapusztnyikkal teli tálakat hozó szakácsokat, az előkészítésben segédkező és a kóstolásban osztozó fiatalokat-férfiakat, amint alig titkolható izgalommal várják, hogyan is alakul ez a szokatlanul meleg délután és ez a (még) szokatlan rendezvény.

A várakozás és az izgalom nem volt hiábavaló, hiszen egészen biztosan mindenki jól érezte magát. Ezt mutatta az is, hogy már jócskán beesteledett, mire szállingózni kezdtek az emberek hazafelé.

Nem tudható pontosan, miért volt annyira jó együtt lenni. Sokat hallhattunk a közös múltból, Bénye betelepüléséről és magáról a kapusztnyik (egyesek szerint „t” nélkül) történelmi jelentőségéről az alpolgármester asszony és a polgármester tolmácsolásában.

Jó volt együtt énekelni az ismerősen csengő népdalokat, és szinte belelevesztett az ember a leányok-asso-

nyok viseletének, az általuk életre keltett táncoknak a gazdagságába – hála Istennek és a gondosan őrző kezek munkájának. És hihetetlen volt megtapasztalni, hogy valóban, ahány ház, annyi íz...

Nem véletlen, hogy a kapusztnyikversenyre is benevezett, zsűri-zett sütemények között nem lehetett sorrendet felállítani. Mind egyiknek egyedi értéke (íze, formája, sőt múltja!) volt, ahogyan a műkedvelő ítések és rajongók (*Fabiny Katalin* püspökné asszony, *Völgyessy Szomor Fanni* énekes és *Buday-Malík Adrienn* szakácskönyvszerkesztő) látták.

csúcsnak tűnik egy kelt tészta elkészítése. Ami biztos, hogy ízeinkben kapcsolatok vannak. Ezeket a kapcs-

FOTO: BUDAY ZSÓLT

FOTO: SÜLE ZSÓLT

latokat örizzük, egy nagymamától örökölt, kézzel írott szakácskönyvből, egy ünnepi asztal megörökítő fotóban, egy falat kapusztnyikban...

Meglátni (meghallani és megízlelni) Bényét – festői természeti környezetén túl – különösen nagy élmény volt. Mondhatnám, hogy életre szóló. Minden bizonnyal több életre is: biztosak lehetünk benne, hogy hagyományt teremtettek a szervezők a Kapusztnyik kavalkáddal.

Mennyi hasonló kincs birtokában lehetnek gyülekezeteink? Ismerjük-e ezeket az ízekbe formált szokásokat, történeteket, dalokat, arcéleket?

Biztassuk egymást a megőrzésre, a hasonló kezdeményezésekre, és hasz-

náljuk ízeinket kapcsolatteremtésre és -ápolásra – akár azáltal, hogy megosztunk egy izgalmas beszámolót, egy receptet, egy fotót, egy kottát, amely gazdagíthatja a készülő gyűjteményt!

■ BUDAY-MALIK ADRIENN
lelkes íz-lelő

Fókuszban az országos iroda

Tisztelt Olvasók! Kedves Testvérek!

Nagy öröm számomra, hogy a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának osztályait, munkáigait bemutató sorozatunk novemberben a gazdasági osztállyal foglalkozik. Ez az osztály az, ahová a gyülekezeteinkből érkező kérdések, kérések, megkeresések döntő többsége érkezik.

Minden lehetőséget megragadok arra, hogy gyülekezeteink tagjai, tisztségviselői, az *Evangélikus Élet* olvasói megismerkedjenek a gazdasági osztályon dolgozó kollégákkal. Az eredményes, gyors munkában sokat segíthet a személyes ismeretség. Az *Evangélikus Élet* összeállítása jó alkalom arra, hogy a táblázatok, bevalások, ívek, számsorok száraz tényei mögött egyházunk tagjai meglássák az embereket, azokat a munkatársaimat, akik minden igyekezetükkel szolgálják közös célunkat: gyülekezeteink és intézményeink segítését.

Munkájukat csak abban az esetben tudják maradéktalanul elvégezni, ha valamennyi szükséges adat kellő időben rendelkezésükre áll, ezért lényeges – a kétségtelen javulás mellett is – az adatszolgáltatási fegyelem szüntelen fokozása. Megragadom az alkalmat, hogy ezúton is tisztelettel kérjem valamennyi érintettet az együttműködés szem előtt tartására, megköszönve számos gyülekezet, egyházmegye és intézmény e téren tapasztalható, példás fegyelme.

A gazdasági osztály eredményei közül kiemelkedik az egy éve lezajlott, korábban sosem volt, három évet érintő, átfogó APEH-ellenőrzés sikeres lebonyolítása, melynek pozitív megállapításaira valamennyien büszkék vagyunk.

Széles körben régen várt pillanatot köszöntött be ez év január elsején, amikor egyházunk könyvelése többéves szünet után visszakérült az Üllői útra, az országos irodába. Az erre való felkészülés jegyében tettünk föl tapasztalt könyvelő munkatársakat az osztályra, létrehoztuk a főkönyvelői munkakört, és az irodán is bevezettük a Libra ügyviteli rendszert.

Az egységes integrált könyvelés nagyban megkönnyíti egyházunk teljes gazdálkodásának áttekintését, a zárszámadások és költségvetések egységes rendben való elkészítését, általában a gazdasági tevékenység ellenőrzését, lehetővé teszi az esetleges problémák kellő időben való észlelését és a segítség gyors megadását. Ezért örömdetes tény, hogy a rendszerhez csatlakozó gyülekezeteink és diakóniai intézményeink száma folyamatosan növekszik. Közoktatási intézményeink 2009-es, egyöntetű

csatlakozásuknak köszönhetően túljutottak az első „librás” beszámoló és költségvetés elkészítésén, amely hasznos tanulságokat hozott.

A használók körének további szélesítését szolgáló legújabb felajánlásunk értelmében az országos iroda gazdasági osztálya térítésmentesen vállalja azon „egyéb” intézményeink könyvelését, melyeknek a Libra rendszerhez való csatlakozását a szakemberhiány nehezíti.

Az osztály előtt álló, aktuálisan nagy feladat az ilyenkor szokásos költségvetési tervezés. A munka megkezdéséhez derűsebb kilátásokkal fogunk hozzá, mint az elmúlt esztendőben, amikor állami költségvetési támogatásunk egyre szűkülte, és az egyszázalékos felajánlások örömdetes növekedése ellenére a számítás módjának hátrányos változása miatt százmilliók nagyságrenddel csökkentek bevételeink. Pénzügyi egyensúlyunk fenntartása érdekében értelemszerűen szűkültek kiadási, támogatási lehetőségeink is.

A jelenlegi kormány egyházbarát törekvései nyomán abban bízunk, hogy az évek óta tartó folyamat megáll, és legalább annyiból gazdálkodhatunk majd, mint 2010-ben – esetleg tágulnak lehetőségeink annak ellenére, hogy a személyi jövedelemadó várható csökkenése erősen érinteni fogja az egyszázalékos felajánlásokból befolyó összeg mértékét is.

Az osztály munkájának kiemelten fontos része az adományok kezelése. A napokban fejeződött be az árvízkarosultak megsegítésére szánt adományok összeszámlálása, így az országos presbitérium döntött az elosztásról. Most a vörösiszap-károsultak megsegítése következik.

Munkánk pozitív megítélésében, a jó csapatszellem fenntartásában továbbra is számítunk az irodán dolgozó lelkész testvéreink támogatására; róluk következő mellékletünkben közlünk részletes beszámolót.

Minden kedves testvérünknek áldott adventi készülődést, meghitt karácsonyi ünneplést kívánok az országos iroda valamennyi dolgozójának nevében!

■ KÁKAY ISTVÁN
országos irodaigazgató

BEMUTATKOZIK A GAZDASÁGI OSZTÁLY

„A gyülekezetek és intézmények működését szolgáljuk”

► Gyülekezeteink vezetői, lelkészeink, az intézményeinkben dolgozók talán legsűrűbben velük, a „gazdaságisokkal” találkoznak: személyesen, ha jönnek elszámolni a pénztárba, illetve e-mailben keresik meg őket, ha igénylést adnak be, vagy ha ügyes-bajos pénzügyi dolgaikban segítségre van szükségük. A pénzkezelés fontos, felelősségteljes feladat. Tisztán, átláthatóan kell zajlaniuk a folyamatoknak. Itt egy forint sem vesztethető el! A könyvelési rend szigorú és korrekt kell, hogy legyen – egyházban különösen is példamutató precizitással kell bánni a pénzzel. Ehhez mindenkor szakértő munkatársi gárdára van szükség. Idei mellékletünkben azokat mutatjuk be olvasóinknak, akik ezeket a felelősségteljes feladatokat végzik a Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) Országos Irodájának Gazdasági Osztályán, az Üllői út 24. alatti központ első emeletének irodáiban. Az osztály két vezető beosztású munkatársát, Csorba Gábort és Cservenák Annát külön interjúban is megszólaltattuk.

Csorba Gábor osztályvezetőtől először azt kérdeztük: egész pontosan mi a gazdasági osztály feladata?

– A gazdasági osztály feladata a Magyarországi Evangélikus Egyház mindenféle pénzügyi és számviteli feladatainak ellátása, valamint az egyházközösségek, egyházi intézmények működésének segítése. A legfontosabb feladatok egyike a költségvetés tervezése, elkészítése. Ez többszintű munka, több fórum részvételével zajlik. Mielőtt a zsinat elfogadja és törvényi szintre emeli, véleményezi az országos számvevőszék, tárgyalja és megvitatja az országos iroda vezetése, az országos elnökség, a gazdasági bizottság, majd az országos presbitérium terjeszti a zsinat elé. Feladatunk az egyházi törvényekbe foglalt költségvetés mentén felügyelni az egyház minden pénzmozgását. Az évet lezárva a zárszámadás ugyanezen a fórumokon megy végig.

– Hány pillérről épül az egyház költségvetése?

– Nyolcmilliárd forint az országos egyház éves költségvetése. Ennek mintegy fele az oktatási normatívák, negyede a diakóniai intézmények normatívája, a maradék egynek rész az az összeg, amivel szabadon gazdálkodhat az egyház. A normatív bevételek az állami törvények értelmében kötött felhasználásúak, továbbtalandóak az intézményeknek.

A szabadon felhasználható keret nagyobbik része az egykor államosított egyházi ingatlanokért járó kártalanítás járadék formájában, a másik az egyszázalékos személyijövedelemadó-felajánlások és azok kiegészítéseként jelenik meg a bevételek között. Emellett a kistelepléseken szolgáló lelkészeket és a hitoktatást is támogatja az állam. A költségvetés fő kérdése tehát ennek a negyed részének a felosztása.

– Milyen célokat, milyen mértékben és hogyan segít ebből az egyház? Mik a prioritások?

– A beérkező igények alapján javaslatot kell tennem az egyházvezetés számára. Az első és legfontosabb a gyülekezeti támogatása. Vannak eseti és rendszeres működési támogatások; esetiit nyújtunk például egy felújítási munkához. Rendszeres támogatásban részesülnek a kistelepléseken szolgáló lelkészek, ott, ahol a gyülekezet nem tudja biztosítani a megélhetéshez szükséges javadalmazást, de általános működésre is biztosítja a költségvetés keretét. Az állami támogatásnak köszönhetően támogatást nyújtunk a hittanóradíj kifizetéséhez. Természetesen mindig egyházmegyei, -kerületi vezetőkkel történő egyeztetés előzi meg a döntést, hogy ki, hol, milyen mértékben részesül támogatásban.

– Bizonyára nehéz dönteni, és sok kérést, még ha indokolt is, el kell utasítani. Ebből adódik-e feszültség, csalódottság, s ha igen, hogyan kezelhető?

– A legtöbb esetben nem az osztály, illetve az iroda dönt az adott keret felhasználásáról, hanem a gazdasági bizottság, az országos presbitérium, az egyházkerület vezetője és így tovább... Ugyanakkor el kell mondanom, hogy amikor százmilliókkal (!) csökkentek az egyház bevételei az előző évekhez képest, akkor óhatatlanul érdekek, ügyek sérülnek. Hiszen az egyház nem végez kevesebb munkát, inkább többet vállal, és ehhez több pénznek is kellene járulnia. Ebben a szorításban kell elképzelni a lehetőségekhez képest a legjobb, működőképebb költségvetést.

A körülmények fegyelmelt pénzfelhasználást igényelnek mindenkitől. Nem könnyű, hiszen érthető, hogy kinek-kinek a maga ügye a legfontosabb. Azonban na-

gyon sokan elfogadják, tudomásul veszik a kényszerű döntést, hogy kevesebb pénzt kap egy-egy terület. Nagyon fontosnak tartom, hogy minden évben olyan átlátható, részletes és széles körben nyilvánosságra hozott beszámolót tegyünk le az asztalra, amely megmutatja: ténylegesen mire és mennyit költött az egyház.

– Kevés, sok vagy szűkösen, de elég a rendelkezésre álló összeg egyházunk méretéhez, végzett szolgálataihoz, intézményrendszeréhez viszonyítva?

– Az elmúlt nyolc évben, mióta a gazdasági osztályon dolgozom, nehéz időszakot éltünk meg, hiszen nem egyházbarát állami hozzá(nk)állás jellemezte az egyházak és az állam viszonyát. Szűkültek a forrásaink, de a fontos és sürgős igényeket lehetett kezelni. Tény, hogy sok nyitott beruházást tologatunk évek óta, így egyházunk Üllői úti központjának felújítását is. Erre nincs anyagi erőnk. Más beruházások is állnak, amelyek olyan léptékűek lennének, hogy jelenleg nem tudjuk vállalni őket.

– Mit kívánna az egyháznak 2011-re?

– Most biztosan azt várná az olvasó, hogy sokkal több pénzt kívánjak, remélek (nevet). Azt gondolom, bármennyi pénz lenne, annál mindig többre lenne igény. Így én nem ezt kívánom. Nem vagyok arról meggyőződve, gazdasági osztályvezetőként sem (vagy éppen azért nem), hogy a több pénz a megoldás. Akkor ugyanis talán kevésbé figyelniék oda, hogy mire, hova, mennyit költünk.

Amikor szűkülnek a kérések, és mégis működik az egyház szolgálata, intézményrendszeré – az elmúlt évek tapasztalata ez –, alapvetően az derül ki, hogy nem az állami támogatás, a központi forrás tartja el az evangélikus egyházat! A hívek hite, adománya működteti. Az egyszázalékos felajánlások is azt mutatják, hogy évről évre nő

a tényleges felajánlók száma. (Erről az *Evangélikus Közélet* legutóbbi számában található részletes összehasonlító táblázatot.) Szomorú tény azonban, hogy a kiegészítő összeg csökkenő tendenciát mutat, így összességében itt is kevesebb bevétellel számolhattunk. Az elmúlt két évben 230 millió forinttal csökkent az egy százalékokból befolyt összeg.

– Végezetül szóljunk családjáról is. Egyházunkban jól ismert nevet viselnek a felmenői, minden szál egyházunkhoz köti...

– A szűk családommal kezdve: feleségem Csorbáné Kertész Kinga a Lutheránia énekkar egyik oszlopos tagja, logopédus, jelenleg főállású anyuka. Négy gyermekünk van: Hanna tizenhárom, Vince tizenegy, Lenke nyolc, Dénes pedig három és fél éves. A kelenföldi gyülekezet tagjai vagyunk. Édesapám Csorba István budavári karnagy, aki ötvenöt év szolgálat után idén nyugdíjba. Nagypám Schullek Tibor, ő utóljára Komáromban volt lelkész; nagymám Majoros Edit.

(Mindkettőjükről kötet jelent meg.) Három testvérem közül János öcsém évekig a flottás telefonok ügyes-bajos dolgait intézte.

A kelenföldi ifik, az országos konferenciák „kezdeté” után a Magyarországi Evangélikus Ifjúsági Szövetség, a Mevisz alapító tagja lettem. 1992-től tíz évig alkalmazottja voltam a szerve-

zetnek itt, az Üllői úton, irodavezetőként. Majd az országos egyház, illetve Szemerei Zoltán és Végh Szabolcs „lehívott” (a gazdasági osztály egy emelettel lejjebb van az irodaházban, mint a Mevisz-iroda – a szerk.), és a gazdasági osztályon folytattam egyházi pályafutásomat.

Öt éve vagyok osztályvezető. Örülök, hogy az egyházban dolgozhatok. Sőt elmondhatom: csaknem száz százalékban, munka- és szabadidőmben egyaránt az evangélikus egyházban élek.

Sokszor kérdezik, mi az országos egyház és az osztályunk igazi feladata. Én ezt így fogalmazom meg: a gyülekezeti és intézmények működését kell, hogy szolgáljuk. Hiszen az egyház a gyülekezeteiben él. Ehhez szeretném megteremteni munkánkkal a szükséges mind jobb feltételeket.

Munkatársak – feladatok

► Az alábbiakban bemutatkoznak a gazdasági osztály dolgozói. A lelkészek, a gyülekezetek tagjai, az intézmények dolgozói között vannak, akik névről már ismerik néhányukat, valószínűleg többen beszéltek velük telefonon, e-mailt váltottak. Itt az ideje tehát, hogy kicsit közelebbről is megismerkedhessenek velük, s a nevekhez arcképeket, valamint pontosan behatárolt feladatkörök társuljanak. Így a jövőben talán könnyebb lesz azt a munkatársat megtalálni, aki egy adott ügyben a felelős, aki segíteni tud, így az elintézésre váró ügyek hamarabb megoldódnak. Minden kollégának ugyanazt a négy fő kérdést tettük fel, olvasóink alább az ezekre adott válaszokat találják. Utolsó kérdésünkre – van-e egyházi vagy evangélikus kötődése – ki-ki önkéntes alapon válaszolhatott.

1. Pontos munkaköröm a gazdasági osztályon. Mivel fordulhatnak hozzám a lelkészek, gyülekezetek, hívek, intézmények?

KADLECSIK ZOLTÁN: Fő feladatomban az osztályra érkező anyagok kezelése, a bizottsági ülésekre kerülő anyagok gyűjtése, iktatása. Minden olyan anyag, amely valamelyest is gazdasági ügyet érint, átmegeg a kezeim között, így ilyen ügyekben teljes bizalommal fordulhatnak hozzám.

DUDÁS ILDIKÓ: Feladatomban az utalásos számlák iktatása a Librában, a számlák igazoltatása, utalásra készítése. Leginkább átutalásokkal kapcsolatban fordulhatnak hozzám az ügyfelek. Bármilyen utalással – kivéve a bérek – kapcsolatban megpróbálok tájékoztatást adni.

KIS PÉTERNÉ, MÁRTA: A nyugdíjas lelkészek nyugdíjának rendszeres folyósításával, nyugdíjba vonuló lelkészek nyugdíjának megállapításával, az aktív lelkészek nyugdíjárulékának dokumentálásával, előírás-befizetések könyvelésével, egyeztetésével foglalkozom. Feladatomban a hitoktatási díjak bevallásának feldolgozása, könyvelése, kifizetése, továbbá foglalkozom a kistelepi ülési, központi működési támogatások könyvelésével, folyósításával. A nyugdíj meghatározásával, illetve bevallással, a hittanóradíj adózásával kapcsolatban fordulnak hozzám a leggyakrabban.

Kadlecik Zoltán, a gazdasági osztály titkára két hónapja dolgozik az országos irodában.

KOLTAI KATALIN: A Magyarországi Evangélikus Egyház (püspöki hivatalok, országos presbitérium, bizottságok stb.) teljes eszközállományának kezelése, rendszerbe foglalása, nyilvántartások, teljes körű könyvelés, selejtezés, leltár-előkészítés, kiértékelés a feladatomban. Ezenkívül az európai uniós pályázatokkal kapcsolatos mindennemű munkafolyamatot végzek, hozzám tartozik a határidők betartatása, állandó kapcsolattartás, könyvelés, pénzügyi elszámolások elkészítése, leadása a minisztérium számára. A pénztár ellenőrzése és a pénztáros helyettesítése is a feladatomban.

Változatos kérdésekkel, kérésekkel fordulnak hozzám, például belső ügyek, adózási kérdések, munkaügyi kérdések. Minden esetben megpróbálok legjobb tudásom szerint válaszolni, vagy a megfelelő emberhez irányítom a kérézőket.

Dudás Ildikó pénzügyi referens 2008 nyara óta dolgozik az Üllői úton.

PÉTER ADRIENN: Legfőbb feladatomban a forint- és valutapénztár vezetése, készpénzes számlák kifizetése, számlákhoz megfelelő mellékletek csatolása (például szállás-, étkezés-számla esetén névsor), beszerzése a munkám. Ezenkívül pénzek kiadása elszámolásra, annak figyelése, hogy a harmincnapos elszámolási határidőt senki se lépje túl, nap végi zárás, bizonylatok megfelelő könyvelési kóddal történő ellátása, a bevételi és kiadási pénztárbizonylatok aláírása a belső szabályozások szerint. A meleg étkezési jegyek megrendelése, kiosztása, nyilvántartásának vezetése. Hetente az ebédrendelés begyűjtése, leadása a Rózsák terei kollégiumba, majd a következő hó elején az előző havi ebédpénzek beszédése. A lekötött pénzek nyilvántartása, ütemezése, ügyintézés. A lekötés technikai lebonyolítása. A napi utalványok átnézése, elküldése a felelős vezetővel.

FARKAS ZSUZSANNA: Főként a tárgyi eszközökkel foglalkozom, továbbá részt veszek a Libra programmal kapcsolatos segítségnyújtásban.

DUDÁS ILDIKÓ: Pénzügyi-számviteli ügyintézői és irodavezetői végzettségem van, korábban egy könyvelőirodában dolgoztam.

KIS PÉTERNÉ, MÁRTA: Egyéni vállalkozóként cégek teljes körű könyvelését végeztem mérlegképes könyvelői végzettséggel.

KOLTAI KATALIN: Könyvelőirodából érkeztem, ahol mindenféle feladatot végeztem komplexen a könyvelés, adózás, munkaügy, bevallás területén, teljes jogkörrel. Regisztrált mérlegképes könyvelő vagyok.

PÉTER ADRIENN: 2004 augusztusában az akkori gazdasági osztályvezető keresett munkatársat az osztály-

nyünkben elfogadott 2010. évi bevételek, költségek és ráfordítások alakulását mutató számlakivonatokat megküldése és az esetleges javítások elvégzése, a szakmai ellenjegyzővel együttműködve.

GOMBOS TERÉZIA: Főbb feladataim a munkaügy és bérszámfejtés, valamint az elektronikus névtár karbantartása. Kicsit részletesebben: az aktív lelkészek világi biztosítása, a lelkésznők szülési szabadságra járó ellátása, az országos iroda, a püspöki hivatalok, a gyűjteményi dolgozók bérének számfejtése, anyasági és betegségi ellátások igénylése az állami szervektől. Szerződések előkészítése, munkavállalók be-, illetve kijelentése. Munkám egyik érdekes része a Magyarországi Evangélikus Egyház elektronikus névtárának karbantartása. Már sokan ismernek név szerint, de többen vannak, akik nem tudják, hogy ki dolgozik ezen a területen. Szeretettel biztatók mindenkit, hogy a meglévő adatbázis bármilyen hibáját, változását jelezzék számomra e-mailben. A módosításokról visszajelzést küldök, és a jelzéseket továbbítom a Luther Kiadónak, ahol a nyomtatott névtár készül.

2. Milyen előzmények után kerültem az országos egyházhoz? Milyen végzettség/szakmai előélet birtokában dolgozom itt?

KADLECSIK ZOLTÁN: 2006-ban fejeztem be tanulmányaimat az Evangélikus Hittudományi Egyetem lelkész szakán. Azóta szociális területen dolgoztam. Többek között a Rákospalotai Leánynevelő Intézetben, a gödöllői Tessedik Sámuel Anyaotthonban, valamint Domonyban, a pszichiátrián. Ezek mellett az Angyalföld Alapítványt vezetem, mely olyan gyermekekkel foglalkozik, akiknek a szülei börtönben vannak. Számukra szervez az alapítvány nyári üdülést, karácsonykor pedig ajándékosztást.

Kis Péterné, Márta nyugdíjreferens 2009 májusa óta dolgozik az országos irodában.

DUDÁS ILDIKÓ: Az új dolgok motiválnak. Sokszor vannak olyan ügyek, amelyeket első ránézésre nem tudok megoldani, de egy kis gondolkodás és szakmai segítség után mennek, s a végén azt mondhatom: most már ezt is tudom, hogy kell megcsinálni. A kollégáim miatt szeretek itt dolgozni. Az osztályon jól összetartunk, segítünk egymásnak, amiben csak tudunk.

KIS PÉTERNÉ, MÁRTA: Sokoldalú, és mindig felmerülnek olyan feladatok, amelyeket megoldunk, és általában egyre jobban összehangolódunk az osztályon belül.

KOLTAI KATALIN: Az én munkám eredménye, hogy a Magyarországi Evangélikus Egyház vagyona áttekint-

hető, s ez nagyon jó érzés! Igaz, hogy ez többévi kitartó munkámba került, de megérte. Az empátiás környezet, a kollégák miatt szeretek itt dolgozni. Jó, hogy a munkámban szabad kezet kapok.

Koltai Katalin könyvelő 2006 februárjától dolgozik az osztályon.

FARKAS ZSUZSANNA: Közel huszonhat évig dolgoztam életem első munkahelyén, a Fégarmy Fegyvergyártó Kft.-nél mint pénzügyes és könyvelő. E cég azóta megszűnt. 2005–2010 között az Acélforma Zrt-nél voltam könyvelő.

DUDÁS ILDIKÓ: Előző munkahelyeimen is könyvelői, pénzügyi munkakörben dolgoztam. Az elmúlt tíz évben egy osztrák tulajdonú multicitégnek voltam a főkönyvelője. Itt a könyvelés mellett adóbevallások, statisztikák, mérlegek, beszámoló készítése volt a feladatomban. Végzettségem: mérlegképes könyvelő, adótanácsadó és pénzügyi szakellenőr. Főiskolán II. évfolyamos hallgató vagyok.

GOMBOS TERÉZIA: Korábban nyugdíjfelbontó előadóként dolgoztam a Közép-magyarországi Regionális Nyugdíjbiztosítási Igazgatóságon, majd a Wesley János Lelkészképző Főiskolán bér- és munkaügyi előadóként.

3. Mi motivál a munkámban? Azaz miért szeretek az MEE Üllői úti központjában dolgozni?

KADLECSIK ZOLTÁN: Szeretem, ha precizitás és hatékonyság vesz körül. Jelenlegi munkám olyan terület, ahol ezek a készségek elengedhetetlenek. Így örülök neki, hogy az országos irodában kibontakoztathatom ezt a képességemet.

DUDÁS ILDIKÓ: Az új dolgok motiválnak. Sokszor vannak olyan ügyek, amelyeket első ránézésre nem tudok megoldani, de egy kis gondolkodás és szakmai segítség után mennek, s a végén azt mondhatom: most már ezt is tudom, hogy kell megcsinálni. A kollégáim miatt szeretek itt dolgozni. Az osztályon jól összetartunk, segítünk egymásnak, amiben csak tudunk.

KIS PÉTERNÉ, MÁRTA: Sokoldalú, és mindig felmerülnek olyan feladatok, amelyeket megoldunk, és általában egyre jobban összehangolódunk az osztályon belül.

KOLTAI KATALIN: Az én munkám eredménye, hogy a Magyarországi Evangélikus Egyház vagyona áttekint-

hető, s ez nagyon jó érzés! Igaz, hogy ez többévi kitartó munkámba került, de megérte. Az empátiás környezet, a kollégák miatt szeretek itt dolgozni. Jó, hogy a munkámban szabad kezet kapok.

PÉTER ADRIENN: Jó a kollégákkal együtt dolgozni, jó a csapatmunka. Örömmel tölt el, ha a feladataimat jól el tudom végezni, ha új dolgokat, területeket tudok megismerni.

FARKAS ZSUZSANNA: Az itteni munkám szinte ugyanaz, mint a vállalkozási szférában. A munka szeretete motivált mindig is, a tenni akarás, hogy előbbre vigyek valamit. Szeretek itt dolgozni, mert lényegesen nyugodtabb, emberibb a légkör, mint az előző munkahelyeimen.

Gombos Terézia humán referens negyedik éve dolgozik az országos irodában.

DUDÁS ILDIKÓ: Amikor idejöttem, nagyon sok volt a feladat, és örültem, hogy a Libra program ismerete miatt (közel húsz éve dolgozom vele) segíteni tudtam a könyvelésben és a kollégáknak is. Szeretem az itteni munkát, mert más, mint amit eddig csináltam. Kihívás volt megtanulni egy ilyen szervezet dolgait, és most minden reggel, amikor bejövök, tudom: mit és hogyan végezzek.

Péter Adrienn pénztáros 2004 augusztusa óta munkatársa az irodának.

GOMBOS TERÉZIA: A munkám érdekes, sokrétű. Sok emberrel állók kapcsolatban. Igyekszem segíteni azoknak a munkatársaknak is, akik a gyülekezetek adminisztrációjában dolgoznak.

4. Mivel segíthetik a gyorsabb, hatékonyabb ügyintézését a hozzám forduló? Praktikus tanácsok, kérések a közös cél, az ügyek sikeres megoldása érdekében...

KADLECSIK ZOLTÁN: Hogy a gazdasági osztály munkája mindannyiunk érdekében gördülékenyebb legyen, szerencsés, ha konkrét kérdésekkel

fordulnak hozzám. Aki Csorba Gábort keresi, nyugodtan támaszkodjon rám. Remélhetőleg tudom orvosolni az ügyét. Ha nem az én kompetenciám, abban az esetben is érdemes, ha hozzám futnak be az információk.

DUDÁS ILDIKÓ: Ha számla után érdeklődnek, mindenképp jó, ha tudják a számla pontos összegét, sorszámtól vagy a partnert, akitől kapták a számlát, valamint az időszakot is; így könnyebb és gyorsabb a beazonosítás, illetve a keresés. Néhány általános kérdés: a tárgyi eszközös számlákhoz az eszközsegédletes papírokat kitöltve kérjük (ha volt selejtezés, azt is); az útiköltséges nyomtatványokat maradéktalanul kitöltve kérjük. Étermi, könyves, rendezvényes számlákhoz névsort kérünk mellékelni. Ha személyesen hoznak be számlát, legyen rajta a keretgazda aláírása és a költségvetési kód is.

KIS PÉTERNÉ, MÁRTA: A bevallási határidők pontos betartása. Ezáltal a gyorsabb feldolgozás után hamarabb tudjuk utalni a hittantámogatásokat. Ez kölcsönös érdek.

KOLTAI KATALIN: Az általam készített eszközsegédlet pontos kitöltésével, átadás-átvételek dokumentálásával tudnak segíteni.

Farkas Zsuzsanna könyvelő 2010 nyara óta dolgozik nálunk.

PÉTER ADRIENN: A 100 ezer forint feletti készpénzigényeket legalább két nappal korábban kérjük jelezni, illetve a nagyobb összegű befizetéseket is, például nyári táborok esetében

a részvételi díjak befizetését. Kérem, hogy abban az esetben, ha valakinek saját útiköltséget kell kifizetni, az erre szolgáló nyomtatványon minden adatot hiánytalanul töltsenek ki, és – ha volt – az autópálya-használatról számla legyen mellékelve. Pénztári nyitva tartás: hétfőtől péntekig 9 és 12 óra között.

Dudásné Török Éva könyvelő 2009 májusától dolgozik az Üllői úton.

DUDÁSNE TÖRÖK ÉVA: Legfontosabb az lenne, ha az általunk küldött leveleket átvinnék, és mindenképpen visszajeleznének a tartalmukkal kapcsolatban, így nem halmozódna fel a teendő, és gördülékenyebben menne a munka.

5. Van-e valamilyen evangélikus egyházi kötődésem?

KADLECSIK ZOLTÁN: A székesfehérvári evangélikus gyülekezetből indultam. Nagyon sokat köszönhetek *Bencze András* lelkész úrnak, aki sokat segített mind teológiai, mind magánéleti kérdésekben egyaránt. Ma Aszódon lakom, és a környéken több helyre is eljárak istentiszteletre.

FARKAS ZSUZSANNA: Eddig nem volt, és örülök, hogy most már van!

DUDÁSNE TÖRÖK ÉVA: Én katolikus neveltetést kaptam, de nyitott vagyok minden vallásra. Szerintem a hit a lényeg. Egy biztos: örülök, hogy megismerhetem az evangélikus tradíciókat. Tisztábbak, egyszerűbbek; jó, hogy itt vagyok!

Mi is az a *Libra* helpdesk?

Aki válaszol: *Bogdányi Gábor*

Integrált ügyvitel (*Libra*) ügyfélszolgálat

Az integrált ügyviteli projekt keretében 2009-ben egyházunk összes oktatási intézményében és az országos iroda gazdasági osztályán is bevezették a *Libra* szoftvert, mellyel a pénzügyi-számviteli nyilvántartási feladatoknak tesznek eleget intézményeink, egységes környezetben. 2009-ben a diakóniai intézmények túlnyomó része és számos gyülekezet csatlakozott a rendszerhez – a gyülekezetek számára külön testreszabott szoftverkörnyezetben. A lehetőségeket a *Libra* programon kívül a *ProDius* szoftver szélesíti, mellyel étkeztetési, élelmiszer- és különböző szociális nyilvántartási feladatokat lehet elvégezni.

A fent említett szoftvereket egy központi szerveren érjük el intézményünk dolgozói az interneten keresz-

tül. Ennek a rendszernek az összetettsége szükségessé tette a központi ügyfélszolgálat (közismert nevén a *Libra helpdesk*) kialakítását, ahol a hibabejelentéseket, kérdéseket fogadjuk, és a különböző problémakörök szerint rendszerezve kezeljük. Az ügyfélszolgálatos teendők végzésére 2009 februárjától kaptam megbízást egy külön munkakörben, mely kiegészíti a régóta (több mint egy évtizede) az Internet Munkacsoport vezetőjeként végzett informatikai munkámat.

A hibajelentéseket a <http://help.lutheran.hu> címen elérhető honlapon vagy az (ugyanide befutó) help@lutheran.hu e-mail címen lehet beküldeni. A kialakított ügyfélszolgálati szoftverrendszerben rendszerezve tároljuk a bejelentéseket, és a témakör szerint szükséges szakértőket hívjuk segítségül az egyes hibák megoldására.

Információk egy kézben – házon belül a könyvelés

► **Cservenák Anna Mária főkönyvelő igen nagy odafigyelést, komoly összpontosítást igénylő munkát végez. Felelősségteljes feladatot lát el, melynek során – miként többi gazdasági kollégája esetében sem – nem engedhető meg a figyelem lankadása. Aki személyesen ismeri Annát, az tudja: halk szavú fiatal nő, aki kedvesen és határozottan vezzi munkáját, és gyakran mosolyog. Ő is sok-sok szállal kötődik az evangélikus egyházhoz. Hittel és lelkesedéssel látja el a rábízott, nem könnyű munkakört. Az alábbiakban őt mutatjuk be olvasóinknak.**

– Az egyházban jelentősen más takar ez a munkakör, mint a világi munkahelyeken – kezdi a beszélgetést. – Ott a főkönyvelői poszt egy szervezet gazdasági döntéshozói feladatkörét jelenti, itt pedig a gazdasági osztály egy kiemelt munkaköre, amelybe beletartozik az országos irodán túl az egyházközségek, egyházmegyék, püspöki hivatalok, egyházi intézmények gazdasági – adózási, könyvelési – feladatainak segítése, szervezése, a tanácsadás.

Az országos irodán belül a közvetlen feladatom a főkönyvi könyvelés, havi és negyedéves zárások elkészítése, beszámolók, adóbevallások összeállítása, illetve a *Libra* integrált ügyviteli rendszer működtetése során a törzsszámok kialakítása, karbantartása, az intézmények, egyházközségek munkájának segítése.

Munkám szoros kapcsolatban áll a költségvetéssel, amely szerkezetének kialakításában is részt veszek, hiszen az elfogadott költségvetés teljesítéséről kell információkat adnom. Az országos irodán munkaviszonyban 2009. szeptember 1-jétől dolgozom; ezt megelőzően a *Libra* projekt indító bizottságának tagjaként már részt vettem a rendszer bevezetésének előkészítésében.

– Fontos eredménye ennek az évnek, hogy ismét „házon belülre” került a könyvelési rendszer. Mi ennek a jelentősége?

– 2004-től kettős könyvviteli nyilvántartást vezet egyházunk. A váltáskor nem állt rendelkezésre kellő számú és megfelelő szakmai felkészültségű munkatárs, így kézenfekvő megoldás volt, hogy könyvelőiroda lássa el ezt a feladatot.

Az eltelt években a felkészült szakmai háttér biztosítása megtörtént, ez-

zel megnyílt a lehetőség a könyvelés átszervezésére. Ezt indokolja az is, hogy az információk az országos irodára érkeznek be, itt keletkeznek, tehát a feldolgozásuk sokkal gyorsabb, ha helyben zajlik az adatfeldolgozás. A *Libra* rendszer bevezetése is jelentősen megkönnyíti a belső igényeknek megfelelő adatfeldolgozási rend kialakítását. Bár az el-

ső évben több nehézséggel is szembe kellett – és kell is még – néznünk, kollégáimmal együtt sikeresnek értékeljük ezt a változást.

Előnyös az is, hogy a helyben történő könyvelés miatt a létszám jelentősen nem bővült, hiszen a bizonylatok előkészítését, pénzügyi rendezését eddig is az itt dolgozók végezték. A könyvelési díj megszűnését és a létszám kisebb emelkedéséből adódó költségeket összevetve ez a megoldás gazdaságosabb.

– Milyen éveket tudunk magunk mögött pénzügyi szempontból, és miként festenek a jövő kilátásai?

– A gazdasági válság és az ebből adódó törvényi változások nem kedveztek az egyházaknak sem. Csökkentek az oktatási és szociális normatívák, ezáltal egyházunk mint intézményfenntartó nehezebb helyzetbe került. Szűkösebbek az anyagi lehetőségeink, így minden forint elköltése nagyobb figyelmet kap.

A tavasszal megtörtént politikai változás magában rejti annak lehetőségét, hogy az egyházak kedvezőbb hatásokban reménykedjenek. De tudatában kell lennünk annak is, hogy az ország gazdasági helyzete sajnos nem ad túl sok mozgásteret a kormányának.

– Személyesebb síkra terelve a beszélgetést, Ön milyen előzmények után került az egyházhoz?

– Nógrád megye egyik csodálatos kis falujából, Szügyből származom. Tanulmányaimat – a közgazdasági szakközépiskolát és a Pénzügyi és Számviteli Főiskolát – Salgótarjánban

végeztem, majd adótanácsadói végzettséget szereztem. Első és meghatározó munkahelyem a Magyar Kábelművek Balassagyarmati Kábelgyára volt, valamint egy könyvelőiroda vezetőjeként is gyakoroltam a szakmat.

– Sok szállal kötődik egyházunkhoz. Elmondhatjuk, hogy itthon érzi magát ebben a hivatali közegben is?

– Ősi evangélikus család gyermeke vagyok. Családommal együtt már gyermekkorom óta részt vettem a gyülekezet életében, munkájában. Megtiszteltetésként ért, hogy 2000-től a Nógrádi Evangélikus Egyházmegye számvevőszékének elnökévé választottak, így még aktívabban részt vállalhattam egyházunk minden napjaiban, és ezen a területen is igyekeztem hasznossá tenni magam. 2006-ban a tevékenységem tovább bővült: a Szügyi Evangélikus Egyházközség számvevőszékének elnöki tisztségére is megválasztottak, amelyet örömmel fogadtam.

Bár Budapestre költözésünk sok tekintetben korlátozza a gyülekezeti munka aktív gyakorlását, igyekszem a lehetőségekhez képest hasznos maradni. Most már nemcsak egy gyülekezet és nem egy egyházmegye gyülekezeti számára, hanem az országos irodához gazdasági kérdésekkel forduló valamennyi gyülekezet számára.

– Az Önhez fordulók mivel tudják elősegíteni a gyorsabb ügyintézését? Mielőtt felkeresik, mivel készüljenek, hogy könnyebb legyen elérni a közös célt, a minél hatékonyabb ügymenetet?

– A hozzám kerülő problémák, gazdasági, adózási kérdések megoldásában akkor tudok kollégáimmal együtt hatékony segítséget nyújtani, ha ismerjük a problémák pontos részleteit. Ezért sokkal egyszerűbbé, könnyebbé válik a segítségnyújtás, ha a kérdéshez kapcsolódó iratokat, dokumentumokat eljuttatják hozzánk akár faxon, akár e-mailben. Csak pontos kérdésre lehet helytálló, pontos választ adni.

– Végül: mit kívánna egyházunknak 2011-re?

– Nehéz napokat, éveket élünk, mindenkinek van miért aggódni családjában, munkájában, de még egyházában is. Pál apostol így ír: „Nem a félelemnek lelkét adta nekünk az Isten, hanem az erő, a szeretet és a józanság lelkét.” (2Tim 1,7) Kívánom, hogy ez az Úrtól kapott lélek vezessen mindannyiunkat, hogy általa egymással összefogva békés megoldást találjunk problémás kérdéseinkre.

A gazdasági és pénzügyi osztály elérhetőségei

Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Iroda
1085 Budapest, Üllői út 24.
Postai cím: 1450 Budapest, Pf. 21
Telefon: 1/429-2030
Fax: 1/486-3518

A munkatársak elérhetőségei

Csorba Gábor
osztályvezető
Mobil: 20/824-4444
gabor.csorba@lutheran.hu

Cservenák Anna
főkönyvelő
Mobil: 20/824-6930
anna.cservenak@lutheran.hu

Kadlecsik Zoltán
titkár
Mobil: 20/824-6907
zoltan.kadlecsik@lutheran.hu

Péter Adrienn
pénztáros
Mobil: 20/824-6600
adrienn.peter@lutheran.hu

Koltai Katalin
könyvelő
Mobil: 20/824-9937
katalin.koltai@lutheran.hu

Farkas Zsuzsanna
könyvelő
Mobil: 20/620-2929
zsuzsanna.farkas@lutheran.hu

Dudásné Török Éva
könyvelő
Mobil: 20/824-2808
eva.dudas@lutheran.hu

Dudás Ildikó
pénzügyi referens
Mobil: 20/775-3950
ildiko.dudas@lutheran.hu

Kis Péterné, Márta
nyugdíjreferens
Mobil: 70/523-6049
marta.kisne@lutheran.hu

Gombos Terézia
humán referens
Mobil: 20/770-3582
terezia.gombos@lutheran.hu

Értesítjük tisztelt Ügyfeleinket, hogy az országos iroda a karácsonyi ünnepek idején, 2010. december 23-tól 2011. január 2-ig zárva tart. Az első munkanap: 2011. január 3.

► Mindennek rendelt ideje van, megvan az ideje a gyásznak is – emlékezteti a földi halandót immár több mint kétezer éve a *Prédikátor könyvének* 3. fejezete. Bár egész évben aktuális lehet a téma, november elején a halottak napi megemlékezések és az egyházi esztendő utolsó – örök élet – vasárnapja jobban ráirányítja a figyelmet arra, amivel előbb-utóbb mindannyiunknak szembesülnünk kell – *Csáky-Pallavicini Krisztina* pszichológussal, a *Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézetének* külső munkatársával az elválásról és a gyásról beszélgettünk.

– „Kit nem tartóztat a földi pokol, / és nem tartóztat a földi éden, / engedjük el Isten nevében. (...) Már félig ott, ne marasszátok, / menjen, szólítják, menni kell, / a jól-ismertet, megszokottat / szent pillanatban veszi el.” Károlyi Amy Requiem előkért című verséből valók ezek a sorok. Meg lehet határozni azt a pontot, ahol a haldokló szerettünket el kell engednünk?

– Az emberek nagyon sokszor használják a mindennapokban ezt az „El kell őt engedned!” tanácsnak szánt felszólítást. Azonban ez az én fülemnek hamisan cseng, mert nem tudom, hogy ezt elég-e nagyon akarani. Nekem az a tapasztalatom, hogy egy hosszú betegség vagy akár egy hosszabb haldoklás sokat segíthet a hozzátartozónak is, a betegnek is, hogy felkészüljenek arra, ami majd következik. Sokszor ebben az időszakban több történik csendben a beteg vagy az idős ember lelkében, mint előtte sok éven át.

Nem tudom, ki tudná megmondani, hogy mikor elég már a másik ember szenvedéséből. Az biztos, hogy nagyon nehéz látni a szenvedést, és ami nehéz, attól szeretnénk minél előbb megszabadulni. Viszont az úgymond nehéz dolgok nagyon sokszor érlelő hatásúak.

– De mi van azokban a helyzetekben, amikor például nagy fájdalmi vannak az édesanyámnak, a testvéremnek, a gyermekemnek vagy bármelyik szeretteimnek? Amikor nekikeseredve azt mondjuk: ez már nem is élet!

– Nagyon nehéz általánosítva válaszolni erre a kérdésre. Mert a halál közelében vagy az elválás pillanatában sokszor kielekesednek a kapcsolat egyéb elemei, így például a problémák is. Azt pedig még pszichológusként is nehéz megmondani, hogy valaki attól nem engedi az anyját meghalni, hogy szereti, és nagyon fog neki hiányozni, vagy mert olyan bűntudata van a kapcsolatuk miatt, hogy nem tud a halálával mit kezdeni.

A legtöbb ember azt hiszi, hogy minél jobban szeretünk valakit, annál nehezebb az elválás. Valójában ez nem így van. Az úgynevezett komplikált és elhúzódozó gyászfolyamat azokban az esetekben figyelhető meg, amikor ketten nagyon közel álltak egymáshoz, de sok szempontból ambivalens volt a kapcsolatuk. Ekkor ugyanis nemcsak a gyással kell megküzdeni, hanem a bűntudattal is. „Miket tettem, mondtam, kívántam neki! Hányszor gondoltam, milyen jó lenne, ha már nem is lenne!” Egy ilyen kapcsolatban bekövetkező halál után visszatérnek a gyászolóban a gyermeki gondolkodás életkori sajátjai, a mágikus fantáziák: rosszat kívántam neki, rossz is történt vele, én okoztam a halálát. Hiába tudjuk az eszünkkel, hogy nem így van, a mélyben bennünk csak ott bujkál – erre a gyakori fantáziára utal egyébként a „Ne fessd az ördögöt a falra, mert megjelenik!” szólásmondásunk.

Amikor a transzcendens belép az ember életébe

Beszélgetés a gyásról

– Van azonban egy másik szólásunk is: „Elnyerte a méltó büntetését!” Ennek pedig lehet valós alapja.

– Azok a szakemberek, akik a gyászoló kísérésével foglalkoznak, jól tudják, hogy milyen sok, elvárásaink szerint nem odaillo érzés és gondolat jelenik meg ilyenkor. Ám senkivel sem lehet beszélni róluk, mert elszörnyednének a kívülállók, ha hallanák – ilyen érzés a megkönnyebbülés, a harag, de akár a káröröm is. Ezekkel az érzésekkel a gyászoló rendszerint egyedül kell, hogy megbirkózzon.

– Nem is mindenki fordul szakemberhez ezekkel a gondolatokkal, gondokkal...

– Megint a bűntudathoz kell visszatérnem. Talán mindannyian ismerjük azt az esetet, amikor a családtagok egy idő után hűledeve hallják, hogy a házsártos vénemberből végtelenül kedves nagyapó vagy az elzülött alkoholistából a világ legjobb férje lett. Ilyenkor a valóság vereséget szenved a vágyakkal és a bűntudattal vívott küzdelemben, végül pedig eltagadunk dolgokat, hogy szabaduljunk megtörtént dolgok okozta nehéz érzésektől. Ez azonban csak meghosszabbítja és nehezíti a gyász folyamatát.

– Így vagy úgy, azt mindenképpen le kell szögeznünk, hogy az elválás sosem könnyű.

– De vannak rítusaink, amelyek megsegítenek minket ebben a nagyon nehéz feladatban. Eleink ezzel kapcsolatban nagyon sok mindent bölcsen csináltak. Jól tudták, hogy a gyászolóknak milyen megkönnyebbülést jelent például megnézni a halottját annak halálában. Ott, a halott mellett megtörténhet még valami, amire életében valamiért nem kerülhetett sor. Egy utolsó nagy lehetőség ez – elmondani, megtenni dolgokat –, hogy a búcsú könnyebbé vájon. Ezért én ezt egy gyógyító hagyománynak tartom. Sokan félnek megnézni a halottjukat, legtöbbször azért, mert szörnyű fantáziáik vannak arról, hogy nézhet ki. A valóság viszont megnyugtató és nagyon természetes, nem törli ki a közös szép emlékeket, viszont testi szinten, minden érzékszervünkkel átélhetjük azt, ami olyan hihetetlen, hogy itt most véget ért valami. Még az olyan szörnyű tragédiáknál is, mikor a holttest megpillantása komolyan feldúlhatja a hozzátartozót, fontos, hogy valamilyen testi szintű gesztus megtörténhessen. Ha csak a ruhájától vagy a letakart koporsótól búcsúzom is el, de érintsem, érzékeljem a realitást.

– Az Istenbe vetett hit mennyire segíti az elválás folyamatát? A hívő emberek gyászja mennyiben más, mint a nem vallásosaké?

– A mások halála az egyike azoknak a ritka pontoknak, amikor a transzcendens egészen nyilvánvalóan belép az ember életébe – akár hívő, akár nem. Mert nem lehet úgy megállni az élet és a halál határán, hogy ne gondolkodjunk el azon, mi van ott, túl. A hit pedig nagy erőforrás és segítség tud lenni; én, ha a kliens erre jelzést ad, minden ilyen jellegű terápiában dolgozom ezzel. Úgy tapasztalom, hogy ez a saját útján és általa meghatározott módon segítheti őt a veszteséggel való szembenézésben.

– A gyász elhordozásában segíthet, ha a gyászolót közösség veszi körül, vagy inkább az egyedülletnek van gyógyító hatása?

– Sokat segíthet, ha a gyászolóknak van kivel megosztania a fájdalmát. A

család, a barátok, egy gyülekezet fontos támogatást nyújthat az érzések megfogalmazásában és kimondásában. Ennek ellenére az amúgy együtt érző embereket sokszor a saját szorongásaik gátolják meg abban, hogy a részvétüket kifejezzék, a se-

gítségüket felajánlják, holott nagy szükség lenne rá. Visszatartja őket az esetleges tapasztalatlanságuk: mit tudok neki mondani, hogyan fogalmaztam meg a megfogalmazhatatlant, mi van, ha a gyászával majd rám telepszik?

– Ha ennek ellenére szeretnék segíteni, de setesuta se szeretnék lenni, mit tehetek?

– A gyászoló és a segíteni kívánó közötti kapcsolat adja, hogy megtaláljuk a megfelelő módot. Vannak azért alapvető tapasztalatok, például jó, ha tudjuk, tanácsot szinte lehetetlen adni ebben a helyzetben, de nem is kell.

– Mégis milyen gyakran hangzik el például a „Ne sírj!” „vigasztalás”?

– Sok esetben ebben is a vigasztaló saját szempontja nyilvánul meg: nehéz a sírást és a fájdalmat látnom; ha nem sírnál, az nekem is könnyebb lenne. Aki volt már ilyen helyzetben, az pontosan tudja, mennyire nehéz ez a szolgálat, hiszen a segítséget adni kívánó ember átéli a tehetetlenséget: úgy érzi, nincs semmi eszköze a másik fájdalmának az enyhítésére. Előkerülnek saját veszteségélményeink is.

– Ön is említette az imént, hogy a kívülállók érzékelik úgy, a gyászoló szinte rátelepszik fájdalmával a környezetére.

– Előfordulhatnak jelek, amelyek figyelmeztetnek: kezd „természetellenessé” válni a gyász. Arra gondolok, amikor hónapok múltán sem tud a gyászoló érzelmileg leválni az elhunytól, erőforrásokat mozgósítani a további élethez. Nem tudja a munkáját ellátni, a kapcsolataiból visszahúzóódik, szinte magába zárkózik, netán öngyilkossági gondolatok foglalkoztatják. Akkor feltétlenül szakemberhez – pszichoterápiás végzettségű pszichológushoz, pszichiáterhez kell fordulni.

– Meg lehet-e mondani, mennyi ideig természetesek ezek a reakciók?

– Nem véletlenül alakult ki a „gyászév” kifejezés és szokás. Hiszen a gyászolóknak időre van szüksége, hogy hozzászokjon a gondolathoz és a tényhez: elvesztette a számára fontosat. Ebben a folyamatban ráadásul át kell élnie az első, immár az elhunyt nélkül töltött ünnepeket, évszakokat, az ezekhez kötődő szokásokat, tevékenységeket. Ez egyáltalán nem könnyű, ezért is van a gyászoló úgynevezett védett állapotban. Azonban ha hosszú hónapok elteltével is még mindig úgy viselkedik, mintha csak most lett volna a temetés, az már intő jel lehet: szükség lenne segítségre.

– Sokan még mindig szégyellik a szakemberhez való fordulást, mert azt

tartják, hogy – bocsánat a kifejezésért – csak a bolondok járnak pszichológushoz...

– Ennek a nézetnek a fennmaradásáért részben az elmúlt évtizedek története a felelős: sem a kultúrája nem alakulhatott ki, de a feltételei sincsenek meg a szakemberek által nyújtott segítség igénybevételének. Nem sok pszichoterápiásan képzett szakember van, sokan pedig nem is tudják, hogy ehhez speciális képzésre van szükség, nem elég a pszichológusi vagy orvosi diploma. Emellett alig van Magyarországon olyan intézmény, ami térítésmentes pszichoterápiát tud biztosítani. Pedig igenis vannak élethelyzetek, amik minden erőnk és lelki tartalékunkat igénybe veszik, még ha „minden jól megy”, akkor is. Ha pedig a kapcsolat ambivalens volt, vagy az aktuális veszteség mellett korai, feldolgozatlan veszteségek is terhelik a gyászolót, akkor megtörténhet, hogy túlterhelődik a személy, és kibillen az egyensúlyából. A legerősebb dolog, ha ilyenkor lélektani segítséget is kér a spirituális mellett.

A gyermekkori veszteségeket érdemes külön is kiemelni. Az életnek a korai szakaszában igen fontos, életre meghatározó tapasztalatokat gyűjtünk össze: jó esetben azt éljük meg, hogy biztonságban vagyunk a világban, szeretet vagyunk, és szereteteink stabilan részei az életünknek. Ha ebben az időszakban ér minket súlyos veszteség, ez a „tanulási folyamat” megszakadhat. Ez eredményezheti azt is, hogy később minden újabb veszteség kibillent az egyensúlyunkból, akár az összeomlásig elbizonytalanít. Ezért a kisgyerekek esetében, ha lehet, még fontosabb, hogy gyászukkal szakemberhez jussanak. A gyermeki gyász ráadásul nagyon megtevesztő, mások a jelei, mint a felnőtté, ezért gyakran gondolják a hozzátartozók: mivel nem „látszik” a szomorúság a gyereken, talán nem is érintette. Náluk ugyanolyan fontos, hogy elvigyék őket a temetésre, és segítsék őket a búcsúzkodásban, bár még nem tudják megfogalmazni ezt az igényüket.

– Ismeretségi körömben olyan is akad, akinek nincsenek ilyen tragédiák a múltjában, gyászában mégis rendszeresen kért lelkipásztori segítséget.

– Igen, érdemes élni az ilyen jellegű lehetőséggel, mert túlterhelődhet a környezet, és visszájára fordulhat a szituáció. A közvetlen gyászolót olyan mértékben köti le a fájdalom, hogy képtelen másról beszélni, csak a veszteségéről. A körülötte lévők viszont kezdenek visszazökkenni a mindennapokba, így egyre terheesebbé válik a helyzet, ezért egy idő után már senki sem akar beszélni vele, esetleg kerülni is kezdik őt. Viszont neki valóban szüksége van arra, hogy újra és újra megfogalmazza az érzéseit. Ennek meghallgatásában segíthet egy képzett lelkipásztor vagy egy pszichoterapeuta.

– A gyásznak még egy nagyon fontos mozzanatát nem említettük – az elhunyttal kapcsolatos tárgyak összekapcsolását. Van, akinek az segít, ha a temetés után rögtön elrakja az összes dolgot, hogy ne emlékeztessék még azok is a veszteségre, míg mások szinte mindent változatlanul hagyának, hogy azt érezhessék, nem is halt meg a szeretett ember. Melyik a „jó” megoldás?

– Mind a kettőnek megvan a pozitív oldala, de megvan a csapdája is. Ha például két nappal a teme-

tés után a lakás úgy néz ki, mintha soha nem élt volna benne a szeretett hozzátartozó, az a tagadásnak egyfajta megnyilvánulása – nem akarom tudomásul venni, hogy nincs már többé, nem akarom átélni azt a hiányt és veszteséget, amelyet egy fogason lógó kabát, egy nyaraláson készült fénykép vagy egy terítő, egy toll, netán egy könyv tud felidézni bennem. Valójában magamat próbálom ezzel védeni attól a nehéz érzéstől, amelyet pedig át kellene élnem. Ennek hátterében az a félelem egészségtelen lehet.

A másik véglet, amikor évek múltán is úgy néz ki a lakás, mint egy múzeum. Semmit nem lehet benne mozdítani, mindennek ugyanúgy kell ott lennie, mint ahogyan a szeretett hozzátartozó elvesztése előtt volt. Ennek hátterében az a félelem állhat, hogy esetleg nem tudom másként megőrizni az emléket, és ha a dolgok nem emlékeztetnek nap mint nap, akkor a vele kapcsolatos élményem elvesznek. Ráadásul én tüntetem el őket!

– És ha nem az elvesztéstől való aggodalom áll ennek a hátterében, hanem az az érzés, hogy így továbbra is velem van a másik?

– Fontos a változtatás mértéke. Ha semmit sem változtatunk, az nem jó, mert akkor megreked az élet. Aki így tesz, az nem tudja elfogadni a veszteség realitását, és nem tud felkészülni a mindennapok új realitására. Hiszen ha nem halt volna meg a szerettünk, egy idő után akkor is kicseréltek volna a terítőt, esetleg átrendezték volna a szobát, vagy kifestették volna a konyhát.

– A szakirodalom a gyász folyamatában négy szakaszt különböztet meg: a halállal való szembesülés először tagadást válthat ki, amikor nem tudjuk elfogadni, ami történt, majd különböző indulatok jelennek meg, így a harag is – akár Istennel szemben. Ezt nagyon sokszor követi kedvetlenség, tompaság, fáradtság, netán depresszió, végül pedig a beenyugvás állapota következik.

– Igen, ezek a velejárók nagyon gyakran megfigyelhetők, de aki átélte már mély gyászt, jól tudja, hogy változó sorrendben és mértékben jelenhetnek meg – akár többször is és ráadásul bármikor. Végérvényesen elengedni a másikat nagyon nehéz folyamat. Mindazok a dolgok, amelyekről már beszélgettünk – megnézni a halottat, eltemetni őt, elcsomagolni a dolgait –, mind-mind egy-egy megterhelő lépést jelentenek. Rendkívül együtt tudok érezni azokkal, akiknek nagyon nehéz megtenni ezeket a lépéseket. Nem mindig tudunk olyan „szépen és zökkenőmentesen” gyászolni, ahogyan az a nagykönyvben meg van írva.

Azonban az egészséges gyászfolyamatban előbb vagy utóbb utat tör az élet. Először a kényszerűségek mentén, merthogy muszáj ellátnunk bizonyos feladatokat, majd a kapcsolatok mentén, hiszen számít ránk a családjunk, igényt tartanak ránk a barátaink. Még éveken nem tűnik el a fájdalom, de szépen lassan helyet kapnak mellette a más dolgok is.

Ne felejtjük: a gyásztól való eltávolodás is lehet fájdalmas, és járhat lelkifurdalással is: hogyan nevetettek, amikor gyászom van? Hogyan élvezhetem a napsütést, amikor ő már nincs velem? Pedig mikor elkezdünk a mindennapi történésekkel többet foglalkozni, mint a veszteséggel, akkor elindult a gyógyulás.

■ BODA ZSUSZA

Légy csendben, és várj az Úrra!

(Zsolt 37,7)

A közszolgálati rádióban a minap *Balázs Boglárka* fül-orr-gégézt kérték a mikrofon elé. A doktornő egyebek mellett arról beszélt, hogy a 120-130-140 decibeles hangerő már eléri az ember fájdalomküszöbét. Sőt már az 50 és 80 decibel közötti érték is idegességet okoz: akit ekkora inger ér, az izzadni kezd, felmegy a vérnyomása, hevesebben ver a szíve. 80 decibel felett pedig bizonyosan halláskárosodása alakul ki. Hallási panaszokat okoz tehát a túl erős zaj, ráadásul az érintettek ennek hatására még „ordítanak” is, mert azt hiszik, hogy a másik nem hallja őket...

A külső környezet (közlekedés, fülhallgatók rádió, szórakozóhelyek zenéje) tehát zajártalom forrása. Az említett szakember arra igyekezett felhívni a figyelmet, hogy ha csak lehet, védekezzünk ellene. Feleslegesen ne tegyük ki magunkat neki, már csak azért sem, mert – amint a rádióműsorban ugyancsak elhangzott – a nagy zaj után a szervezetnek nyolc óra csendre van szüksége ahhoz, hogy ki tudja pihenni magát.

Ezzel csak az a baj, hogy a mai embernek szinte nincs is csendje... Nemcsak azért, mert a külvilág zajossá vált – a gépek, a tévé, az utca forgalmának zaja állandóan bántja a fülünket –, hanem azért is, mert már ha lehetne, sem akarnánk csendben maradni, csendben lenni, mert el-

szoktunk, sőt talán egyenesen félünk is tőle...

Persze a csend lehet ijesztő, tudjuk, milyen a „süket csend”, de lehet – „áldott csend” is. Olyan állapot, amikor megszólalhat az Isten. Tanácsot és segítséget adhat az Úr.

A Károli-féle bibliafordításban a fenti ige így hangzik: „*Csillapodjál meg az Úrban és várjad őt.*” A régi angol fordításban pedig így hangzik ugyanez a zsoltárvers: „*Pihenj meg az Úrban.*” Milyen jó lenne legalább néha lecsillapodni, megnyugodni, megpihenni Isten előtt!

Azért is, mert ha mi nem állunk meg idejében, Isten állít meg minket: betegség, baleset formájában vagy épp azáltal, hogy olyan gyorsan megöregszünk... A lényeg ugyanaz: már nem tudunk rohanni...

Ezért álljunk hát meg idejében! Ha pedig már idősebbek vagyunk, akkor is tegyük meg azt, amit eddig talán nem vagyunk megelégszer: szánjunk időt magunkra és Istenre! Megéri... Megéri megpróbálni észrevenni a csendben a sok szépséget, mindazokat az ajándékokat, amelyeket Isten adott. Hogy életünk örvendező, gyönyörködő élet lehessen.

A Biblia így tanít: „*Közeledjétek az Istenhez, és ő közeledni fog hozzátok.*” (Jak 4,8) Mert ő szeret, mert ő vigasztalni, gyógyítani akar. Békességet és nyugalmat kíván.

Minden ember élete kedves az

Úr előtt. Ő mindenkinek felkínálja már itt a földön a benső nyugalmat és a csendet. Fogadjuk hát el! Szánjunk időt magunkra, lelkünkre, és keressük a csendet. És ebben a benső csendben Isten megmutatja majd nekünk a kivezető utat életünk minden nyugtalanságából, zűrzavarából és békétlenségéből.

Ne féljünk hát a csendtől, még ha elsőre félelmetesnek tűnik is. Hogy miért lenne oka bárkinek is félnie tőle? Mert a csendben esetleg kiderül, mennyire üres, értelmetlen és reménytelen az élete... Nincs öröme, nincs békessége, nincs célja, nincs jövőbe vetett reménysége, nincs Istene...

Igen, félelmetes is lehet hát a csend, az Úr után való kiáltás és a vele történő találkozás. A csendben ugyanis minden ember szívében megszólal egy hang, amely néven nevezi a bűnt! És ezzel bizony nem könnyű szembesülni... Pedig egyszer meg kell állni, számot kell adni az életünkről.

Hogy addig is mit tehetünk? Az ige ma így szólít meg: „*Légy csendben, és várj az Úrra!*” Most kér az Isten, most hívogat mindenkit kitért karral, szeretettel: jöjj hozzám! Hozzám jöjj! Mert ő Fiáért, Jézus Krisztusért világosságot, csendet, békességet akar teremteni mindenkiben, aki kéri, aki hagyja, aki enged.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

Kivel töltöd az örökkévalóságot?

Az örök élet e címbe fő kérdése – egyedül hitkérdés. Emberi oldalról a hit a kizárólagos feltétele az üdvösségnek, az Isten részéről pedig az ő kegyelme, irgalmas szeretete. De nem minden hit üdvözítő: csak a teljes Szentírás Istenébe vetett feltétlen bizalom vezet el az örök életre.

Idei útmutató vezérigénkben Jézus Urunk ezt mondja: „*Ne nyugtalanodjék a ti szívetek: higgyetek Istenben, és higgyetek énbennem.*” (Jn 14,1) És megígéri követőinek – a christianusoknak –, hogy helyet készít nekik Isten országában. Hogy örökre vele legyenek. Ezért az örökkévalóság ünnepén ez évben tekintsük át a mindenható Szentháromság örök Istennek az örök életről adott legfontosabb kijelentéseit!

Luther Márton szerint a keresztény ember számára nincs kedvesebb gondolat, mint hogy Istenben éljen. Ez az örökkévalóság lényege; amikor és ahol Isten lesz minden mindenben. Ám aki az ő gyermeke, az – hit által – már most részese ennek a szeretetközösségnek, mert az Úr Krisztus él benne.

Jézus is kijelentette, hogy aki hisz őbenne, annak már e világi, földi életében elkezdődött az örökkévalóság.

De hogyan kezdődik el bennünk az örökkévaló élet? Az ige és a Lélek által történő újjászületést a mindenható

Isten végzi el mindazokban, akik hittel befogadták az ő – cselekvést, történet, létezés munkáló – örök ígését, és „arany evangéliumát” (Jn 3,16) a maguk számára érvényesnek tekintik.

Az élő Krisztus-hit követőimre Isten halálos ítéletének elkerülése, mivel az élet könyvében már szerepelnek a megváltottak nevei.

A minden téren és időn túl létező örökkévalóságot emberi képességeinkkel elképzelni sem tudjuk, ezért elégedjünk meg azzal, amit Isten jónak látott kijelenteni erről a Szentírásban. Ha őt a mi teremtő és gondviselő Atyánknak valljuk, akkor el tudjuk fogadni, hogy amit emberi

szem nem látott, fül nem hallott, szív nem sejtett, azt készítette el az Úristen az őt szeretőknak. Minden emberi értelmet felülmúló, kegyelmes szeretete azonban megvilágosítja számunkra az Írásokat, amelyek Jézusról tesznek biznyságot.

János evangéliumában hét képpen és hét általános kijelentésben fogalmazza meg Jézus: Én vagyok! Aki tehát a Fiúban hisz, az az Atyában hisz, aki Mózesnek így nyilatkozta ki önmagát: „*Vagyok, aki vagyok.*” (Luther bibliafordításában: „*Ich werde sein, der ich sein werde*” – „Én leszek, aki leszek.”)

Az örök Vagyok – aki számára nincs idő, sem tér, és országa az örök jelen, mindenütt jelen lévő a birodalma – hatalmat adott Fiának, hogy örök életet ajándékozzon mindazoknak, akik ismerik őt, azaz benső közösségük van vele. Ám kizárólag a belé vetett hit által kerülhetünk élő kapcsolatba megváltó Urunkkal, Jézus Krisztussal, aki egyedüli út az Atyához.

A szemtanú evangélista nem is mondhatna többet, és nem adhatna teljesebb biznyságtételt, mint hogy hirdeti nekünk a Jézusban megjelent örök életet. És aki hit által már őbenne él, annak számára megdönthetetlen biznyság a szeretet apostolának e tanúságtétele: az örökkön-örökké élő Úr Jézus Krisztus az igaz Isten és az örök élet.

Ő örök szeretettel szeret téged is, és azt szeretné, hogy vele töltsd az örökkévalóságot!

■ G. A.

FOTÓ: ARNI SVANUR

KÖNYVAJÁNLÓ

Újszövetségi velemjáró

Gémes István immár ötvenhét (!) esztendősen lelkészi és írói munkássága követendő példa abban is, hogy a jól érthető gyülekezeti közlés és az igényes teológia egészségesen összetartozhat. Ennek ékes bizonyítéka a Luther Kiadó gondozásában megjelent legújabb műve, az *Újszövetségi velemjáró*.

A könyv céljáról maga a szerző a következőképpen vall az előszóban: „A Szentírás, így az Újtestamentum könyvei nem nyílnak meg előttünk első olvasásra. De bevezetések segítenek akarnak a felmerülő nehézségek feldolgozásában. Magyarul: szeretnénk megkönnyíteni, sőt élményszerűbbé tenni az Újtestamentum olvasását.”

Gémes István különleges talentuma, hogy ezt a segítséget tömör, közérthető stílusban, mindössze száz oldalba sűrítve kínálja fel olvasóinak. Népszerű teológia mindenkinek!

Frappánsan szellemesek az egyes újszövetségi könyvek világába bevezető fejezetcímek. Ízelítőül néhány példa. *Lukács evangéliuma*: „Jézus mindenkié”. *Apostolok cselekedetei*: „A Lélek sodrásában”. *Korinthusi levelek*: „Gyülekezeti a versenypályán”. *Zsidóhoz írt levél*: „Gyógyír elsodródás ellen”. *Jelenések könyve*: „A jövő zenéje”

Kinek ajánljuk ezt a könyvet? Mindenkinek, aki Jézus tanítványaként

szertne tovább tanulni az életünk utolsó szívdobbanásig tartó bibliaiskolában. Ott a helye ennek a könyvecskének a bibliáolvasó *Útmutató* mellett, hogy jobban tudjuk megrágni, megélelni az ige mindennapi kenyerét. Segítség lehet a hitoktatásban éppúgy, mint az egyhá-

zunkban – hála Istennek – egyre izmosodó presbiterképzésben.

Így lehet, így legyen valóban hasznos útítársunk az *Újszövetségi velemjáró*.

■ GÁNC S PÉTER

Gémes István: *Újszövetségi velemjáró*. Luther Kiadó, Budapest, 2010. Ára 890 forint.

HETI ÚTRAVALÓ

„Legyen derekatok felőveze, és lámpásokat meggyújtva.” (Lk 12,35)

Szentháromság ünnepé után az utolsó héten az *Útmutató* reggeli és heti igéi abban tanácsolnak, hogyan várjuk az Emberfiát. Készen! Várjuk az örök élet Fejedelmét, aki mindent újjáteremt; hogy „akik könnyhullajtással vetettek, ujjongva arassanak” (GyLK 760). Nemcsak ő volt, de ő is lesz a mi hajlékunk öröktől fogva mindörökké. „A bűn szoldja a halál, Isten kegyelmi ajándéka pedig az örök élet a Krisztus Jézusban, a mi Urunkban.” (Róm 6,21; LK) Minden térdnek meg kell hajolnia előtte, és szavára új ég és új föld áll elő. Az örökkévalóság ünnepén a tíz szűz példázatával maga a vőlegény figyelmezteti a gyülekezetet: „*Vigyázzatok tehát, mert sem a napot, sem az órát nem tudjátok*” (Mt 25,13), mikor kezdődik a Bárány menyegzőjének ünnepi vacsorája! A felővezett derék és az égő lámpás az útra kész, okos christianus jellemzői. Az örökkévaló Isten megígérte: „...*új eget és új földet teremtek (...). Ezért örvendjétek és vigadjatok mindörökké...*” (Ézs 65,17-18) „*Íme, újjáteremtek mindent. (...). Aki győz, örökölni fogja mindezt, és Istene leszek annak, az pedig fiam lesz.*” (Jel 21,5-7) Csak Jézussal győzhetünk, hit által az ő győzelméből részesedve (lásd Jel 5,5). Nem mehetett be az ígért földjére, hanem „*ott halt meg Mózes, az Úr szolgája, Móáb földjén, az Úr akarata szerint. És eltemette őt a völgyben*” (5Móz 34,5-6) az örök Vagyok, aki minket is elhívott, hogy szentjei, számára elkülönítettek lehessünk. „...*és teljes biznysággal reménykedjétek abban a kegyelemben, amelyet Jézus Krisztus megjelenésekor kaptok. (...). magatok is szentek legyetek egész magatartásotokban...*” (1Pt 1,13-15) A Krisztus által Istenbe vetett élő hitünk egyben reménység is, amely nem szégyenít meg, mert életünk alapja Jézus. Ezért a mi „tűzálló” tanítványi szolgálatunk nem hiábavaló az Úrban; és „*hogy kinek mit ér a munkája, azt a tűz fogja kipróbálni. Ha valakinek a munkája, amelyet ráépített (Krisztusra), megmarad, jutalmat fog kapni*” (1Kor 3,13-14); ezért bátoríthat Pál kitartó imádkozásra és éberségre. Az evangélium hirdetése során „*a kedvező alkalmakat jól használjátok fel. Beszédetek legyen mindenkor kedves, sóval fűszerezett, hogy így mindenkinek helyesen tudjátok felelni.*” (Kol 4,5-6) A Jézus Urunk halálát követő rendkívüli események a feltámadás előjelei voltak; ezeket látva a pogány százados és katonái így szóltak: „*Bizony, Isten Fia volt ez!*” (Mt 27,54) Az egyházi esztendő utolsó napján az új, mennyei Jeruzsálemről így tudósít Isten igéje: „...*az Úr, a mindenható Isten és a Bárány annak a temploma. (...). lámpása a Bárány...*” És csak azok juthatnak be oda, „*akik be vannak írva a Bárány életkönyvébe*” (Jel 21,22-23.27). Dr. Luther szerint: „A keresztyének igéje van, ezért nem lát, nem izlel halált, hanem életet és Krisztust az ígében. Mert a keresztyén ember elalszik a halálban, és általa bemeleg az örök életbe.” „*Ő, örök Istenség, mennyei szent Felség: (...). Hadd távozzam innen boldog élő hitben, / Hogy meglátlak téged: vár az örök élet!*” (EÉ 523,2.3)

■ GARAI ANDRÁS

A hónap könyve – novemberben a Luther Kiadótól 30% kedvezménnyel

Szabó Lajos (szerk.): *Bölcs szív – 50+ meditáció és imádság*

Vásárolja meg a hónap könyvét kedvezményesen! Eredeti ára: 990 forint.
http://bolt.lutheran.hu/ • E-mail: kiado@lutheran.hu • Fax: 1/486-1229 • 1085 Budapest, Üllői út 24.

Orosházi projektnyitó

Projektnyitó értekezletet tartott a Székács József Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium nevelőtestülete október 25-én. A rendezvényen *Fehér Borbála* igazgató tájékoztatta a pedagógusokat, hogy a fenntartó Orosházi Evangélikus Egyházközség pedagógiai módszertani reformot tá-

százszázalékos finanszírozásával valósul meg.

Az elnyert 19 619 539 forint támogatásból az iskola kilenc tantermet szerelhet fel interaktív táblával, projektorral, lappal, bővíti az oktatásban használt számítógép-hálózatát 48 multimédiás PC-vel, egy alkalmazkiszolgálóval, és az eszközbeszer-

A SZERZŐ FELVÉTELE

mogató infrastruktúra-fejlesztésre pályázott – és nyert.

A projekt célja a pedagógusok információs és kommunikációs technológiai ismereteinek bővítése a 21. század igényeinek megfelelően, korszerű eszközök beszerzése mellett. A TIOP-1.1.1-07/1-2008-0029 azonosító számú pályázat a *Társadalmi integrációs operatív program* keretében az Európai Unió és a magyar állam

zék keretében nagy sebességű, vezeték nélküli internet-hozzáférést biztosító Wi-Fi hálózatot is kialakítanak.

A projekt megvalósítása 2010. július 9-én kezdődött, és 2011. január 31-ig tart. A következő állomás az eszközbeszerzésre és az oktatásra pályázók közül a legmegfelelőbb kiválasztása.

■ ANTAL LÁSZLÓ
projektmenedzser

Kvízelítőn mérköztek

Hetedik alkalommal rendezték meg múlt pénteken, november 12-én a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnáziumban a *Kvízelítő* elnevezésű versenyt. Kilenc – egyenként háromfős – gimnáziumi csapat vett részt a vetélkedőben Szekszárd, Dombóvár, Keszthely, Nagykanizsa és Bonyhád iskoláinak képviselőiben.

Az előző évekhez hasonlóan három közismert kvízmeister – dr. Dusek László, Gerlei Imre és M. Nagy József – állította össze a kérdéssort és vezényelte le a játékot. Az írásbeli következő három szóbeli fordulót rendez-

tek, hogy minden csapat tagját számot adhasson tudásáról a nyomógombok mögött. Irodalmi művekkel kapcsolatos kérdés éppúgy volt a feladványok között, mint nyelvi játék, és szükség volt a versenyzők történelmi, földrajzi ismereteire vagy éppen sporttörténeti, biológiai tájékozottságukra is.

A *Kvízelítő* végeredménye: 1. Bonyhád, PSEG (*Németh Gergely, Tekeli Tamás, Takács Gábor*); 2. Bonyhád, PSEG (*Horváth Zalán, Kerber Tamás, Neubauer Antal*); 3. Nagykanizsa, Batthyány Lajos Gimnázium.

■ – MR –

HIRDETÉS

A Luther Kiadó könyvesboltjának (1085 Budapest, Üllői út 24.) ünnepi nyitva tartása

- November 27., szombat: 9–13
 - November 29. – december 23., hétfőtől péntekig: 9–18
 - December 4., szombat: 9–16: Lónyay utcai keresztény könyvvásár (Lónyay Utcái Református Gimnázium, 1092 Budapest, Kinizsi u. 1–7.)
 - December 11., szombat: 9–17
 - December 18., szombat: 9–13
 - December 24-től zárva tartunk, nyitás 2011. január 17-én
- Felhívjuk kedves megrendelőink figyelmét, hogy az ünnepek és az év eleji leltározás miatt a december 21. után érkező megrendeléseket január 17-től tudjuk teljesíteni.

HIRDETÉS

Adventi könyvvásár Csornán és Győrött

Többéves hagyományunkhoz híven idén is szeretettel várunk minden kedves érdeklődőt Győrben, az adventi könyvvásáron, ahol több keresztény kiadó kínálatából válogathatnak. Idén új helyszínen, Csornán is megrendezzük a vásárt.

- Csorna, Művelődési Ház – november 30., kedd, 10.30–16.30
- Győr, Széchenyi István Egyetem aulája – december 1., szerda, 9.00–17.00

A Luther Kiadó adventi lelkülettel, új karácsonyi könyvekkel és kedvezményekkel várja kedves vásárlóit.

Lehetővé kívánjuk tenni gyülekezeteknek, bizományos partnereinknek, hogy nagyobb példányszámú rendelésüket a helyszínen átvehessék. Ez esetben kérjük, hogy megrendelésüket november 26-ig küldjék el a kiado@lutheran.hu címre.

Tehetséggel az újrakezdésért

A Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium kezdeményezésére összefogtak a város evangélikus oktatási intézményei a vörösiszap-katasztrófa károsultjainak megsegítésére. Közös erővel gálakoncertet rendeztek november 15-én *Tehetséggel az újrakezdésért* címmel.

Azért döntöttek a segítségnyújtás e formája mellett, mert az esemény így kettős szerepet tölthetett be. Az elsődleges cél persze, hogy – a belépők és támogatójegyek bevételeivel – segítsék a károsultakat, de összefogásukkal arra is szerették volna felhívni a figyelmet, hogy minden ember keresztényi kötelessége a segítségnyújtás, amelynek nem csak a pénz lehet az eszköze. Korukhoz és tehetségükhöz mérten a gyerekek is segíthetnek – szolgálatukkal.

A kezdeményező gimnázium ta-

nulóin kívül az ügy mellé álltak az általános iskola és óvoda, valamint a Luther Márton Kollégium diákjai is. Mindannyian önként jelentkeztek már meglévő vagy az alkalomra kitalált produkciójukkal: hangszeres zenével, énekkel, verssel, tánccal.

A Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium díszterme hétfőn két-szer is zsúfolásig telt: délután a tanulóifjúság, este pedig a szülők, illetve a városlakók adakoztak.

A rendezvény bevételeit a Ma-

gyarországi Evangélikus Egyház számlájára fizetik be annak a négy evangélikus családnak a megsegítésé-

FOTO: HOLLÓ TIBOR

sére, amely Devecserben és Kolontáron vesztette el az otthonát a vörösiszap-katasztrófa következtében.

■ – VESI –

»OSZTÁLYKIRÁNDULÓK« FIGYELMÉBE!

Tudomány és történelem a Mátra lábánál

Már nem ritkák az éjszakai fagyok, borongások a nappalok, a nap csak néha-néha örvendeztet meg bágyadt sugaraival. Semmi kétség: megérkezett az év hidegebb időszakára. Aki teheti, fedél alá húzódik, s már a közösségi programok is inkább belső terekben zajlanak. Am ha akad gyülekezet vagy iskolai közösség, osztály, amely az együttléttől örömeért, a közösségépítés élményéért és a megismerés vágyától hajtva részánja magát a kirándulásra, annak bátran ajánlhatjuk a gyöngyösi Mátra Múzeumot.

Már nem ritkák az éjszakai fagyok, borongások a nappalok, a nap csak néha-néha örvendeztet meg bágyadt sugaraival. Semmi kétség: megérkezett az év hidegebb időszakára. Aki teheti, fedél alá húzódik, s már a közösségi programok is inkább belső terekben zajlanak. Am ha akad gyülekezet vagy iskolai közösség, osztály, amely az együttléttől örömeért, a közösségépítés élményéért és a megismerés vágyától hajtva részánja magát a kirándulásra, annak bátran ajánlhatjuk a gyöngyösi Mátra Múzeumot.

A környék felsorolhatatlanul sok látnivalót, programot kínál, jószerével csak az időjárás és az anyagi lehetőségek szabnak korlátot a tervezésnek. De a múzeumot mindenképpen érdemes bevenni a felkeresendőkhöz. Jó és rossz időben egyaránt.

Az épületet nem nehéz megtalálni, hiszen városszerte táblák jelzik, merre van az egykori Orczy-kastély; a várost átszelő országútról a hegyek felé letérve hamarosan feltűnik Gyöngyös legszebb, legpatinásabb épületének kovácsoltvas kerítése. Kényelmes parkoló várja az autóval érkezőket, de a vasútállomásról busszal jövőknek sem kell sokat gyalogniuk a bejáratig.

A díszes kertkapun belépve először az ezerhétszáz éves második felének barokk stílusjegyeit viselő, később azonban klasszicista ízlés szerint átépített kastélyt kereshetjük fel. A köznemesi *Orczy* család egykori fészke ma teljes egészében a kultúrát és a tudományt szolgálja. Szépen megfér itt modern építészeti, történelmi örökség és őstörténeti relikvia. Az átriumossá alakított egykori belső udvaron egy mamut helyben – viszonylag épségben – előkerült, rekonstruált csontváza fogad. A tudományos vizsgálatok megállapították, hogy fiatal, mindössze ötvenöt-venöt éves egyedről van szó. S valóban, a három méter magas monstrum szinte gyereknek tűnik...

Az épület alsó szintjén vadászat-történeti kiállítást nézhetnek meg a látogatók, megismerkedve az ősi mesterség kellékeivel, eszközeivel, de trófeákból is jó néhányat kiállítottak. A következő teremben az arisztokrácia – kiemelten az Orczy család – mindennapjainak néhány részletét ismerhetjük meg, míg az emeleten látványos, tárgyakkal gazdagon il-

lusztrált helytörténeti kiállítás várja az érdeklődőket.

Innen egy – néhány értékesebb régi festmény díszítette – termen keresztül juthatunk el a kastély másik traktusában helyet kapott természettudományi bemutatóhoz. Az ásványrendszertan szigorú szabályai szerint rendszerezett gyűjtemény gazdag leletanyaggal vezet be a mineralógia tudományába, különös tekintettel a közeli Gyöngyösorszi – sajnos ma már bezárt, ám egykor sok száz bányásznak munkát, családoknak megélhetést biztosító – bányájából származó kőzetekre és ásványtársulásokra. Nemcsak a gyermekekre, de az e tudománnyal először találkozókra, sőt a szakemberekre is lenyűgöző hatással vannak földünk e látványos, színes, szemet gyönyörködtető kincsei. Csakúgy, mint a következő termekben látható – szakszerűen preparált, rendszerezett – ősmaradványok. A leletek hangtalanul is tanúskodnak Teremtőnk nagyságáról és arról az elképesztő faj-, szín- és formagazdaságról, változatoságról, amelyet megalkotott.

A tudományos igényességgel és kifejezett leleménnyel megrendezett kiállítás hazai természetes élettereinket mutatja be. Így az épület egyik szárnyában egy három szintet átfogó szimbolikus fa segítségével járhatjuk végig a növények és állatok élőhelyeit. A pincében a gyökérrégiót, a földszinten a talaj- és cserjeszintet, míg az emeleten a lombkoronaszintet élőlágát, biológiai sajátosságait ismerhetjük meg. Képek, tablók, magyarázó szövegek, preparált állatok segítségével villantja fel a kiállítás a hazánk területén fellelhető fajok gazdagságát. Az épület másik szárnyában pálmaház, terráriumok és akváriumok találhatók.

Aligha kell mostanság hangsúlyozni a természettudományos oktatás fontosságát, időszerűségét, az iskolarendszerben elfoglalt szerepét és jelenlegi hiányosságait. Ez a helyszín bőséges hátteret, ismeretanyagot kínál gyermekeknek, tanulmányaikat feleleveníteni kívánó felnőtteknek egyaránt. Egyszermind alkalom kikapcsolódásra és tartalmas beszélgetésekre csoportok-

A SZERZŐ FELVÉTELE

Ha enyhe az idő, érdemes egy rövid sétát tenni a rendezett, gondozott kertben, megnézni a nemrég kialakított hangulatos kerti tavat. Ha azonban látogatásunk hidegebb időre esik, akkor talán célszerűbb sietősebb léptekkel felkeresni a kert felső végében 2009-ben átadott természetrajzi állandó kiállítás fűtött épületét, ahol meglepően gazdag anyag várja a természettudományok szerelmeseit.

nak, baráti társaságoknak vagy családoknak.

A múzeum mindenhol akadálymentes. Nyitva tartása – az európai szokásoknak megfelelően –: hétfő kivételével mindennap 9 és 17 óra között. További információhoz a 37/505-530-as telefonszámon vagy a www.matramuzeum.hu honlapon juthatnak az érdeklődők.

■ GYARMATI GÁBOR

EGYHÁZKERÜLETI KÖZGYŰLÉSEK...

Északon

► Folytatás az 1. oldalról

Rövid helyzetjelentést adott a kerületben 2010-ben folyó másfél tucatti beruházásról, és megállapította, hogy a kerület gyülekezeteiben jelentkező kiadások egyharmadát fedezik csak a hívek hozzájárulásaiból és a gyülekezetek gazdálkodásából.

A püspök által felvetett integráció kérdésével kapcsolatban sokan kifejtették véleményüket, támogatva, hogy az egyház vegye komolyabban a felelősségi köröket, illetve azok megállapítását. Rendet kellene tenni az egyházban, hiszen egymás mellett „elbeszélő” hatalmi ágak vannak – hangzott el. Az integráció megvalósulását segítő, a zsinat elé vihető javaslatok koordinálására a közgyűlés Krámer György esperest kérte fel.

Következő napirendi pontként dr. Zsugyel János kerületi pályázati referens számolt be a kerületben zajló projektekről. Jelenleg hat gyülekezetben folyik nagyobb lélegzetű beruházás, melyek a vidékfejlesztési pályázatokon nyert összegekből valósulnak meg. Három gyülekezet már megkezdte a kivitelezést az országos egyház által folyósított – az országos presbitérium által jóváhagyott – előfinanszírozási összegek segítségével. Egyes beruházások esetében a felújítási munkák megkezdéséhez gyülekezeti önrész biztosítására is szükség volt.

A kerület elnöksége külön megköszönte a pályázati referens lelkiismeretes munkáját.

A továbbiakban Zsugyel János – Benczúr László felügyelővel – a statisztikai bizottság jelentésének kerületi összefüggéseit ismertette. Mindenekelőtt megállapították, hogy az adatgyűjtés bizony sokszor nehézkesen megy, a hiányzó adatok visszamenőleg alig pótolhatók – ezen a téren is nagyobb figyelmet kellene tanúsítaniuk a gyülekezetek vezetőségeinek. A jelentésből egyebek mellett megtudható, hogy a kerületben a választói névjegyzékben szereplők számának és a 2001-es népszámlálási adatok szerint az evangélikus egyházhoz tartozóknak az aránya 0,48. Ez azt jelenti, hogy a magukat evangélikusnak vallók alig fele egyházfenntartó.

Az elmúlt félévben több fórumon is bemutatott digitális szolgálati naplót érintő kérdéseket Krámer György ötletgazda esperes terjesztette elő. A Dél-pesti Egyházmegegyezés által 2010 folyamán tesztelt internetes alkalmazás körüli viták újabb és újabb kérdéseket vetnek fel, leginkább az adatvédelemről, az ellenőrzési jogkörökről, a kompatibilitásról és a kötelezővé tételekről. A közgyűlés végül elfogadta a megyei elnökségek tanácsa által előterjesztett javaslatot a napló bevezetésével kapcsolatban: „2011. január 1-jétől az Északi Evangélikus Egyházkerületben kötelező érvénnyel bevezetésre kerül a digitális szolgálati napló használata, melyet az illetékes esperes minden hónap első hetében ellenőrizhet. Ezt a gyakorlatot szükség esetén a közgyűlés egy év múlva felülvizsgálja.” Az alkalmazás folyamatos fejlesztés alatt áll.

Az egyházkerületi GAS- (Gusztáv Adolf Segélyszolgálat) felelős, Selmecei Lajos Péter tájékoztatója és a 2011-es naptáregyeztes után Fabiny Tamás az északi püspöki hivatalban a közelmúltban történt személyi változásokról, illetve egyházunk külügyi osztályának a hivatal épületébe történt átköltöztetéséről számolt be.

■ HORVÁTH-HEGYI ÁRON

Délien

► Folytatás az 1. oldalról

Reményt keltő előadásában (*A macskakő magvetői* címmel) bemutatta a vendéglátó gyülekezetet. Ezután Lengyel Anna, az egyházkerület felügyelője köszöntötte a résztvevőket és nyitotta meg a közgyűlést, ismertetve a napirendi pontokat.

Elsőként az evangélikus egyházban zajlott szociológiai felmérést végző munkacsoport egyik szakmai irányítója, Fábri István szociológus tartott előadást. A hallgatók bepillanthattak a felmérő munka technikájába, és megismerhették az izgalmas feldolgozási folyamat egyes részeit. Megtudhatták például, hogy a vizsgálat során nemcsak a templomba rendszeresen járó, „stabil” egyháztagokat kérdezték meg, hiszen a válaszolók egyharmada alig vagy egyáltalán nem vesz részt az egyház életében. Velük kapcsolatban feltűnik, hogy ugyanolyan szívesen válaszoltak a kérdésekre, mint az aktív egyháztagok. Különös, hogy bár a megkérdezettek kilencven százaléka fontosnak ítélte az egyházhoz tartozást, ugyanakkor hiányzik az evangélikus identitástudat. A kérdőívek-ből kiténik, hogy a lelkesek látogatási statisztikája gyenge, de az is, hogy – legalábbis a megkérdezettek nagy részénél – igény sincs rá...

A válaszokból az látszik, hogy a hívek pozitívabban ítélik meg az egyház helyzetét, mint amilyenek a statisztikai számok mutatják.

A következő napirendi pontban Andorka Árpád egyházkerületi másodfelügyelő, statisztikus választott az – előzetesen a tagoknak kiküldött – előadásával kapcsolatos kérdésekre. Felhívta a figyelmet, hogy a kért adatok megadásánál előfordulnak hibák, tévedések. Külön kitért arra a tényre, hogy az egyházi temetések száma csökkenőben van, bár az elhalálozások száma nem kevesebb, mint az előző időszakban. Úgy vélte, hogy a statisztika nem éppen hízogó adataival szembe kell nézni, mégpedig nem lehangoltsággal, beletörődéssel, hanem missziói küldetéssel.

Gáncs Péter püspök a közgyűlés elé terjesztette az egyházkerület 2011. évi munkatervét, mely a március 18–19-én Piliscsabán rendezendő felügyelői konferenciával indul, és a nyugdíjas lelkesek december 2-i találkozójaival zárul. Változás az előző évekhez képest, hogy nem kerületi, hanem országos munkaévközdő lelkes konferencia lesz augusztus 23–25-én Bonyhádon. Az egyik felkért előadó Klaus Douglass lelkész, *Az új reformáció – 96 tétel az egyház jövőjéről* című könyv szerzője.

Új szín, hogy 2011-től az egyházkerület püspöke – az eddigi gyakorlattól eltérően – nem születésnapjuk, hanem ordinációjuk évfordulója alkalmából fogja köszönteni lelkesközlégait. Ehhez csatlakozik az október 14-re tervezett hivatásgondozó nap a jubiláló lelkesek (öt-tíz-tizenöt stb. éve ordináltak) részére.

A munkatervet a közgyűlés egyhangúlag elfogadta. (A dokumentum teljes egészében olvasható az egyházkerület honlapján, a *Déli Harangszón.*)

Szabóné Mátrai Marianna püspökhelyettes beszámolt a kerületi teológus-ösztöndíjakról, és egyben bemutatta *Csizmadia Nóra* és *Lipták Katalin* ösztöndíjast, végül *Káposzta Lajos* ügyvivő lelkész tett jelentést a Gusztáv Adolf Segélyszolgálat munkájáról.

■ WISZKIDENSZKY ANDRÁS

Nyugaton

► Folytatás az 1. oldalról

Ajánlásokat az egyházmegegyezés presbitériumaitól kértek, de az egyházkerület területén élő gyülekezeti tagok közvetlenül is ajánlhattak püspökjelölteket. A jelölés jogával a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület mind a hat egyházmegegyezési presbitériuma él, sőt több gyülekezeti tag is ajánlott jelöltet. A beérkezett ajánlásokról a jelölőbizottság mindazonáltal addig nem ad tájékoztatást, amíg a jelöltek meg nem keresték, és az érintettek nem nyilatkoztak, hogy elfogadják-e az ajánlást.

A jelöltlista véglegesítése a 2011. január 8-ra Révfülöpre összehívott rendkívüli egyházkerületi közgyűlésre vár. A véglegesített menetrend szerint a püspökválasztás első fordulójára 2011. március 17–27. között kerül sor, a megválasztott püspök beiktatásának tervezett időpontja pedig június 25-e.

Az egyházkerületi közgyűlésnek Polgárdi Sándor veszprémi esperes bejelentette, hogy a Pétfürdő–Berhida Evangélikus Missziói Egyházközösség – életképtelenség okán – megszűnt. A gyülekezetet Várpalotához csatolták.

Ezt követően a csikvándi gyülekezet kérelmét tárgyalta a közgyűlés. Az egyházközösség pályázatot nyújtott be templomának renoválása céljából, ám nem járt sikerrel. A remélt összeget a templom földemjének és mennyezetének felújítására fordították volna. Ezt a munkát – az elbuktat pályázat ellenére – saját erőből és egyházmegegyezési támogatással el tudták volna végezni, a felmérés során azonban kiderült, hogy a földemhez csatlakozó tetőszerkezetben további gerendák és szarufák cseréje szükséges. Ez egymillió forintos többletköltséget jelentett volna, amire a csikvándiaknak már nem volt pénzük. Az egyházkerületi közgyűlés úgy döntött, hogy ezt az összeget biztosítja az egyházközösség számára a 2011. évi egyházkerületi külön keret terhére.

FOTÓ: MENYES GYULA

Az egyházkerület tervei szerint jövőre jelentetik meg a kerület történetét bemutató munkát. Ittész János püspök ezzel kapcsolatban elmondta, hogy a költségek az eddigiek alapján kedvezően alakulnak. A két kötetből és egy CD-ből álló kiadvány ára várhatóan kétezer forint körül lesz. A szükséges példányszám előzetes becslése érdekében azt kérte, hogy az egyházkerület lelkeszei december végéig mérjék fel gyülekezeteikben, hogy – ezer forint előleg befizetése mellett – hányan vásárolnák meg ezt a kiadványt.

A kerületi közgyűlés lezárásaként a küldöttek még elfogadták a jövő évi egyházkerületi események, programok időpontjait.

■ KISS MIKLÓS

KÖNYVAJÁNLÓ

Írd meg, amiket láttál

Nagy bátorság és elszántság kell ahhoz, hogy valaki lakótelepi környezetben gyülekezetalapításon fáradozzon. Kitarásra és koncentrációra van szüksége annak, aki erre vállalkozik. Nem hiányozhat az evangéliumi derű és az élet különféle helyzeteihez igazodó egyszerű jókedv sem. Ebben a rendkívüli módon összetett és színes környezetben, amelyet lakótelepként ismerünk – ma Magyarországon több mint kétfélmillió ember él lakótelepi lakásokban –, fantáziadús és gyakorlatias lelkesek munkájának megiscsak lehet szép eredménye.

Az újkori gyakorlati teológiának egyik nagy kérdése az, hogyan lehet közzétenni és sokak számára segítségként leírni egy-egy gyülekezet sikerének történetét. Úgy, hogy ne dicsékvés vagy élménybeszámoló legyen, hanem olyan leírás, amelyből tényleg meríthet az, aki a saját gyülekezeti közösségének sorsán gondolkodik.

A történelmi egyházak gyülekezeteire ma házáinkban inkább a stagnálás vagy épp a fogyatkozás jellemző. Nagy energiával köthetünk az eddigi hagyományokhoz, de hamar rá kell ébredni arra, hogy új közösségek nélkül nincs megújulás és fejlődés a régiókban sem. Ahol csak a meglévő adottságokhoz akarunk igazodni, ott gyakran az elkényelmesedés vagy a fásultság lesz úrrá.

A hét lakótelepi gyülekezetről szóló könyv bátorságot, kedvet és lelkesedést teremthet az olvasóban, már pusztán azzal a ténnyel is, hogy mindegyik megújult életű közösség. A semmiből, a kevesből vagy a már nagyon megfáradt hagyományos képletből nőttek ki. Miért éppen itt? Miért éppen ők? Miért éppen nekik sikerült? Feltehetőek ezek a kérdések, és a könyv őszintén és alázatosan válaszol is rájuk.

Nem lehet receptszerű koncepciót kínálni. Nem szabad csupán a karizmatikus vezetőkben keresni a megoldást. Nem biztos, hogy az volt a legfontosabb e közösségek történetében, hogy támogatásban vagy megértésben részesültek a születésük során. Erre is van példa, de arra is, hogy megnehezítették az indulásukat. Az anyagi, gazdasági háttér is nagyon különböző ezekben a gyülekezetekben. Eltérőek a lehetőségek az épület, a munkatársak vagy a környezet magatartásának tekintetében is.

Az egyház vezetése is különböző módon reagált a közösségek születésekor, a cseperedés idején és az önállóság szakaszában. Volt, ahol már a kezdeti időszakban az „álmódosítás” korszakában is jelen volt és biztatással közeledett a vezetés. De értesülhetünk a kötetből arról is, hogy mást éppen ennek hiánya jelentett nagy akadályt, nehezítést. A hét lakótelepi gyülekezet történetében a közös az, hogy mindegyik esetben holisztikus missziói szemlélettel és a jól működő közösség erősítésével álltak hozzá a gyülekezetépítés feladatához.

Ennek a hét református gyülekezetnek nagyon speciális helyzete azáltal, hogy mindegyik városi, lakótelepi környezetben végzi a szolgálatát. Lehet azt gondolni, hogy ma ez jelen-

ti a könnyebb helyzetet, mivel a lakótelepeken sokan élnek, és van kiket megszólítani. Ha elolvassuk a könyvet, akkor világos lesz számunkra, hogy milyen heterogén összetételű ez a környezet, és ha az egyéni sorsokat és életutakat csak egy kicsit is megnézzük az elmesélt történeteken keresztül, akkor látjuk be igazán, mekkora kihívás ez a küldetés.

Arra különösen nagyszerű példa ez a hét a történet, hogy ma minden gyülekezeti közösség a bizonytalanban, a váratlanban vagy az előzetes elképzelésektől eltérően bontakozik ki, ha valóban vállalja a küzdelmet a növekedésért. Sokféle és változatos erőfeszítés zajlik ma

Írd meg, amiket láttál

Hét lakótelepi gyülekezet

azért, hogy megelevenedjen egy közösség. Ebben a küzdelemben sohasem felesleges megismerni mások munkáját, hogy tanuljunk sikereikből és kudarcaikból, külső és belső harcaikból.

Irigylésre méltó a könyvben a lelkészek és önkéntesek valóban működő és sok embert elérő fáradhatatlan lendülete. De legalább ennyire izgalmas az, hogy a közösségek életében mindig voltak és vannak olyanok, akiknek egy meghatározott pillanatban a többiek számára megtapasztalhatóan, ajándékként kapott „látásuk” van. Talán ez az egyik nagy titka annak, hogyan jöhet létre új gyülekezet napjainkban is.

A 192 oldalas könyv rámutat arra is, hogy jól átgondolt és következetesen végigvitt missziói stratégiára éppúgy szükség van, mint az integratív lelkes munkára. Az egyszemélyes, lelkescentrikus gyülekezetfelfogást gyorsan el lehet felejtetni, ha komolyan vesszük a könyv összefüggéseit. Előttünk lehet azonban az a befogadó és megszólító lelkésztípus, aki minden érdeklődőben nagyon hamar meglátja a gyülekezet új tagját is, de legfőképpen a valamilyen konkrét szolgálatra alkalmas önkéntes segítőtársat.

Fontos gyülekezetépítő olvasmányt tett elénk a Kálvin Kiadó ezzel a könyvvel. Lelkesek és gyülekezeti tagok egyaránt olvashatják, példaként arra, hogy érdemes több odafigyeléssel és nagyobb koncentrációval fáradozni ma is a gyülekezetépítés régi és új, falusi és városi vagy éppen fővárosi környezetben egyaránt.

■ SZABÓ LAJOS

Írd meg, amiket láttál – Hét lakótelepi gyülekezet. Szerk. Czövek Tamás. Kálvin Kiadó, Budapest, 2010. Ára 1200 forint.

Szimon János visszaemlékezései

Különleges könyvet tarthat a kezében a tisztelt Olvasó. Egy nyolcvanéves lelkész – *Szimon János* – emlékeit tárja fel, ám nem az események időrendjét, hanem *találkozások* sorát követve: a szerzőnek azokkal az emberekkel való találkozásait, akik életére, gondolkodására és keresztény hitére hatást gyakoroltak, akik formálták véleményét, és erősítették őt a Krisztushoz tartozás örömeiben.

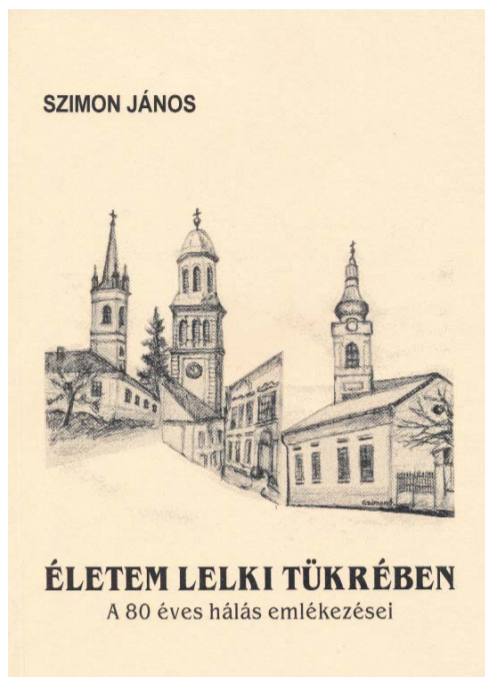
A Csikóstóttőről indult fiatal hállával gondol szülei, rokonságára, testvéreire és nagyszülei, akik a hit keskeny ösvényén elindították; lelkipásztora őszinte megnyilatkozására, amikor a fiatal ember a tudomására hozta, hogy a lelkési pályára készül...

A Fébé Kft. gondozásában készült, mintegy 210 oldalas kötet akaratlanul is bemutatja, mégpedig „alulnézetből” az elmúlt nyolcvan év történelmét, azt, ahogyan a családok, a gyülekezetek tagjai, az őszintén megnyilatkozó, vér szerinti rokonok, egyházközösségi vezetők, lelkészek, püspökök megélték a történelem sodró erejét, viharos változásait: államot, kitelepítést, a gyülekezetek fiatal családjaik városra költözését; azt, ahogyan az államhatárolom a polgáira erőlteti a kötelező világnézetet.

Hamisítatlan, őszinte feltárása ez a visszaemlékezés – konkrét élethelyzetek leírásával – a megküzdött hitnek, az emberség igaz megélésének és a Krisztushoz tartozás tántoríthatatlan hűségének. (Emlékezetes mozzanat, amikor a szórványlelkész az istentiszteleten a hirdetések között meggyőződése szerint látítja a püspöki körlevél kemény politikai mondanivalóját, illetve ahogyan a szórvány-istentiszteletnek helyszínt biztosító evangélikus orvos a lelkileg sérült, korábban politikailag megalázott csendőrt kezeli.)

Mégis, a könyv valójában azt

mondja el az olvasónak, hogy a szerzőt, Szimon János lelkész testvérünket milyen lelki hatások érték emberekkel való találkozásai vagy éppen közös szolgálatuk során. Szól egy-egy igéről, egy-egy már-már elfelejtett történetről. *Kapi Béla* püspök visszaemlékezéseiben így említi az ilyen típusú találkozásokat: „akik útjaimat keresztettkék”. Nos, Szimon János is azokról ír, akikkel jó volt az életúton együtt bandukolni, akik segítettek,

erősítették őt gyülekezeti munkájában Balatonszárszón és szórványai-ban, Ecsenyben, aztán Sopronban.

Igazi lutheri teológiai alapállás jellemzi a sok arc felfedését: csak az igazat és a szepert rajzolja elénk, hogy a megidézett személyek hassanak ránk, késői olvasókra is. Bölcs ez a megközelítés, a rajzolt kép nem lesz hamis vagy torz, mert a szerző saját korukban – amely többségében a totalitárius diktatúra éveire esik – helyezi el az útítársakat. Olyan testvéreknek állít emléket Szimon János, akikről könnyen megfélekedtünk volna. Igazi biztatás a könyv – szereplőin keresztül a mában, az élet sűrűjében való Krisztus-követésre és az ő szolgálatára!

■ D. SZEBIK IMRE

Évforduló és emlékező séta

(*Sólyom Károly, 1920–2000*)

► **Belém karolt, és sétára invitált a paksi parókián. Egyszer még a régiben. Egyszer már az újban. Mert számára nagyon fontos volt bevezetni a következő nemzedéket a lelkési mindennapokba és átadni számukra az örökséget. Megmutatni az elévített munka eredményét, hogy a fiataloknak hivatásban, családban és egyházban egyaránt legyen kedvük folytatni azt, amit ő annyira szeretett végezni. Talán ez volt az a mozzanat, amikor a történelem életre kelt, és jó ízü emlékként megmaradt mindazokban, akik hasonlót éltek át** *Sólyom Károly* paksi lelkész, a Tolna-Baranyai Egyházmegye esperese, a Déli Egyházkerület püspökhelyettese közelében.

Élesen előttem van ma is az a pillanat, amikor az „esperes úr”, „Karcsi bácsi” megállított a paksi lelkési hivatal egyik szekrénye előtt, megszokott mozdulattal kinyitotta az ajtót, és ennyit mondott: „Hát nézd meg, itt van a munkám.” Aztán röggvest javította is: „A munkánk.” Mert segítők nélkül nem lehet semmire sem menni egy gyülekezetben.

A kép magáért beszélt. Hihetetlen szép rendben sorakoztak a könyvek, naplók, irattartók, hitoktatási segédanyagok. Számára természetes volt, hogy a lelkési munka elengedhetetlen tartozéka a rend. Ne levélhalmazok és papírfecnik vegyék körül a lelkész munkáját, hanem elrendezett és pontosan – talán nagyon is a helyén van a szó vele kapcsolatban –, „precízen” megvalósított naprakészség az, amire a szolgálatvégzéshez nagy szüksége van a lelképásztornak.

Álltunk a szekrény előtt. Volt ebben az egymás mellett állásban természetes pedagógia is, de teológia is bőven. Ő nem szeretett harcolni, nagyokat ütközni annak érdekében, hogy megtanítsa a fiatal nemzedéket arra, amit fontosnak tartott, sokkal inkább finom szóval, kedves mosollyal és közvetlenséggel bemutatott példával nevelt. Vallotta is, hogy azoktól a tanáraitól kapta a legtöbbet, akik példát mutattak. Életének és egyházi szolgálatának már nagyon korai szakaszában közel került a tanári életpálya gondolatához, és teológuséiban azt forgatta a szívében és fejében, hogy szívesen lenne hit-tanár vagy egyetemi lelkész. De az életóra visszatekintve ma már elmondhatjuk, hogy ízig-vegyig gyülekezeti lelkész volt, és esperesként is nagy felkészüléssel szolgált. Amikor a püspökhelyettesi megbízatását kapta, akkor is a gyülekezetek, az egyház közösségéért aggódó, féltő szeretet motiválta legfőképpen. Hogy legyen mit átadni az utódoknak.

Nem véletlen, hogy amikor a budapesti gyülekezetekbe – vagy bárholva az országba – elszármazott paksi evangélikusokkal szóba került a ne-

ve, mindenki a régi szép, ízes dunántúli hangsúllyal „nagyiszteletű úrként” és „esperes úrként” emlegette. Természetesen, minden erőltetés vagy kényszeredtség nélkül. Ahhoz a nemzedékhez tartozott, amelyik még nagyon erősen magába szívta a klasszikus lelkészképzés polihisztor-ságra irányuló nevelését. E nemzedék tagjai megjelenésükkel, szóhasználatukkal, viselkedésükkel és odaadásukkal pillanatok alatt kiérdemelték

a tiszteletet, az elfogadást és a megbecsülést a gyülekezet tagjaitól.

Mindez nagyon természetesen történt. Meg lehetett megtanulni tőlük, hogy sohasem attól lesz valaki hiteles, ha önmaga küzd ezért, hanem ha ez valóban az általa teremtett atmoszféra természetes része. „Csak úgy magától.”

Nem maradtunk persze a szekrényajtók előtt a paksi parókián, hanem továbbmentünk a templomba, a parókia kertjébe, ahol ugyanúgy meg lehetett tapasztalni a rendezettséget. Szerényen jegyezte meg: „Amit még elvégezhetek, azt szeretném elvégezni. Amit még renoválhatok, felépíthetek, azt szeretném megvalósítani. Így az utódomnak több ideje marad a hívekre, fiatalokra és idősekre.”

Most, 2010 novemberében a levelek összerendezetten, szép sorban összerakott igehirdetés-vázlatok társaságában vannak előttem. Külön a kazuális szolgálatokra készített jegyzetek, és külön a vasárnapi istentiszteletre. Gondos és praktikus, írógéppel elkészített szövegek, amelyekbe később itt is, ott is belekerültek a frissítések és pontosítások. Elárulják ezek a sárguló papírok, hogy Sólyom Károly nem az utolsó percekben készült a prédikációira. Betartotta az előírt módszert, és az idejében elkészített bő vázlat alakult az adott vasárnapig a szószéki igehirdetés útmutatójává, bejelöléssel, beírt szavakkal és – az előadásmódra is gondolva – színes tollal aláhúzott hangsúly- és kiemelési jelzettekkel.

Több előadás, cikk és tanulmány kézírata is a kezembe kerül, és megint a sokoldalúság mutatkozik meg bennük. Ha egy lelkésztárs véleményt kért a konfirmációi kátéjához, ő válaszolt neki. Ha az egyházi rendtartás megújításához gyűjtöttek anyagot, ő nem fukarkodott tapasztalatainak

közkinccsé tételével. Ha rádiós igehirdetésre kérték fel, nagyon alaposan megküzdött az alapigével, mindig szorgalmasan dolgozott.

De két kedves terület, a mindig elvárható kötelesegteljesítésen túl is, különleges bánásmódban részesült nála: az egyháztörténet és a katechétika/hitoktatás.

Mindkét területen sokat tett azért, hogy ne csupán leírás legyen az, amit alkotott, hanem vizuális élmény és – mai szóhasználattal élve – interaktív esemény. Már a teológusévek alatt is így dolgozott. A *Sólyom Jenő* professzor által írt egyháztörténeti hittankönyvben is ott szerepel a neve, mint aki már hallgatóként illusztrációkat, térképeket rajzolt.

Tábla nélkül nincs nála hittanóra! Nem elég csak oktatni, beszélni, hanem láttatni is kell a tananyagot. Kezdő éveiben sokszor megfordult a fejében az is, hogy futná az erejéből egy teológiai doktori disszertációra. Ennek a témájáról is az egyháztörténeti-térkép-készítést választotta volna, amelynek segítségével könnyebb és maradandóbb a tanítás.

Nem szerette a konfliktusokat. Nagyon sokat igyekezett beszélgetni és tenni azért, hogy a dolgok lehetőleg békésen rendeződjenek. Esperesként nagyon épített arra, hogy párbeszédben legyen a rábizott lelkészekkel és gyülekezeti tisztviselőkkel. Kíváncsi volt egy-egy feladat megoldásakor arra, hogy az adott területen vagy kérdésben jártasabb kolléga mit is gondol erről, mit lát fontosnak.

A róla alkotott emlékező képünknek van még egy nagyon fontos része. Egy pillanatfelvétel: nagyapáként, nyugdíjasként nem kis büszkeséggel állt meg a zuglói templom kapujában egyszer-kétszer: „Az unokáim konfirmációja csupa boldogság, kitűnően érettségizett az unokám, a gyermekeim szeretik az egyházat, és aktívak a gyülekezeti szolgálatban, hűségesek a hitükben, és ez nagy öröm nekem.” Feleségével, *Etelka* névvel együtt nagyon boldogok és hálásak voltak a család következő nemzedékéért. A jelenlétükön, a törődésükön túl azért különösen is, hogy érezték, nem volt hiábavaló a lelkési szolgálat a „nagyiszteletű úr” és a „nagyiszteletű asszony” közös munkavégzéseként, mert áldás vált érezhetővé, tapinthatóvá a gyermekek, unokák és ma már a dédunokák életében.

2010. november 21-én, örök élet vasárnapján hálás szívvel emlékezhetünk életére és szolgálatára a paksi templom vasárnap délelőtti istentiszteletén családtagok, a gyülekezet tagjai és mindazok, akik felidéztek alakját születésének kilencvenedik és halálának tizedik évfordulóján. A sétát – ma már lelkészségben és esperességekben is – utódja, *Szabó Vilmos Béla* vezeti, hogy meggyőződjünk arról, szeretettel és tisztelettel érdemes visszatekinteni az évfordulón az előttünk szolgálókra.

■ SZABÓ LAJOS

Istentiszteleti rend • 2010. november 21.

Szentháromság ünnepe után utolsó (örök élet) vasárnap. Liturgikus szín: zöld. Lekció: Mt 24,37–51; Ézs 65,17–25. Alapige: Jel 21,6–7(8). Énekek: 493., 454.

I., **Bécsi kapu tér** de. 9. (úrv.) Bence Imre; de. 10. (német) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Balicza Iván; du. 6. Balicza Iván; II., **Hűvösvölgyi út 193., Fébé** de. 10. (úrv.) Madocsi Miklós; II., **Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztójánovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy-Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. (összegyülekezés napja) Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Bálintné Varsányi Vilma; **Újpest, IV., Lebstücker M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; V., **Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Smidélusz Gábor; de. 11. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovsky Éva; du. 6. (úrv., ifjúsági) Kopf András; VII., **Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) Aradi György; VIII., **Üllői út 24.** de. fél 11. (úrv.) Szabó Bertalan; VIII., **Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák, úrv.) Gulácsiné Fabulya Hilda; VIII., **Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Szabó Bertalan; IX., **Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Joób Máté; de. 11. (úrv.) dr. Reuss András; du. 6. dr. Blázy Árpádné; XI., **Németvölgyi út 138.** de. 9. (családbarát istentisztelet) dr. Blázy Árpádné; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Balicza Iván; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; XIII., **Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; XIV. **Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** de. 10. (úrv.) Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Vető István; **Rákoshely, XVII., Tessedik tér** de. 9. Kósa László; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Nagyné Szeker Éva; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Kopf András; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Kopf András; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. dr. Korányi András; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. dr. Korányi András; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; XIX., **Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Györi János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátás; **Budafoék, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Solymár Gábor; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. (úrv.) dr. Lacknerné Puskás Sára; **Soroksár, Otthon Közösségi Ház, Sztítás u. 112.** du. 4. Györi János Sámuelné; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Ittész István.

Összeállította: BODA ZSUZSA

Keresztény karácsonyi könyvvásár

A Keresztény Ismeretterjesztő Alapítvány többéves hagyományához híven idén is szeretettel vár minden kedves érdeklődőt a keresztény karácsonyi könyvvásáron, ahol több mint negyven kiadó kínálatából válogathatnak.

Helyszín: Lónyay Utcai Református Gimnázium (1092 Budapest, Kinizsi u. 1–7.)

Időpont: december 3., péntek, 14.00–20.00 és december 4., szombat, 9.00–16.00

A Luther Kiadó adventi lelkülettel, új karácsonyi könyvekkel és kedvezményekkel várja kedves vásárlóit.

Lehetővé kívánjuk tenni gyülekezeteknek, bizományos partnereinknek, hogy nagyobb példányszámú rendelésüket a helyszínen átvehessék. Ez esetben kérjük, hogy megrendelésüket december 1-jéig küldjék el a kiado@lutheran.hu címre.

PÁROS INTERJÚ EGY KÖRNYEZETVÉDŐ PROTESTÁNS LEKÉSZ HÁZASPÁRRAL

Európai tanácskozás Vesztfáliában

► A Vesztfáliai Protestáns Egyház október 26. és 29. között rendezte harmadik szimpóziumát Schwertében. Az *Isten teremtését megóvni – A klíma- és környezetvédelem iránti elkötelezettség kihívásai és lehetőségei az európai egyházak számára* című rendezvényen a Magyarországi Evangélikus Egyházat **Béres Tamás** egyetemi docens és **Kodácsy-Simon Eszter** lelkész, az Ararát munkacsoport vezetője képviselte. Őt kérdeztem a részletekről.

– Mely egyházak vettek részt a tanácskozáson, és milyen fő témákat érintettek?

– A vendéglátó vesztfáliai protestánsok mellett Olaszországból a valdens egyház képviseltette magát, Lengyelországból pedig ökumenikus küldöttség érkezett, katolikus, ortodox, református és evangélikus delegáltakal. A magyar küldöttség két református és két evangélikus tagból állt. Érdekes előadásokat hallhattunk például a klímaigazságosság és a globalizáció összefüggéseiről németországi szempontból. Nagy hangsúlyt kapott a tapasztalatcsere: beszámolók hangzottak el az egyes egyházak ökológiai kezdeményezéseiről és teremtésvédelmi

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Jerabek-Cserpes Csilla

rendezvényeiről, valamint a helyi adottságokról.

– Mondana néhány példát? Mít lenne érdemes itthon is továbbgondolni?

– A vesztfáliai egyház példát mutatott az élhető jövőkép kialakítását és megvalósítását célzó egyházi összefogásra. Amellett, hogy számos fórumon hangsúlyozzák a teremtés megóvását, egyre több területen igyekeznek konkrét lépéseket is tenni. Tanulmányos volt látni, hogy egyre több egyházi épület áramellátását napelemekkel biztosítják, de például az is elgondolkodtató, hogy már több mint húsz éve próbálnak minden lehetséges helyen újrapapírt használni.

Az olasz beszámolókból kiderült, hogy már 1980 óta foglalkoznak ökológiai növénytermesztéssel egyházi diakóniai intézményekben, most pedig erre próbálnak ökögyülekezeti rendszert építeni. Izgalmas volt hallani, hogy mekkora hangsúlyt fektetnek például az ökoszemléletű – akár gyülekezeten belüli, akár szélesebb körű – vendéglátás kialakítására. A

lengyel tapasztalatok azt mutatták meg, hogy az ökoteológiai gondolkodás hogyan jelenik meg a hívők hétköznapijában. Így például a kommunista rendszer negyvenévi tiltása után újra helyet kaphat a liturgiában is, és a hétköznapi életben is az élőlények, a termés, a föld megáldása és az ezekért való hálaadás.

– Mire számoltak be a magyar delegáltak? Az általuk mondottakból mi lehetett a leginkább tanulságos a többiek számára?

– Ahogyan az említett három ország képviselőinek helyzete nagyban különbözött egymástól, úgy a mi jelenlétünk és beszámolóink is újabb színtörténetet jelentett a találkozón. A visszajelzések szerint hatalmas motivációt jelentett számukra azt látni, hogy egy munkacsoport kizárólag önkéntes alapon mennyi ötletet tud megvalósítani. Sokaknak tetszett és új gondolatokat adott a beszámolóink, amelyben szó volt a teremtésünnepi istentiszteletekről, a tavaly megjelent, *A hét nap csodája* című munkafüzetről, az ökoteológiai előadásokról, a teológiai szemináriumokról, az *Evangélikus Élet Üzenet az Araratról* rovatáról és az ifjúsági munkában – Szérlőzsa találkozó, természetismereti táborok – végzett tevékenységünkről. Ugyancsak pozitív visszhangja volt ökumenikus elkötelezettségünknek is.

■ – JCSCs –

Szegénység, jólét és ökológia

Nemzetközi tanácskozás Budapesten

► Az Európai Egyházak Konferenciája (EEK) Egyház és Társadalom Bizottsága, valamint az Egyházak Világtanácsa (EVT) a magyarországi tagegyházakkal együttműködve november 8–12. között konferenciát szervezett Budapesten *Szegénység, jólét és ökológia Európában* címmel. Mivel az európai kormányzatok és társadalmak legnagyobb kihívásai között szerepel a szegénység állandósult jelenléte, a növekvő szakadék a szegények és gazdagok között, a folyamatos környezetkárosítás és az erősödő klímaváltozás, a konzultáció lehetőséget kínált arra, hogy a résztvevők tisztázzák az e problémák közötti kapcsolatot és kölcsönhatást, valamint megvitassák a hatékony válaszadás módjait. A konferenciáról az EEK globalizációval foglalkozó munkacsoportjának tagjával, **Kodácsy Tamással**, a **Károli Gáspár Református Egyetem** lelkészével beszélgettem.

– Hány résztvevő volt jelen, és hány országot képviseltek, illetve hányan vettek részt a szervezésben, a lebonyolításban?

– Harminckét ország több mint nyolcvan delegáltjának részvételével zajlott a tanácskozás, a résztvevők fele harmadik világbeli országból érkezett. A tartalomért felelős fő szervező az Európai Egyházak Konferenciájának hétagú, globalizációval foglalkozó munkacsoportja volt.

A hazai ökumenikus vendéglátó bizottságot **Bóna Zoltán**, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának főtitkára, **Gömböcz Elvira**, az Evangélikus Hittudományi Egyetem tanársegédje, **Ódor Balázs**, a Pápai Református Teológiai Akadémia adjunktusa, **Cselovszky Tarr Klára**, a Magyarországi Evangélikus Egyház Ökumenikus és Külügyi Osztályának vezetője, **Visontai Dóra** és jómagam alkottuk, munkánkat több önkéntes segítette.

– Milyen apropóból hirdették meg a tanácskozást?

– Egy sorozatról van szó, amelyet 2006-ban – Porto Alegreben – indítottak útnak. Ennek során minden kontinens rendez egy konferenciát az adott földrészre fókuszálva. Az első

állomás Afrika volt (2007), ezt követte Dél-Amerika és a Karib-térség (2008), majd Ázsia (2009). Jövőre Észak-Amerika kerül sorra. A 2010-es európai konferenciának Budapest adott otthont.

A világméretű rendezvény előtt két nappal az Európai Egyházak Konferenciája és az Egyházak Latin-amerikai Tanácsa közös dokumentumot rögzített a globalizációról, annak következményeiről és kihívásairól. A nyilatkozat megnevezi azokat a pontokat, amelyekben megegyezik, és amelyekben eltér egymástól a két földrész egyházainak álláspontja, és kijelöli az együttműködés lehetőségeit, illetve a további munka irányait is. Ez egy hosszú folyamat eredménye volt, amelynek gyümölcset a többi földrész egyházainak képviselői a konferencián ismerhették meg.

– Melyek voltak a rendezvényen előkerült főbb témák?

– Az előadások olyan kérdésekről szóltak, mint a gazdagság és szegénység európai viszonylatban, az elszegényedés ökológiai vonatkozásai, az alacsony szénfelhasználású és az elégségesen alapuló gazdasági rendszerek megvalósíthatósága, a

globalizáció kihívásai és veszélyei, az igazságos társadalom és gazdaság, illetve a politikai erők és az egyházak lehetséges szerepe ezen kérdések feldolgozásában és megoldásában.

– Előkerültek-e konkrét, aktuális problémák, mint például a közelmúltbeli magyarországi vörösiszap-katasztrófa?

– Igen, nagyon sok ilyenről volt szó. A magyarországi helyzettel kapcsolatban a romakérdés került előtérbe, de a hajléktalankérdésről, a teremtésvédelemről és a vörösiszap-katasztrófáról is szó esett.

– Az elhangzottak alapján hogyan látja, a kormányzatok mennyire tartják fontosnak, veszik komolyan az egyházakkal való együttműködést ezekben a témákban?

– A rendezvény egyik célja az volt, hogy felhívja a politika figyelmét ezekre a problémákra, a társadalmi, kulturális és gazdasági következményeikre. A konferencián megjelent politikuskok nyilatkozatai alapján a magyar kormány ezekkel együtt a soros európai elnökség partnernek tekinti az egyházakat ebben a kérdésben.

– Milyen eszközökkel járulhatnak hozzá az egyházak a fent említett problémák csökkentéséhez? Született-e valamilyen záródokumentum, ajánlás a tagegyházak számára?

– Igen. Ebben az „éghajlati igazságosságra” – *climate justice* – hívják fel a figyelmet, amely az ökológiai krízis leküzdését, közös erőforrásaink igazságos elosztását és ezzel együtt a szegénység és a jólét közötti szakadék szűkítését húzza alá.

■ – JCSCs –

A témában további információk olvashatók angol nyelven a www.ccc-europe.org internetes oldalon.

Erdélyben is igénylik a missziói központ anyagait

Erdélyben járt szolgálati körúton november 2–7. között **Szeverényi János** országos missziói lelkész. Kolozsvárott és Zajzonban a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház két egyházmegyéje lelkészeinek tartott előadást a misszióiról. A gyülekezetvezetők országos találkozóján a presbiteri szolgálatról szolt Sepsiszentgyörgyön, és ígét hirdetett a szentgyörgyi gyülekezetben.

A találkozónak több gyakorlati következménye is lesz. A gyülekezetek igénylik a rádiómissziói hanganyagait és más kiadványait, **Adorjáni Dezső Zoltán**, a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház püspöke pedig felkérte Szeverényi Jánost, hogy rendszeresen tartson evangélicációs szolgálatokat az egyházkerület gyülekezeteiben.

■ HANKÓ SZILAMÉR felvétele

Szeverényi János országos missziói lelkész szolgálatait a következő hetekben:

- November 19–21.: Evangélicáció az ukrainai Dercenben
- November 24.: Előadás a révkomáromi Selye János Egyetem Református Teológiai Karán
- November 25.: Előadás Érden a „Van kiút!” konferencián
- November 26–28.: Evangélicáció Lajoskomáromban
- November 29. – december 1.: Evangélicáció Takácsiban és Szerecsenyben
- December 4.: Előadás csendesnapon Pencen
- December 5.: Igehirdetések Kiskunhalason és Tázlaron
- December 10–12.: Evangélicáció a szlovákiai Tornalján
- December 16.: Adventi igehirdetés Lovászpontonán

HIRDETÉS

Archív hanganyagok az Evangélikus Missziói Központ honlapján

A zsidóság és keresztyénség kapcsolata a bibliai kortól napjainkig – dr. **Muntag Andor** előadása a Budapest-Kelenföldi Evangélikus Egyházközség *Asztali beszélgetések* sorozatának 1998. november 10-i alkalmán. Link: <http://misszio.lutheran.hu/2007/?oldal=archivhangtar>. A hangfelvétel digitálisításával és meghallgathatóvá tételével emlékezünk a tíz éve elhunyt Muntag Andorra, az Őszövetség professzorára, a szeretett Bandi bácsira.

HIRDETÉS

A Páratlantklub következő alkalmán, november 24-én, szerdán 18 órai kezdettel a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának földszinti termében (1085 Budapest, Üllői út 24.) dr. **Varga Gyöngyi**, az Evangélikus Hittudományi Egyetem docense tart előadást *Férfi és női szerepek, családmódel az Őszövetségben* címmel. Minden érdeklődőt szeretettel várnak a Páratlantklub szervezői.

HIRDETÉS

A mosonmagyaróvári evangélikusok Harangszó Alapítványa köszönettel fogadta a 2009. évi személyi jövedelemadó egy százaléka felajánlásából származó 151 386 forintot. Ezt az összeget a mosonmagyaróvári evangélikus gyülekezet hitéletének fellendítésére, illetve az ahhoz kapcsolódó beruházásokra fordította.

HIRDETÉS

10. Ikon filmnapok

Békásmegyeri evangélikus templom (1038 Budapest, Mező utca 12.), november 19–21.

November 19-én, pénteken 18 órától: Szamuráj (40') – **Fülöp Viktor** visszatérése a Győri Balett színpadára. Rendező: **Árvai Jolán**, az Ikon filmnapok ötletgazdája. • **AIR (15')** – Tánccfilm. Rendező: **B. Marton Frigyes – Jászi Dezső**. • **Áttűnések (részlet) (15')** – **Markó Iván** próbál. Rendező: **Székely Orsolya**. • **Eckhart mester prédikációi (15')** – Tánccfilm. Rendező: **Székely Orsolya**. • **Részlet Markó Iván készülő önéletrajzi könyvéből a szerző interpretálásában.**

November 20-án, szombaton 15 órától: Hogy szaladnak a fák (75') – Rendező: **Zolnay Pál**. • **Kossuth Lajos (13')** – Rendező: **Péter Klára**. • **Avatar utca (15')** – Rendező: **Dégi János – Sass Péter**. • **Árpi bácsi fiókái (26')**, **Függőleges birodalom (26')** és **Liliputi Mimikri (26')** – Filmek a Termesztetfilm.hu Tudományos Filmműhely régi és új alkotásaiból. • **Választás 1994 (15')** és **Szigetfesztivál (15')** – Filmrészletek a házigazda, **Donáth László** elmúlt éveiből. Készítette az Óbuda TV. • **A nyírbátori biogázgyár (15')**. • **A gazdasági válságról (részlet) (20')** – Vendég: **dr. Petis Mihály**. • **Beszélgetés dr. Dinya Lászlóval és Bauer Tamással.**

November 21-én, vasárnap 14 órától: Versműsorok a Magyar Televízióban (30') – Rendező: **Zolnay Pál**. • **Fotográfia (70')** – Rendező: **Zolnay Pál**. • **Beszélgetés Sebő Ferencsel, Halmos Bélával és Fazekas Eszter filmtörténéssel.**

A részvétel ingyenes, adományokat jó szíjjel fogadunk. Támogató: Nemzeti Kulturális Alap.

HÍREK, HIRDETÉSEK

A Keresztény Értelmisségi Fórum legközelebbi alkalmán, a budahegyvidéki evangélikus templomban (Budapest XII., Kék Golyó u. 17.) november 22-én, hétfőn 18.30-kor *dr. Hidasi Judit* dékán *Ez a Japán nem az a Japán* címmel tart előadást és fórumbeszélgetést.

Szeretettel várunk mindenkit *Börönte Márta* evangélikus lelkész *Csilaggyertyafény – Szívet nyitogató írások* című könyvének bemutatójára és *Kaján Józsefné, Marikának*, a Sashalmi Karitás vezetőjének gyertyagyűjtés-kiállítására november 28-án, advent első vasárnapján 16 órára a Meszlényi Zoltán Katolikus Közösségi Házba (1163 Budapest, Sasvár u. 23.). A kiállítást megnyitja: *Szöke Györgyi*. A könyvet bemutatja: *dr. Bácskai Károly* teológiai tanár. Házigazda: *Nagy Zoltán* plébános.

Életszeretetre nevelés címmel november 25-én este 18 órakor a pasareti református gyülekezet templomában (Budapest II., Torockó tér 1.) az esti istentisztelet keretében pedagógusok, szülők és érdeklődők számára tart előadást *dr. Pálhegyi Ferenc* nyugalmazott főiskolai tanár.

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÓRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

Referencia: www.harangontes.hu.

Levél cím: 2162 Órbottyán, Rákóczi u. 121.
Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS
A Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztjével történt kitüntetésem alkalmából küldött köszöntéseket és áldáskívánásokat hálással megköszönöm.
Ittész János püspök

HALÁLOZÁS

„Új értelmet ajándékozok nekem, amellyel nem büszkélkedem. Tanácsolj, hogy betöltsem, amire elhívtál engem.” (P. Gerhardt)
Mély fájdalommal tudatjuk, hogy *Takács Ferenc*, iskolánk nyugalmazott igazgatója november 9-én életét csendesen visszaadta Teremtőjének. Gyászolják a Nyíregyházi Evangélikus Általános Iskola és Óvoda pedagógusai, dolgozói, tanulóit és szülőit.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Állhatatossággal fussuk meg az előttünk levő pályát. Nézzünk fel Jézusra, a hit szerzőjére és beteljesítőjére. Zsid12,1–2 (Zsolt 25,15; Mt 25,1–13; Jel 21,1–7; Zsolt 90) „Kitartás, már nincs sok hátra!” – annak idején az edzéseken, amikor izzadtan, kimerülten és fáradtan róttuk a köröket a pályán, ezzel a mondattal biztattuk egymást. Most úgy látom, hogy könnyebb volt akkor futni, mint ma az élet megpróbáltatásai között állhatatosnak, kitartónak, macaknak lenni. Hányszor hallom elkeseredett emberektől, akiknek nincs munkahelyük, hatalmasra duzzadt az adósságuk, és még számtalan terhük van: „Nem tudom, meddig bírom, mikor adom fel.” *A Zsidókhöz írt levél* szerzője arra bátorít, hogy van kire néznünk: Jézus nem adta fel. Merítsünk erőt az ő keresztjéből, nézzünk rá! Valóságos segítség ez mai helyzetünkben? A felnézés, Jézusra tekintés új perspektívát ad. A reménységét.

Hétfő

Krisztus így imádkozott: „Nem azt kérem, hogy vedd ki őket a világból, hanem hogy őrizd meg őket a gonosztól.” Jn17,15 (Jób 10,12; 5Móz 34,1–7/8; Ézs 1,1–9) Egy tábor, egy csendeshétfő, egy konferencia után a legnehezebb mindig a hazatérés. Visszamenni oda, ahonnan kiszakadtunk. Péter sem akart lejönni a megdicsőülés hegyéről, mert jó volt ott lenni. Sokszor én is arról ábrándozom, hogy bárcsak létrehoznánk egy olyan kis falut, világtól elzárt helyet, ahol a béke, a szeretet uralkodik, ahol már itt a földön teljes mértékben megvalósul Isten országa. Jézus nem engedett Péter kérsének, lementek a völgybe, mert ott várt rájuk a szenvedő apa és fia. Jézus nem azt akarja, hogy elkülönülten éljünk, hanem hogy szolgáljunk azzal a szeretettel, ahogyan ő tette. A világ nem az ellenségünk. Jézus imája a gonosz ellen szól értünk.

Kedd

Boldog ember az, aki az Urat féli, sok örömet talál parancsolataiban. Zsolt 112,1b (Jn 15,12; 1Pt 1,13–21; Ézs 1,10–20) Mi öröm lehet egy parancsban? Talán az, hogy felfedezem: a parancs nem ellenem, hanem értem van, hogy boldog legyek ebben az életben. Aki már észrevette, hogy a parancs be nem tartása milyen károkat okoz az életében, mennyi szenvedést, szomorúságot és fájdalmat okoz vele másoknak és magának is, annak már csak egy lépés, hogy rájöjjön arra, Isten nem az ellensége, hanem bizony jót akar neki, amikor parancsaival tanácsol.

Szerda

Miért nézed a szálkát atyádfia szemében, a saját szemedben pedig nem veszed észre a gerendát? Lk 6,41 (JSir 3,39; 1Kor 3,9–15; Ézs 1,21–31) Mindegyikünk tudja, hogy kívülről könnyebb megítélni a dolgokat. Tudom, hogy mindig az bánt a legjobban a másokban, ami bennem is megvan, még hozzá sokszorosan. Az a hiba, rossz tulajdonság tűnik fel leggyorsabban, amelyet magamban nem veszek észre, és egyszer csak meglátom a másokban. Vég nélkül tudjuk sorolni a másikkal való vitánkban, hogy ő mit rontott el, mivel tett tönkre bennünket, ahelyett, hogy megállnánk, és magunkba néznénk, hogy észrevegyük saját hibáinkat.

Csütörtök

A szeretetben nincs félelem, sőt a teljes szeretet kiűzi a félelmet. 1Jn 4,18 (Zsolt 56,12; Kol 4,2–6; Ézs 2,1–5) Néha az a gondolatom támad, hogy János nem is félelmet akart mondani, hanem féltékenységet. De nem azt írt. Tágabban fogalmazott. Ha szeretsz, akkor nem félsz, hogy a szeretett lény becsap, kihasznál, pácban hagy. Ha szeretsz, nem azon jár az agyad, hogy jaj, mikor lesz ennek a boldogságnak vége. Csak szeretsz. De képesek vagyunk mi ilyen szeretetre? Pedig a szorongás, aggodás, indokolatlan félelem véget vet a szeretetnek. Jó, hogy János nem erről ír. Jó, hogy János a szeretet hatalmában bízik. A feltétel nélküli Szeretet hatalmában.

Péntek

A béke és a bizalom erőt adna nektek! Ézs 30,15 (Gal 5,5; Mt 27,50–54; Ézs 2,6–22) Ennek az igének a folytatása így hangzik: „De ti nem akarjátok...” Isten nagyon szomoró, amikor látja, hogy népe a veszébe rohan. Isten óvni akarja népét a háborútól, a hadakozástól, mert az megtizedeli, legyengíti őket. Mégsem hallgatnak rá. Nemcsak az akkori népnek adott volna erőt a bizalom és a béke, hanem a mienknek is. Az ellenségeskedés, a gyűlölködés, az okatlan versengés és egymás fölé kerekedés legyengít, beteggé tesz. Mennyivel előrébb tartanánk, ha békeességben és egymásban bízva támaszkodnánk egymás tudására, és keresnénk meg az utat, amelyen járhatunk.

Szombat

Boldog, akinek hűtlensége megbocsátott, vétke eltöröltetett. Zsolt 32,1b (Mk 1,15; Jel 21,10–14.21–27; Ézs 3,1–15) Átélted már azt, amit a tékozló fiú, hogy méz hazafelé, és apád fut eléd, pedig elverted minden örökséged? Átélted már, hogy a kedves hazavárt, eléd tette a meleg ételt, pedig te hűtlen voltál hozzá, és nem érdemelted meg a szeretetét? Átélted már, hogy sok év elmaradás, hátat fordítás után a gyülekezetben nyitott ajtóval és krisztusi szeretettel fogadtak? Átélted már, hogy zokogva vettél úrvacsorát, és amikor felkeltél onnan, azzal a békeességgel mentél el, hogy Isten megbocsátott neked? Akkor tudod, miről szól a zsoltáros.

■ HEINEMANN ILDIKÓ

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból november 21-étől november 28-áig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p>21.25 / m2 <i>A Kilimandzsáró hava</i> (amerikai kalandfilm, 1952) (117) Ernest Hemingway klasszikusnak számító történetében egy híres író, vadász sebesülten fekszik Afrikában, s míg a betegszállító repülőgépre vár, emlékezetében leperengnek életének legfontosabb eseményei. A halál közelségében megérti a leopárd rejtélyét, miért fekszik megfagyva több ezer méter magasban, a Kilimandzsáró tetején.</p>	<p>13.30 / Kossuth rádió <i>Erős vár a mi Istenünk!</i> Az evangélikus egyház félórása</p> <p>14.35 / m1 <i>Átjáró.</i> Emberek és történetek a Kárpát-medencéből</p> <p>18.00 / Bartók rádió <i>Tihanyi Zsuzsanna, az MR 2009. évi országos Haydn–Mendelssohn zongoraversenyének II. helyezette játszik</i></p> <p>19.00 / m2 <i>Életcélok – hitvallások</i></p> <p>20.04 / Kossuth rádió <i>Rádiószínház</i> Két gramm szenvedés</p> <p>20.40 / Duna Tv <i>Bűn és büntetlenség</i> (magyar dokumentumfilm, 2010)</p> <p>22.50 / Duna Tv <i>Naphosszat</i> (magyar dokumentumfilm, 2009)</p>	<p>13.27 / Bartók rádió <i>Az Ewald rézfúvós kvintett játszik</i></p> <p>14.05 / Kossuth rádió <i>Arcvonások.</i> Dr. Ablonczy László gyermekkardiológus</p> <p>15.10 / Duna Tv <i>Kézművek</i> (magyar ismeretterjesztő film) A kádár</p> <p>15.25 / Duna Tv <i>Mesterművek a századforduló építészetiéből</i> (magyar ismeretterjesztő filmsorozat) Zsinagógák</p> <p>19.40 / Kossuth rádió <i>Ír dallamok – hegedűn</i> Előadja: Malachy Bourke</p> <p>21.15 / Bartók rádió <i>Hang-fogó.</i> Benne: Bach: E-dúr partita BWV. 1006/a.</p> <p>21.35 / m1 <i>Házasságból elégséges</i> (magyar film, 1960) (88')</p>	<p>11.15 / Kossuth rádió <i>A Hely</i> (riportműsor)</p> <p>13.30 / Kossuth rádió <i>„Te benned bíztunk eleitől fogva...”</i> A református egyház félórása</p> <p>14.00 / Bartók rádió <i>A hét zeneszerzője: Robert Schumann</i> Drezda</p> <p>15.40 / m1 <i>Jelenetek a szobrok életéből</i></p> <p>21.10 / Bartók rádió <i>Semmiért Egészen</i> Legkedvesebb verseiből Töröcsik Mari válogat</p> <p>21.25 / m2 <i>Májusi zápor</i> (magyar tévéjáték, 2008) (52')</p> <p>0.05 / Duna Tv <i>Isten szeme előtt – Alsószentmárton</i> (magyar dokumentumfilm)</p>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p>11.10 / TV2 <i>Betűvető</i> (amerikai film-dráma, 2006) (101')</p> <p>13.19 / Bartók rádió <i>Miskolci nemzetközi kamarakórus-fesztivál 2010</i> Az Óbudai Kamarakórus énekel</p> <p>13.45 / m2 <i>Arborétumok, gyűjteményes kertek</i> Sárvári arborétum</p> <p>14.35 / Kossuth rádió <i>Tér-idő</i> Bolyongó csillagok</p> <p>15.25 / m1 <i>A Herceg</i> (magyar portréfilm, 2010)</p> <p>20.40 / Duna Tv <i>Három nővér</i> Csehov Három nővéreinek adaptációja (167')</p> <p>22.25 / Kossuth rádió <i>Esti beszélgetés – kultúráról</i></p>	<p>5.20 / m1 <i>Hajnali gondolatok</i></p> <p>11.30 / Kossuth rádió <i>Vendég a háznál</i> Gyerekekről – felnőtteknek</p> <p>19.35 / Bartók rádió <i>Klasszikusok könnyméden</i> Kapcsoljuk a Magyar Nemzeti Múzeumot</p> <p>20.06 / Kossuth rádió <i>Fájdalom</i> Marguerite Duras novelláját felolvassa Töröcsik Mari</p> <p>21.25 / Duna Tv <i>Tüske a köröm alatt</i> (magyar játékfilm, 1987) (90')</p> <p>21.35 / m1 <i>Rosszemberek</i> (magyar film, 1978) (89')</p> <p>23.05 / m1 <i>A nagy versmondás</i> Kosztolányi Dezső: Hajnali részegség</p>	<p>10.00 / Bartók rádió <i>Chopin összes zongoraműve</i> Bogányi Gergely zongorázik</p> <p>12.02 / m2 <i>Szép magyar tánc</i> Gyimesi csángó magyar táncok</p> <p>12.05 / Duna Tv <i>Isten kezében</i></p> <p>12.30 / Duna Tv <i>Etno Klub</i> Vendég: a Muzsikás együttes</p> <p>15.05 / Kossuth rádió <i>Zöldövezet</i></p> <p>21.00 / m1 <i>Jack és Rose balladája</i> (amerikai filmdráma, 2005) (107')</p> <p>22.15 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> Monteverdi: Orfeo (ötfelvonasos opera)</p> <p>22.30 / Duna Tv <i>Fél Nelson</i> (angol játékfilm, 2008) (103')</p>	<p>8.30 / Kossuth rádió <i>Visszaszámlálás</i> A stúdióban: Jelenits István és Ritoók Zsigmond</p> <p>10.00 / Duna Tv <i>Ökumenikus istentisztelet Szendrő református templomából</i></p> <p>10.25 / m1 <i>Református magazin</i></p> <p>11.00 / m1 <i>Református istentisztelet közvetítése a gazdagréti templomból</i></p> <p>16.40 / Kossuth rádió <i>Disputa</i> Korok, emberek, történetek</p> <p>17.05 / Bartók rádió <i>Beszélgetések az egyházzeneről</i></p> <p>21.25 / m2 <i>Julius Caesar</i> (angol filmdráma, 1970)</p> <p>22.00 / Bartók rádió <i>Az emberi hang dicsérete</i></p>

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet on-line: www.evelet.hu, www.evangelikusselet.hu

Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.

Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vítális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu).

Korrektor: Sinkáné Zombory Katalin (katalin.zombory@lutheran.hu). Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com).

Rovatvezetők: Boda Zsuzsa – Új nap – új kegyelem (zsuzsa.boda@lutheran.hu), Ecsedi Zsuzsa – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kende K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518;

fax: 1/486-1229. Felelős kiadó: Kende K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).

Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán.

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsőjével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratosokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratosokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratosokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

